

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 11759

DER VILNER BALEBESL

Marc Arnstein

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

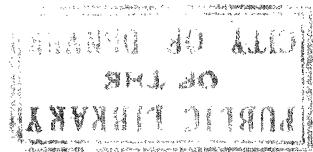
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מרק ארנשטיין

Wilner Bal-Habose/
וילנער בל-הַבּוֹסֵעַ

וַיְלָגֶעֶר בְּעַל-הַבִּיתָל

דראמא און 4 אקטען.

Mark ^{fun} Aronstein
מַקְטָא :

ווען די שענגן פאנטזיווע וואלט זיך מיטען
מייפֿן לעבען געוואלט משדך זיין,
וואלטען זי די גליקלַכְסְטָע קינדער געבווערען.

דראם. נ. טַרְאָרוֹוָלְסְקִי, ווֹאֲרַשָּׁא גַּעֲנְשָׂא 18.

ВИЛЕНСКІЙ БЛЪ-БЕСЕЛЬ

Драма въ 4-хъ дѣйствіяхъ

соч. МАРКА АРНШТЕЙНА

Издание „ЯВНЕ“

~~~~~
ВАРШАВА 1908.

Тип. Н. Старовольского, Варшава Гусья 18.

203790

8-14-14

₪ 892.42
₮ 66.00
₮ 0.20

דער שער געציגיכןט פון מאהלייער מאריין צן
תר ענבל איז
די פאטאנראט אונטעליער "ס צווערין".
פאנטאנראט אונטעליער "ס צווערין".
געררוקט און דורךרי בי. נ. סטאראוואו אלסקי.
ארזיסגעגעבען פערלאג "יבנה".

אַלְעָ רַעֲכַטָּע פֶּאֲרַבְעָה אַלְטַע.

געשפֿיעַלט צום עַרְשְׁטַען מֵאַל אַוִּיפּ פִּילִישׂ, אַלְמַ אַרְגְּנִינְגַּל
(אנגטער דעם נַאֲטַעַן) „Pieśnierze“ אַין לְאַדוֹעַר שְׂטָאַרְטְּמַעְתָּאַטָּה,
דעם 18 אַקְטַּמְבָּר 1902.

אוֹיפּ יְוִוִּישׂ גַּעַשְׁפִּיעַלְט אַין דִּי וּוּאַרְשָׁאָוּעַר יְוִוִּישׂ טַעַמְטַרְעַן
(„וְשָׁאַרְדַּעַן דְּהִיוּעַר“ אַין „מוֹרָאָנוֹ“) צום עַרְשְׁטַען מֵאַל אַיְגְּנָעַן
צִיטְטוֹן, עַנְדָּע יְהָדָה 1905.

גַּעַדְרוֹקְט אַין דִּי פִּילִישׂ שְׁפָרָאָךְ, אַין וּוְאַכְּעַנְבָּלָאַט
„Izraelita“ וּוּאַרְשָׁאָא 1903 — אַין אַין דִּי רְוִסְיֻעָה שְׁפָרָאָךְ אַין מַאֲנָאַט
שְׁרִיקְטַּה „Евре́йская семе́йная библиотека“ פַּעַטְמַעְרְבוֹת
1903, אַיבְּרָעָזְמַט פָּוּן עַוּוֹנְגַּן מַרְאַפְּ אַוּוּסְקָן.

גַּעַשְׁבִּיצְמַט דָּוָרְקַד דַּעַם פַּעַרְבָּאנְד: „רוֹסְלַעְנְדִישׁוּ דְרָאַמְּאַטְישׁוּ
(„Союзъ драматичес-
кихъ и музыкальныхъ литераторовъ“).

— 8 —

צְעַנְנוֹוִירְטַע עַקְוּבָּמְפַּלְיָאָרָעָן, בַּעַשְׁתַּעַטְמִיגְטַּע פָּוּן פַּעַטְמַעְרְבוֹנְגָּר
קְומָעַן בַּיִם פַּעַרְפָּאַסְעָר.
Варшава, ул. Съниая 29, кв. 19.

אַדְרָעַסְעַן

געויידמעט

מיין געוויאלען חבר דעם פאלנישען דיבטער
סטענים לאיו פושיביש עויסקי.

פְּרִינְד אָן מֵיסְטֶר !

דיַר האָב אַנְקָה צוֹ פֿערְדָּאַנְקָעָן אָזְוִי פֿיעַל עַקְסְטָמְטִישׁעַ
פְּרִידְרַיךְ, ווּלְבָצַע בֵּין דָּוְרְשְׁתִּינְגַּע נְשָׂמָה הָאָט פֿון דִּינְגַּע ווּעַרְטָעַר
אָן גַּעֲדָאַנְקָעָן אָן לְאַנְגַּע שְׁמַעַסְעַן — גַּעַטְרָנוּקָעָן !
דיַן הָאָרִץ הָאָט מְנֻקְּנָה גְּלוּבְעַן גַּעַנוּיטַה, דָּאָס דֵּי קִינְסְטָלְעַר
פֿון אַלְעַט פֿעַלְקָעַר, לעַנְדָּעַר אָן דָּוְרוֹת וְעַנְעַן זָנָר דֵּי נָהָעַנְטָסְטַע
ברִידְעַר !

דוֹ וְהַאֲסָט אָזְוִי אַקְטַּם מיין גַּיְסָט גַּעַשְׁטָאַרְקָט אָן אַיְהָם
בְּעַפְאָהָלָעַן, צוֹ שָׁאַקְעַן .

גַּעַהְמַ-וְשַׁעַן אָלָם אַקְלִינְגַּע מְתָנָה, אַט דֵּי אַיְינְסְטַע
יוֹנְעַנְד-חַלּוּמוֹת, פֿון דִּין אַיְבָּעָרְגָּעַבְעַנְעַם

• כָּכָּבָּה

Stanisławowi Przybyszewskiemu.

Druhu i Mistrzu!

Twoim Słowom nałchnionym i Myślom genialnym, łaknąca dusza moja tyle eksaltałycznej rozkoszy zawdzięcza — —

Twoje fo wielkie serce mnie wierzyć zmusiło w najistońniejsze braterstwo artystów wszyskich krajów, narodów i pokoleń!

Tyś duszy mojej tak często dał ofuchę i tworzyć jej rozkazał — —

Tobie przeło ten uchwór, mych młodzieńczych marzeń najszczerzy wyraz —

jako skromną pamiątkę — składam.

פונַּן פָּעֵר פָּאַסְעָר .

שווין נאכּבן ענדריגען מײַן דראמאָה האָבּ אַינְךֿ ערשות בעמּערקט, או מײַן "וֹוילנֶאָר בעל-הַבִּיתָלִי" אַינוֹ נוּשָׂת גַּעֲנוֹג, "וֹוילנֶאָר" אָוּן — נאָךְ ווֹוינֶגֶער "בעל-הַבִּיתָלִי"; אַבָּער אַנְשָׁטָאָט וּזְדַּרְפָּן מַצְעָר צַוְּוֹן הַאָבּ אָךְ — גַּאֲזֵר פַּעֲדָקָעָרט — דַּעֲרַפְּיַהְלָט אַנְזְוּוּסָעָךְ פְּרַירִיד, וּוּלְלָאָעַגְעַנְעַט זִיךְרָן, "קִינְסְטָלָעַרְיִישׁ שְׁמַאַלְעַן" דַּרְפָּן, וּאַסְפָּאַיְוּן מִיר, פְּמַעַט אַחֲן מִינְיָן וּוּיסְעַן, גַּעֲלָנוּגָעַן אַבְּצָרוּסָעַן מִינְיָן וּוּסָעָךְ קָוּן דַּעַר אַלְטָנְגִּילִיכְעַר וּוּירְקָלְקָלְקָיְט אָוּן — בְּלָאַטְגָּעַן, עַדְרִיאַשְׁעַן גַּרְונְדָה, אַיְבָּעַטְרָאָנְגַּעַנְדָה עַם אָנָּן אַאֲבָסְטָרָאָקְטָעַן חַלְלָה קָוּן דַּעַר אַיְבָּגְלִיכְעַר לְיַידְעָנָדוּ נְשָׂמה.

די לעבעננס-געשעעהניישען פון ואונדרברגערן ווילנער חון
ווענען אונז קוים און קראגע שטראיכען בעקאנט — און אויך די
שטרינכען ווענען ווי מיט אונגעיטויניסטאלען נשבעל פון מיטשיינען
הן פערוינקלט און פערשליערט... איך האפ דעם שליער ננטש
געוויאנט און גנטש געוואלט ארגנטער-ריינען, וויל — איך בון
ויך מורה — ער האט מיר געאלען פיעל מעחר פון די "גע-
שייבטע" זעלבסט מיט איהר אונגעווועהנלייבען העדר צויארטען...
אן בעעל-הביבהיל זעה איך אינען פון די פיעעל פערקער-
פארוונגען פון דער ריינער נשמה, ווועלכע אונז פון גאנדען פער-
טריבעטען און פערשאלטען געווארען זי זאל איזו לאגנ וואנדערן פון
איין גלבול און צויארטען ביין זוועט א אונסגעלייטערטען, דערלאנגען
זו די העבלסטע מדרגה, דאס הייסט: ביין זי ווועט אוינסני
ווערען די שאָפַעְנֶדֶע נאָתָהִיט און די אַמְּבָּגְנִיקְיַּת וּלְבָּסְטַּם...
דער אַפְּרָעָנְדָּר מַאְהָלָעָר סְטָמָרָעָט וֵיך מַאְהָלָעָן דַּעַם רַעֲגַעַן-
בוינען מַעְלִיךְ מַרְיִי אָונַע הַנְּלִיךְ, דַּאֲךְ אַיְן וַיַּן וּוֹרָק גַּנוֹיו אָונַ
קיינדייש אָין פַּעֲרָגְלִיךְ טִיחַט די קַעַנְגְּלִיבָּעַ פְּרָאַכְטַּפְּן די וַיְרָקְלִיבָּעַ
נאַטָּרָע=עַדְשִׁינְגְּנוֹנְגַּן! דער שאָפְעָנְדָּר קַונְסָטָלָעָר גַּעַמְט וֵיך אַמְּאָל דָּאַס
רַעַטְטַּס דַּעַם זַעֲלִבָּעַן רַעַגְנְבִּיגְנַּעַן מַאְהָלָעָן אָין גַּעַשְׁטָמָאַט פָּנִיְּעַ-
זַוְּגַע, בּוֹנְטָג=פָּרְבִּיגַע, פֻּעַרְוִינְקָלְטָעַן אָין פַּעַרְקְּרִופְּעַלְטָעַ שְׁלָאַנְגָּעַ
מִיט קַעַפְּ פָּנִיְּ רַוְּבִּיגְ-קִיְּנָעַלְ, אַפְּקָאַלְיִיפְּטַעַשׂ חַוִּית אַדְרָע שְׁעָהָנָע

שְׂרָיוּן — און אט דאס קען דער ווירקליבער אמתה יון ; וויל אוי האבען דעם רענאנבויגען געזעהן די גיטיגע אונגען פון קונסטלער , אוי האט יון בראינדרער שפֿונגס-גיטיג בענילה דעם נאכּן פֿבלידיגען בונד פֿון די גרויאט-קמֹהיזיגע נאטהייט מיט די זינדיגע מענישיעיט ...

די קונסט שטרעט נט צו שילדערן ד.ה. קאָפּוּרַעַן , נאכּן מאבען די ערשיינונגען , וערליך דאס לעבען האט שיין געטאייגען נאָר — צו שאָזען זי אָסֶנסני , דערפֿאָר האט די אָמהָע קיין גראָזען ; דערפֿאָר לאָט אַט אַט אַט עֲלַע רַעֲלַע , פֿאָדָרָן גָּרְעָנְגָן און הָנָאים , מיט וועלְבָּעַסְתָּה אָבָּעַן זי אַרְמוֹנָעָזִיםָט פֿערשיידען צו קונסט-טָעָרָעָטִיקָעָר פֿון פֿלאָטָאן אָן בּוּזְן היינטיגען טָן ...

פֿערלאָנְגָּעָן פֿון די קונסט זי זאָל שְׁקָלָאָפּוּרַעַן קאָפּוּרַעַן דאס לעבען הייסט — ערניידיגען דאס אַידְרָעָטָע זום גְּרַעַבְּסָטָע . דערפֿאָר דָּאָרָף יְעַדְעָר קְוֹנְסְטָלָעָר מְעַהָּר צְוֹרְיְעָדָן זיינְן , וען די עַחֲרַיְיכָע , גַּט עַמְּהָאַצְּיִישׁ קְרִיטִיק (און אַיבְּרָהָהִימְט — עַר וּלְבָסְט) אַנְעַרְקָעָנִים זיינְן ווּעָרָק פֿאָר אַזְעַנְגָּעָר גַּעַלְגָּעָנִים קְרֹנוֹסְטוּזָעָרָק , אַלְמָ — פֿאָר אַזְעַנְגָּעָר פֿינְקְטְּלִיבְּכָעָם קְאָפְּיְעָרָעָן פֿון אלְטָעַגְלְבָּעָן לעַבְּעָן ... וויל דארט וואָי דאס צוּוּיְמָעָן זָנְדִינְמָעָן זָנְדִינְמָעָן , הוּבָּט זיך דאס ערְשָׁטָע נאָך אַפְּלִוּ נוּשָׂט אָן .

די נאַיוּעָ פֿאָלְקָס אַבְּרָגְלְוִיבָּעָן עַרְצָעָהָלָט , אָו דעם זיעַ בענְטָעָן טאג האָט גַּט נאָך ווּיטָר גַּעַלְגָּעָלָט שָׁאָלָעָן , אַיְוָעָ אַיְהָם אַבְּעָר נוּשָׂט גַּעַלְגָּעָנִים ... אָוֹן דָּעַטְאָלָס טָקָע וּזְעָנָן די שָׁרוֹם , רָוחּוֹת , מְחֻבְּלִים אָוֹן וּוּיָר גַּלְיְיכָעָן בעַשְׁאָפָּעָן גַּעַוְאָרָעָן . די וּעְבָּעָטָעָן פֿאָלְקָס אַבְּעַרְגְּלְוִיבָּעָן רִיחָמָט אַלְמָ דָּי גְּרוּסְטָע גַּעַלְגָּעָנִים טְהָאתָם פֿון פֿאָרְגְּעַטְרָטָן בּוּלְיִשְׁם , זיינְן "ליַיְמָעָנִים גּוֹלָם" ...

עַם הייסט : פֿון דארט וואָו עַמְּזָנִיגְט זיך שיין דאס אַונְגָּעָן לְוָנְגָּעָן גַּעַטְיְּבָעָם , (שְׁדוּם , רָוחּוֹת , מְחֻבְּלִים) אַיְוָמָ נאָך וּזְהָר ווּיטָר אָזָם גַּעַלְגָּעָנִים מְעַנְשְׁלִיבָעָם ("ליַיְמָעָנִים גּוֹלָם") .

די קונסט אַיְוָ אַט טְהָילָן פֿון די נאַטהִיט . אַיְוָמָ נוּשָׂט דער אַרְשָׁטָעָר-אַיְוָעָס לְכָל הַפְּהָות דָּעָר וּעְבָּעָטָעָר טָאג פֿון די גַּעַט לִיבָּע מְרוֹנָה ...

פֿון קְוֹנְסְטָלָעָר דָּאָרָף מְעַן דָּעַיְבָּעָר קיין ליַיְמָעָנִים גּוֹלָם גַּט פֿאָרְלָאָנְגָּעָן .

די פערזאנגען:

וואל דוד לאויניזאָהן :	(שטראַשונְסְקִי) דער ווילנֶעֶר בעלה-הביבּאַיל
וין בלינֶרֶץ שווּעַסְטֶאָר	לאָה :
וועַעַר פֿאַטְעַר	אַבְּרַחְם :
וואל דודִיס ווַיְבּ	דְּבוֹרָה :
וַיְעַרְעַץ קִינְדֶּעֶר	סִינְכְּקָעַ :
דְּבוֹרָהִס עַלְטְּעַרְעַן	מְשַׁחְלָלָע :
אַדְוָרְפְּרִיאַוְונֶעֶר סְוחָר	מְנַחְמָם :
	מְלַכָּה :
	וּוְאַלְפּ בָּעָר :
	בָּן :
	אַיְוָנְגָעַרְפְּאַנְטְּשִׁיק :
וואל דודִיס יַוְעַנְדְּ-פְּרִינְדְּן	אַירְעָנָא :
אַיְהָר אַלְטְּעַר דִּיעַנֶּעֶר	בְּלַאיְשָׁעֵי :
א בעַלְעַנְלָה	נָה :
וַיְן ווַיְבּ	אַסְתָּר :
	אַנְאַלְטְּעַר יָוד :
א בלינֶרֶץ בעַטְלָעָר	ר' חִים :
א בעַטְלָעָר	ר' פִּיבִּיש :
	לִיְּבָעָלְעָן פְּרוֹשָׁה :
	אַיְשִׁיכָה בָּחוֹר :
	אַ בְּטָלָן :
בחורִים, משׂוּרִים, בעַלְיַבְתִּים, בְּטָלְנִים, בעַטְלָעָר אַין קִינְדֶּעֶר.	
סְגַעַשְׁתָּהָט אַין נִישְׁטָמָט ווַיְטָעַן שָׁבָר.	

ערשטער אקט •

די ר' מנחס שבראשונסקי אין שטוף,
שבה פֿאָרְגָּאָטֶט. אַרְוֹם טִישׁ זִיכְּרָן דֵי חַשּׁוּבְּסְטוּ בָּעֵלְיַהְיָהִים פָּאָן
ווילגָּנָה. אוּבוּבָּעָן—דָּעַר בָּעֵל הַבִּית; אַרְוֹם אַיהֲם: דָּעַר דָּן, ר' אַבְרָהָם, ר'
וְאַף בָּעַר, בָּעַונְדָּעַר, אַין דָּעַר וּוַיִּת, אוּוֹף אַבְּלָטְרָעָנִיקְשָׁע סָאָלָע וִיאָעָן
מלְבָה אַן דָּבָרָה,

דָּעַר אַבְּגָלָאָן קָוֵן דֵי אָגְטָעָרָנָה עַנְדָּרָע וּן, פָּאַלְט אַרְיַיְן דָּזָךְ דָּעַמְּפָעָן
סְטָנוּר אַן בְּצָלְיוּטָם דָּעַס טִישׁ, דָּקָס זִיכְּרָעָן טִישׁ-טָנוֹךְ, דֵי שִׁירָוּס קָוֵן שְׁלוֹשָׁן
סְעַדְרוֹת אַן דֵי פְּנִימְיָעָר פָּאָן דֵי, וּוֹאָס זִיכְּרָעָן אַרְוֹם טִישׁ.
אַוְיִילָע פָּרוּחָעָר, נָאָך אַוְיִידָעָר דָּעַר פָּאָרָהָגָן הוַיְבָט זִיךְּרָאִיְף, הָעוֹרָת
מִינְן וְוָאל דָּוִדָּס גַּעֲזָנָג, וּוּלְקָעָר וְוָנְגָט צָאָפָעָן מִיט וְיִינְעָן מְשֻׁרְרִים.
עַרְשָׁת וּוֹעֵן זַי עַגְדִּינָן. הוַיְבָט זַיךְּרָעָר פָּאָרָהָגָן אוּוֹף. סְזָעָת זַיךְּרָעָר אַוְיִקְשָׁע
אַלְעָע פְּנִימְיָעָר אַגְּרוּם הַתְּמֻלְּוֹת ... .

ערשטע מסענע:

איינְגָע (ענטציגט): אַי! אַי! אַט דָּס אַנְן אַבְּיַסְעָל אַ
גַּעֲזָנָג!! הָא? וּוֹאָס זַאנְט אַיְהָר דָּעַרְצָו? הָא?
אַוְנְגָעָרָמָאַנְטִישָׁק (זָום בָּעֵל הַבִּית). נָו? וּוֹאָס זַאנְט אַיְהָר
דָּעַרְצָו? זַאנְט אַוְרָבָה! אַיְהָר זַעַנְט דָּאָן—דָּאָכָט זַיךְּרָעָר — עַפְעָם
יאָ אַבְּקָי אַן חַכְמָתָהָגָנָן ... .

א בעל הבית : אָךְ, אָךְ! פָּזָאי פְּלָאִים! .. טַאֲקָנוּ! וּוֹאָס וְאָל
אָיךְ אַיְצֵן זָאנָעַן ... גָּאָר נִישְׁתָּה! .. דַּי וּוּלְטַ עַקְטַּ זָיךְ — אָוֹן
אָסֶוּף!!!

א בחור (צ'וט בעל החפת) : אָזָא קָוֵל אָנוּ טַאֲקָנוּ נִשְׁתָּה מִעְרָה,
גָּאָר אַמְּהָנָתְּ אַלְקִים... הָא? אָפְשָׁר נִשְׁתָּה? ..

ר' מנחם : קָוֵם אַהֲרֹן צָו מִיר, קָוֵם אַחֲרֹר, יוֹאָל דָוד, וְעַזְיָן
זָיךְ. שִׁי מְזֻחָל דָאָךְ, בֵּין מִנְרָה. זָאנָט דָעַם אַמְתָה, ר' יוֹאָלְפַּ בֵּינָר,
אַיְחָר זָאנָט דָאָךְ בֵּין אָנוּ אַיְן שְׁמַדְאָדָט אַגְּסָטָט, אַגְּזָעָר בְּעַל-
הַבְּנִיתָל הַעֲוִיט אַיְחָר דָעַם עַרְשָׁתְּעָן מָאָל, זָאנָט וְשַׁעַעַרְבָּה דָעַם
אַמְתָה, הָאָט אַיְחָר שְׂוִין אַפְּאָל אַזְעַלְבָּעָם גַּעַרְבָּט?

ר' וּוֹאָלְפַּ בֵּינָר : מִילָא, סִזְעָנָעָן פָּאָרָהָן חָנוּים... אָאָךְ
הָאָב אַיְן תְּמִין לְעַבְּגָן בֵּיה אַיְיךְ נִשְׁתָּה אַיְן גְּרוּסָעָן חָנוּ גַּעַרְבָּט,
אַבְּעָר אַזְעַלְבָּעָן... פָּוֹן וְינָט אַיְיךְ לְעַבְּ! .. אַיְן וּוֹאָס פָּאָר אַפְּלִי!
וּוֹאָס פָּאָר אַמְּהָנָתְּ!

א משוחרר (שטיל צ'וט צויזַיטעטן) : וּוֹאָרְגָּעָן דַי לְוִים אַיְן בִּיתָר
הַמְּקָרֵשׁ הָאַבְּגָעָן שְׂוִין בְּעַדְאָרְטָט זָאנָעָן שְׁעַנְגָּרָעָן? ..
ר' וּוֹאָלְפַּ בֵּינָר : וּוֹ גְּלִיקָלָךְ וְעַנְטָא אַיְחָר דָאָם, ר' מַנְחָם,
דָאָם אַיְיךְ הָאָט גָּאָט בֵּיה בְּעַשְׁעָרָט מִטְּ אַזְעַט אַיְדָעָם!
ר' מַנְחָם : גַּעַלְיָיבָט אָנוּ הַשֵּׁם יְהָבָרָה! גַּעַלְיָיבָט אָנוּ זִין
לְיַעַבְּעָר נִאמְעָן! ..

מִלְּכָה : אָהָן עַזְנִיהָרָעַ! גָּאָר אָהָן עַזְנִיהָרָעַ!
ר' מַנְחָם : נָו, יוֹאָל דָוד, טְרִינָק אַבְּיָסְעָל וְזִין, הַאָסָט זָיךְ
אוֹדָאי פְּעַרְמָטָעָרָט? טְרִינָק אָוֹן זָאל דִיר זִין זָום גַּעַונְגָּר.
יוֹאָל דָוד : לְחוּסִים... (טְרִינָקְטָה).

אלע' : לְחוּסִים טְבוּבִים וְלְשָׁלוּם!

א בעל הבית : פָּאָר מְלָאִים וּוֹאָלְטַ אַגְּזָעָר בְּעַל-הַבְּיַתָּל
בְּעַדְאָרְטָט זָאנָעָן! הָא? וּוֹאָס נִיטָה?
דִין : צִי זְינָנָט עַר דָעַן שְׁיַין אַנְצָט גָוֵט פָּאָר אַמְלָךְ? פָּאָר
גָאָט זְינָנָט עַר דָאָךְ, פָּאָר דָעַם מֶלֶךְ מִכְּיַה הַכְּלָבִים הַקְּרוֹשָׁ בֵּיה...
איַיְינָגָע : אַיְרָאִי, אַמְתָה... גָוֵט גַּעַזְאָנָט... גָוֵט גַּעַזְאָנָט,
דִין : אָוֹן בְּעַהֲיוֹת כִּירָה—אָר בְּעַט אַיְצֵן—וּזְעָר גָּאָר הָאָט
דָאָס בֵּין הַיְנָנָט וּבֵה גַּעַזְעַיְעָן צַו דָעַרְלָאָנָגָעָן אַזְעָט מַדְרָגָה אָוֹן עַנְיָן

זינגען, ווּעָר האט אָנֵן זַיְנָעַג יַהֲרֹעַן שָׁוֵן דַּעֲרִיאָגָט .. אַרְדָּבָה בְּעוּווִיטָט מַר וּמַר ?

ר' כַּנְחָם : וּמַר וּוַיְסָט עַמְּדָעַן נַעַשְׂתָּר, ר' וּאַף בַּעַר, אָז מִין אַיְרָעַם אָנוּ אַנְגָּנָאנָגָעַן אַלְט גַּעֲוַיְעַן וַיְעַבְּעַן אַחֲר, וּוּזַעַר האט צומ ערשותען מאַל גַּעֲרָאַגְּעַנט פָּאָרָן עַמְּדָר פָּאָר דִּין גַּרְזִיסְעַג וַיְלִיכְעַר קְהָלה ... דַּעֲרַגְּרִיבְּעַן האט ער נַאֲך נַיְשָׁת גַּעֲקָעַנְטָמַט האט מעַן אִיהָם צומ עַמְּדָר אַבְּעַקְּעַלְעַז גַּעֲעַשְׁטָעַלְמַט ... אָנוּ שָׁוֵן דַּעֲמָאַלְמָ, האט ער אַזְוֵי גַּעֲוַנְגָעַן. אָז סְהָאָט וּזְדַּן אַיְנָעַנְעַן אוּיְרָעַן נַיְשָׁת גַּעֲוָאַלְט גַּלְוִיבָעַן, אָז דַּאַס זַיְנָגָט רַאֲך נַיְשָׁת מַעַרְרָה וּוּנְאַקְּנָד ...

ר' אַבְּרָהָם : דַּעַר עַולְמָ האט גַּעֲוַיְינְט אָנוּ גַּעֲרִיט=גַּרְזַעַם; אַזְוֵי האט ער גַּעֲוַנְגָעַן, מִין וּהָן, מִין יוֹאֵל דָוד ... אַבְּלַהְבִּית : וּמַר סְהָאָט אַט, דַּעַר עַרְשָׁתָעַן גַּעֲזָאַג גַּעֲהָרָט, וּוּעַט אִיהָם שָׁוֵן קִיְּנְכָאָל נַיְשָׁת פָּעַרְגָּעַסְעָו ... אָנוּ עַקְּסְפָּאַישׁ) וּוּעַן וּוּעַט כִּיר שַׁאֲרָבָעַנְט אַזְוֵי טַיְנָעַז אוּגְעַן לְמַעַן, וּמַל אַיְך נַאֲך אַלְעַז דַּאַס גַּעֲזָאַג הַעֲרָעַן ...

ר' וּוְאַלְמָ בַּעַר : הַלְּלָא וְפֶלָּא ! אַיְך הַאָב דָּאָר שְׂוֵין עַבְעַט אַשְׁעַהָן שְׁטִיקָעַל וּוּעַלְט גַּעֲזָוָהָן — אָנוּ נַיְשָׁת אַיְינָן חַוֵּן גַּעֲהָרָט, וּוּאַס שְׁמָט אַזְוֵי דַּעַר מִדְיָה, אַבְּעַר צַו אַיְיָר יוֹאֵל דָוד אַיְן בָּאָמָת נַאֲך נַיְשָׁת קִבְּנָן גַּלְיְיָעָן : סְקוּמָט גַּאֲרָקִיְּנָעַר נַיְשָׁת צַו אַיְתָם ! .. אַיְך בָּנָן מִזְדָּה, רַב מִנְחָם, אָוּ בְּשָׁעַת אַיְך הַאָב וּוּעַנְעַן וּוּיְם אַיְך, אַזְוֵי מִזְמָרָת אַזְוֵי מִנְמָר ... אָנוּ נַיְשָׁת נַאֲך אַיְן, נַאֲך אַס מַעֲנִישָׁעַן מִינְגָעַן מַאֲקָיִן דָּאָרָט אַיְן וּוֹאַרְשָׁאָ, אַז אַלְעַז וּוֹאַנְדָּעָר, וּוּלְכָעַט מַעַן עַרְצָעַהָלָט וּוּעַיְעַן וַיְלִיכְעַר בַּעַל-הַבִּיהָיל, וּעַנְעַן נַיְשָׁת כַּעַהָר וּוּנְאַהֲמָא ... קִיְּנָעַם וּוּלְכָט וּזְדַּן נַאֲך נַיְשָׁת גַּלְוִיְּגָעַן, אָז אַזְוֵאַגְּנָעַרְמָאַן וּוּאַס אַיְן אַנְגָּנָאנְצָעַן עַטְלִיכְעַז גַּעֲוָאַנְצָיָן יַהֲרֹעַר אַלְט ...

ר' כַּנְחָם : מַעַן גַּלְוִיבָט נַיְשָׁת ? נָו, נָו ! עַרְשָׁת וּוּלְכָעַט זַיְן צְגָלְוִיבָעַן, אָז וּוּלְכָעַן אַהֲוָת מִיט וּמַעַרְעַ אַיְנָעַנְעַ אַיְוָרָעַן הַעֲרָעַן אָנוּ מִיט זַיְעָרָעַ אַיְנָעַז וּהָן .

אלע ; וואם ? וואם ? ! וואו וועלען ווי איהם דאס פולצ'ונג
הערען און זעהן ?

ר' מנחם : יואל דור פאָהרט קיינן ואַרשא.

דין : וואם רעדט אַיהֲרָרֶר, רב מנחם ?!

אלע : קיינן ואַרשא ? ! .. צ' וואם דארף ער פאָהרטען ? נאָך
וואם .. צוֹלְבָעַ ווּלְבָעַן וְאֶלְעָרֶר אַהֲרָן פֿאָהרטען ?

ר' מנחם : צ' וואם ער פאָהרט ? פֿרְרִי צ' וויזען דער
וועלט, ווּלְרָסְאֵין אָנוֹנָעָר בְּעֵל הַבִּתְאֵל ! ער פֿאָהרט פֿרְרִי צ' מאָכָעַן
אָנוֹנָעָר שְׁמָאוֹת בְּעִירִיםְתַשׁ אָוִיפְדָּר גְּרוֹסָעַר וּלְלָטַסְטַשְׁ סְאַיְן צִינְטַ
אוֹ אלְעַזְזַעַן וְאֶלְעַזְעַן וְיִסְפְּעַן וּלְרָסְאֵין יואָל דוד שְׁמוֹרָאַשְׁוָנָסְקַן ! ..

אייניגע : אַבְעָרֶר נאָך וואם דארף מעַן דאס ? נאָך וואם ?
נאָך ווּעַן ?

דין : באָמת, וואם פֿאָר אַדְאָנה האָבעָן מִיר אָז ווי גְּלוּיַּ
בעַן נִישְׁט ? ווי פְּאַסְטַעַס גְּנָאָר, אוֹ אָנוֹנָעָר חָן וְאֶל בְּפִיוֹן פֿאָהרטען
צ' יְאַזְעַן וְיִיךְ הַערעַן .. סְהִיטַטַּס גְּלִיךְ ווי אַינְגְּבָעַטַּעַן יְיךְ
קוּמַט וְאַרְשָׁאַוּלֶר יְוָרָעָן אָנוֹ זַעַחַט אַיְן, אוֹ אַיהֲרָה האָט אַין מִיר
אַטְעַות גְּעַרְאַט .. .

ר' מנחם (שְׁטָאַלְץ) : אַיהֲרָה האָט אַטְעַות, דין. נִישְׁט ער
בְּעַט וְיִיךְ אַיְן, נוֹר מעַן בְּעַט אַיְם .. . עַרְשַׁטְנַע נְעַטְטַע טַאַקְנַע
דאָב אַיךְ דָּוָרָךְ אַסְפְּעַטְעַלְעַן שְׁטָאַפְּעַט פְּוֹן וְאַרשָׁא וּלְבָעַן דָּעַם
עַנְיַן אַבְרִיעַפְּ בְּעַקְוּטַע .. .
אייניגע (ניינעריג) : דָּוָרָךְ אַשְׁטָאַפְּעַט, אַבְרִיעַפְּ ! .. . דָּוָרָךְ
אַשְׁטָאַפְּעַט גְּנָאָר ! ..

ר' מנחם (נְעַט אַרְוִים קָן בְּוּסְטָאַפְּש אַפְּרִוְיְונְגַלְטַע בְּרִיעַפְּ
אוֹן לִינְטַיְהָם אַזְוּקְ נְעַבְעַן יְיךְ) : אַט אַיְן ער. זַיְיכְ האָב אַיהֲרָם נאָך
נִישְׁט גְּעַעַטְעַנְט, וְוַיְלָעַר אַיְן אָנְגְּנָעַקְיְמַעַן פְּוֹנְקַט צ' גְּיַבְּטַצְיְנָרָעַן.
אייניגע : ווִיסְטַ אַיהֲרָה דָּאָך גְּנָאָך, וואם דָּאָרָט
שְׁטַעַחַט.

ר' מנחם : אַיךְ ווּוִים יְאָ ! סְאַיְן בְּוֹרָאי פְּוֹן דָּעַם זְעַרְבָּעַן
וְאַרשָׁאַוּלֶר סְוֹחַר, ווּסְמַס אַיְן שְׁבַת רַאֲשַׁ-חַוּדָש בְּיַי אָנוֹ גְּעוּזַעַן ..
ער האָט שְׁוֹין דָּאַמְּלָס גְּעַבְעַטְעַן יואָל דָּוִין, ער זְאַל גְּרִיטַט זְיַין
קוּמַעַן קִינְן וְאַרשָׁאַ רַאֲשַׁ-חַוּדָש בְּעַנְשָׁעַן, ווי בְּאַלְדַּעַר וּוּשַׁטְנַע גְּנָאָר

דערראָהַטְעָן אֲבִינְעָךְ דּוֹרֶךְ אֲשַׁטְעָפֶעֶת פָּוֹן דֵּין וּוֹרְשָׁאָוּזֶר גְּבָאיםּ .
דְּדָאָם אָנוּ עַם טַאֲקָן מְסֻהְטָא פָּוֹן וַיִּ , דּוֹעֶר בְּרִיעָעָר ...
אֲבָחוֹרְרָה : רַוְאָט וְשַׁעַן אֲנוֹ יָעָר וְאֶל אֲנוֹהָם עַלְעָנָעָן , וּוּעַט
מְעַן יָזַק דְּעַרְוִיְּסָעָן וּוָסַם עַם שְׂמָעוּתְּהָתְּ דָּאָרָט .
דיּ מְשׂוּדְרִים : הַיְּסָט עַלְעָנָעָן דָּעַם בְּרִיעָעָר ... הַיְּסָט

עפָעַנְדִּין ! דֵין (ב' יי':) וואם רעדת אַחֲרָ? ! צו וויעט אַיָּה דָעַן
נויעט, או היעסן אַיְמָעַצְעַן עַפְעַנְעַן אוֹזִין עַלְבָעַ עכברה גַעַעַן
וועי אַיָּה וואַלְטַ אלְלַיְן אָום שַׁבַּת גַעַעַטַן ? .. וואם האַט אַיָּה
דאַט אַזְוֵי קַיְן צַיְטַ נַשְׁתַּ ? .. וואם ברענט אַיָּה ? ..
ר' מנהחט : צו נאַלְט אַיָּה שְׂוִין סְאוּ ווּ נְיַשְׁת ווַיַּט ; כ' הדאָבָר
גַעַעַט אַזְוֵי לאָנג, ווועל אַנְקַ נַאַך אַגְנַטְעַרְוָאַרטַען .
א בעעל הביר : פָנוּ צַוְעַד עַרְשַׁטְעַן שַׁמְעַרְעַן אָנוּ נַשְׁת
מעהֶר גַעַלְבִּעַן ווּ אַהֲלָבָעַ שעַה ? .. נַשְׁת מַעַהָר ? ..
א בחור קַיְקַט אַזְוֵי פְּעַטְעַר) : אַהֲלָבָעַ שעַה, זַאנְט
אַיָּה ? עַט, מַוְרַדְעַט זַוְק עַט ווּעַט לַעֲנַעַר דִיְעַרְעַן ? ..
יַונְגַעַרְמַאַנְטַשְׁיק : אַוְן אַיךְ וְאַגְּאַיךְ, אַוְן דַאַרְפַּן ? ..
אַלְז אַיְינְס, וואם עַמ שְׁטַעַת דַאַרטַן בְּרַעַפְעַ, סְאי ווּ דַאַרְפְּעַ
טַעַן אַיהם נַשְׁת לְאַעַן פְּאַדְרַעַן .

עכשענעם לעבען ..
אַיִינְגָעַ: מֵעַן דָּאָרֶף אֲנָהָם נְנַשְּׁת לְאַעֲזָן! נִנְשְׁת לְאַעֲזָן! וְנוּ
הַיִשְׁמַט עַם פּוֹלְזָלָגָן? .. פְּנַאר וּוְאַס זָאַל עַר פָּהָרָעָן?
אַמְשָׂרָר: מִינְר וּוְאַלְטָעַן אַחֲרָנָהָם אֲפִילּוּ אַיְן טָאג נִנְשְׁת

א יונגערמאנטשיך : א שיינעס פנים ווואלט אונזער שבת
יעיבאתם אהן זיין האנוווש!

**איןיגע יונגע : מעדארפ נישט ער זאל פאהרץן , מיר זועז !
לען אויהם נישט לאווען פאהרץן !**

ר' מנחם (ב עט): איך זאג אידי', או ער ווועט יא פאה דראן! ער אינו מײַן אידעס און ער ווועט מיך הארבָּן... ער ווועט

מלבה (איין דער צויט אנטווערגענאנגען צו מונח'ס שטול', טהון דאס וואס איך וועל איזם הייסען! ..)

בעט איהם נישט דרייפט) מונחים! האב – אין בעט דק –

קיין פָּאַרְאִיבָּעֵל ... און איהר, יודען, זיט מיר טוחל, וואס אונך מיש
ויך אריין אין אונ עריגטטען ענן. דא האנדעלט זיך אַבְּעָר וועֶזֶן
גען מײַן אַיִּינְצִיגּ קָונְדֶר ... אַ מאַמְּצָעָס האָרֶץ אַיְּזָן אַהֲלְבָּעָר נְכִיא ...
ויו ווישט בְּגַנְגַּבָּה אַ טְרוּחָה) דערפָּאָר בעט אַיְּקָן דִּין, מְנַחַם ... אַיְּזָן
בעט דִּין זְהָרָה ... שִׁקְאַיָּהָם נִשְׁתַּת אַהֲן קָיִין זְאַרְשָׁא! ... ער אַיְּזָן
דאָךְ דִּי קָרְוִין פָּן אַונְגָּעָר קָאָפֶן, ער אַיְּזָן דָּאָךְ אַונְגָּעָר אַיִּינְצִיגּ גָּעָר
טְאַכְּטָעָרָם מָאן ... שִׁקְאַיָּהָם נִשְׁתַּת אַוּעָק, וְזָאָעָן ...

ר' מְנַחַם (שלאנט איהר ביוי איבער): דַּי בִּישׁ זַיךְ מִיר נָאָל
ニִשְׁתַּת אַרְיִין אַיְּן דָּעַם! גַּעַה אַוּעָק! וּוואֹ אַיְּזָן גַּעַהְעָרָט גַּעַוּאָה
רעָן, אַיְּזָן אַיְּזָן זְאָל זַיךְ אַנְרוֹהָעָן צְוֹוְשָׁעָן פְּאַנְסְּבָּלָעָן! ...

ר' אַבְּרָהָם: הַעֲרָט מִיקְ מְחוֹתָן ...

ר' מְנַחַם: (לאַטְ אַיָּהָם נִשְׁתַּת רִירְעָן) ער ווּעַט פְּאַהֲרָעָן,
וּוְיל אַיְּזָן וּוְיל אַזְּוִי!

ר' אַבְּרָהָם: מִעַן דָּאָרָף דָּאָךְ אַבְּעָר בֵּי אַיָּהָם אַלְיָין אוּיךְ
פְּרָעָעָן ...

אלָעָן: אַ וְדָאי, אַ וְדָאי דָּאָרָף מִעַן בֵּי אַיָּהָם פְּרָעָעָן, סְפָעָר-
שְׁטָעָהָת זַיךְ!

דיַן: ער אַיְּזָן שְׂוִין נִשְׁתַּת קָיִין קִינְר, ער דָּאָרָף שְׂוִין אַלְיָין
פְּעַרְשָׁטָעָן ... פְּרָעָעָן וּשְׁעַבְּעַי אַיָּהָם אַלְיָין.

ר' אַבְּרָהָם: צְוַיְלָסְטוּ, יוֹאָל דָּוָר, פְּאַהֲרָעָן קָיִין זְאַרְשָׁא?

דיַן (שְׁטָעָלָט זַיךְ אַזְּוִי): הַעַר, יוֹאָל דָּוָר, אַיְּרָעָר דַּוְעַנְטָ-
פְּעַרְסָט, זַיךְ פְּרָיוּהָעָר גּוֹט מִישְׁבָּן ... זַיךְ וּוּיסְעָן, אַיְּזָן וְאַרְשָׁא
אַיְּזָן זְהָר אַגְּרוּסָעָן אַיְּזָן זְהָר אַגְּנוּגָעָן שְׁמָאָדָט. נִשְׁתַּת אַיְּזָן
אַרְעַנְטְּלִיבָּעָר יְוָנְגָּעָר-כְּאָן וְואָס אַיְּזָן אַהֲן פָּן דָּעָר פְּרָעָמָר גַּעַ-
קוּמָעָן, אַיְּזָן דָּאָרָט אַרְאָבָּן דִּין דָּעָר הַיְשָׁר ... נִשְׁתַּת אַיִּינְגָּעָר אַיְּזָן
דָּאָרָט קָאָלִיעָן גַּעַוּוֹאָרָעָן. אַנְּ אַמְּתָרָסְטוּ אַיְּזָן אַט, דָּאָס
וְאַרְשָׁא ... וּוְילָסְטוּ זְעַמְּעַמְּדָן אַהֲן פְּאַהֲרָעָן, יוֹאָל דָּוָר? בְּעַקְלָעָר זַיךְ
נָאָר פְּרָיוּהָעָר גּוֹט ... זַיךְ גּוֹט מִישְׁבָּן! וּוְילָסְטוּ פְּאַהֲרָעָן?

יוֹאָל דָּוָר (שְׁטָאָרָק): לְיוֹיל!

אלָעָן (איִינְגָּעָר צָמָן צְוֹוְיָטָעָן שְׁטָילָן): ער וּוְיל פְּאַהֲרָעָן! ער וּוְיל
פְּאַהֲרָעָן!

דין : פָאַר ווֹאַס האַסְטּוֹ דָּסְחָק צַיְּפָאַהָרָעַן ? זַאֲגַבְּעַט
דַּינְךְ, ווֹאַס פֶּעַהְלָטְטַ דִּינְךְ בֵּין בֵּינוֹ ? צַיְּשַׁעַצְעַן מִירַ דַּעַן דָּא
חַלְילָה ווּעַנְגָּן דַּינְךְ, אַדְעַר דַּינְךְ גַּעַזְעַנְגָּן ?
יוֹאַל דָּוד : נִימְנִין, ווּעַר וֹאַנטְ דַּעַן ... אַרְבָּהָה, אַיְהָר שַׁעַצְטָ
דָּא מִינְךְ אָנוּ סִימְנִין גַּעַזְעַנְגָּן גַּאֲרָאָן גַּעַגְגָּן ... מִירַ פֶּעַרְדִּיעַנְעַן עַם
גַּאֲרָאָן גַּעַשְׂתָמַאַנְטַשִּׁיקְ : ווֹאַס וְשַׁעַדְעַן ? צַיְּהַבְּעַן מִירַ
דַּינְךְ דָּא ווּעַנְגָּן לִיעַבְ ?
יוֹאַל דָּוד : אַיְהָר האַטְמַנְךְ דָּא לִיעַבְ גַּעַגְגָּן ... נִאֲר ...
איַיְינְגָּעָן : גַּאֲרָאָן דַּעַן ? הָא ? ווֹאַס וְשַׁעַדְעַן ? ...
יוֹאַל דָּוד : מִירַ אָנוּ דָּא עַגְגָּן ! מִירַ אָנוּ דָּא שְׁוֹעָרָה, אַיְךְ
וּוַיְלָ אַנְאַדְעָרָעָז וּוּעַלְטָ, אַיְךְ וּוַיְלָ אַנְדְּרָעָז לוֹפְטָ !
אַלְעָ ? (קָעְרוֹוָאַגְּדָעָטָה, אַיְינְגָּעָן זָם צְוִוְיְטָעָן) : הָא ? ווֹאַס גַּאֲרָא ...
לוֹפְטָ ... לוֹפְטָ ... וּוְאַהְעָרָר לוֹפְטָ ? ...
דִין : ווֹאַס מִיְּנְסְטִוְדָעַן דָּעַרְמִיטְ ? ווֹאַסְעָרָעָז וּוּעַלְטָ דָּאַרְכְּסְטָוְ ?
וּוֹאַסְעָרָעָז לוֹפְטָ ? ...
אַ בָּעֵל הַבָּיִת : זַאֲגַדְיְטָלִיךְ, מִינְךְ וְאַל פֶּעַרְשְׁתְּעַהָן. רַיְיךְ
נִישְׁתְּ עַפְעָם אַזְעַלְכָעָז פֶּעַרְשְׁטְגַלְטָעָז רַיְיךְ ...
יוֹאַל דָּוד : (עַנְטְּשָׁלָאַסְזָן) הַעֲרַתְמַנְךְ מִינְךְ אָוִים ! לְאַנְגַּשְׁוִין הַאָבָ
אַיְךְ דָּאָס אַיְיךְ גַּעַוְאַלְטָז וְאַגְּעַן, נִאֲרָסְאַיְךְ דָּעְרוֹיפְ צְוִוְיְשָׁעָן אָנוּ
קִיְּינְטָאַל קִיְּין צִיְּמָת גַּעַוְעַזְעַן ... וְעוֹן מִירַ טְרַעְפָעָן זַיְקָ
צְוֹאַטְמָעָן פֶּעַרְלָאַנְגָּט אַיְהָר פָּנִים מִירַ גַּעַיְאָגָן, נִישְׁתְּ קִיְּין וּוּעַ-
מַעַר ... אָנוּ וּגְנְגַעַנְדָרִיגְ אַיְךְ אַיְיךְ אַיְיךְ יְעַרְעָן פֶּעַרְלָאַגָּן פָּנִים
פְּרִוְּתָעָז קְנוֹדְרִיאִיטָאַן, הַאָבָאָר וְנוּרָ צְוִוְיְוִוְינְמָטָז וְזַיְעַן אַיְיךְ גַּעַעַ-
הַאָרְבָּאָמָ ? סִימְנִין לִיעַד אָנוּ אַרְיְינְסְטָמָט בֵּין אַיְיךְ גַּעַוְאַרְעָן ...
מִנְחָמָ אָנוּ דָעַרְ דִין ? וְוַיְהִיסְטָ — אַדְעַנְסְטָ ? חַלְילָה,
וּוְעַרְ וֹאַנטְ דַּעַן ? חַס וְחַלְילָה ! ...
יוֹאַל דָּוד : אַיְךְ ווּוִיסְ, אַיְהָר האַטְמַעְטָסְטָ, נִישְׁתְּ דָוְקָא
נִישְׁתְּ דָוְקָא גַּעַוְאַטְ, נִורְ אַזְוִי אָנוּ עַם דָּאָגְ גַּעַוְאַרְעָן . דָעְרָאָר
הַאָטָס וְנוּרָ סִימְנִין לִיעַד בֵּין אַיְיךְ גַּעַעְנְרִינְטָז וְעוֹן אַיְךְ הַאָבָאָר עַם קְוִים,
גַּאֲרָאָן וֹאַס אַנְגְּעַלְפָאַגְּעַן . אָנוּ דָעְרָאָר הַאָבָאָר אַיְיךְ דָא, שַׁוִּין אַלְעָ
אוֹיְסְגַּעְזְוַוְגְּעַן . קִיְּין נִיְעָזְגָּנִים וּוּעַרְעָן שַׁוִּין אָנוּ מִירַ פָּנִים לְאַנְגְּ

וילנער בעל-הפיית/ל.

ニישט געביירען! אמאָל פֿלעג אַיך אָווועק-געהן אָנֵן דִי וועלדרער אונטער דִי שטאדט אָון האָב אַיך וויער גּוֹזָאנְג גּעֲבָרָאַכְט, פֿוֹן דִי בְּלַעֲטָעָר אָון פֿוֹן דִי פֿוֹינְגָל האָב אַיך פֿאָר אַיך פֿוֹיטִים גַּעַשׂ... אַיכְט אָפְּבָעָר האָט מִיר גּוֹזָאנְג דֶּעֶר ווֹאלְד אָון דִי בְּרָעָט טָעָר אָון דִי פֿוֹינְגָל, אָו ווי האָבָעָן שְׁוִין פֿאָר מִיר מעָהָר קִין נִיעַ גּוֹנְגִים, ווי זְעַנְעַן עַנְטַשְׁוּוֹיְעַן גּוֹוֹאָרָעָן אָון זְגּוֹנְגָעָן שְׁוִין נִישְׁטָמְעָה... מִיר אָפְּבָעָר בעַנְקָט ווֹך שְׁטָאָרָק נָאָר נִיעַ גּוֹעַגְגָעָן! אָהָן ווי אַינוּ מִיר מְרוֹזְיָעִירִיג, אָהָן ווי אַינוּ מִיה אָונְטְּעָלִיךְ צַו לְעַבְעָן... לְאַוְתְּ מִיךְ אָווֹעָק אָון דֶּעֶר ווּלְטָלְטָל נָאָר נִיעַ לְיעַרְעָר! דָּא ווּלְ אַיך שְׁוִין לְעַנְגָּר אָזְוִי נִישְׁטָאָסְטָאָלְטָעָן! לְאַוְתְּ מִיךְ,

אַיך בְּעַט אַיך לְאַוְתְּ מִיךְ.

מנחָם: פֿאָר ווֹאסְטָאָסְטָו דָּאָס נִישְׁטָאָסְטָאָלְטָעָן?

אלָעָ (זעהָר עַרְוּוֹאָנְדָּרָט): פֿאָר ווֹאסְטָאָסְטָו?

דְּבוֹרָה (לְיָמָךְ צָו): גּוֹזָאָלְדָּר! ווֹאסְטָאָסְטָאָס מִוְתְּ אַיִּחָם אַזְעַלְבָּעָס גּוֹשְׁעָהָעָן?

אָבָּל הַבְּיָת: גּוֹעַת אָווֹעָק! אָיוֹרְעָנָעָ דְּאָרָף ווֹך נִישְׁטָמְעָן צְוֹוִישָׁן מְאַנְסְּפִילְעָן.

דְּבוֹרָה: אַיך בְּנָן דֶּאָר וַיַּן ווּיְבָ, ווֹיל אַיך ווּוִסְעָן ווֹאסְטָאָס מִוְתְּ אַיִּחָם פְּלוֹאָלָנוֹג אַזְעַלְבָּעָס גּוֹשְׁעָהָעָן.

מְלָפָה: קוֹם טְאַלְטְּעָרְשִׁי, סְאַיְוָאַיְהָמְ חַלְילָה נָאָר נִישְׁטָגּוֹשְׁעָהָעָן.

דְּבוֹרָה: אַפְּשָׁר שְׁיקָעָן נָאָר אַפְּעַלְדְּשָׁעָר?

מְלָפָה: מִידָּאָרָף נִשְׁטָמְעָן... קוֹם, קוֹם.

דְּבוֹרָה: ווֹאָס זְעַעַד זְעַן פְּשַׁרְשַׁטְּעָרְטָעָר עַר סְלַעְבָּעָן, אַו עַם אַיִּחָם גָּאָר נִשְׁטָמְעָן?

יוֹאָל דָּוד (זְיַאָבְרָהָמִיחָ): דְּעַרְטָאָן ווֹך טְאַטָּע, ווֹאסְטָאָס אַיך האָב דִּיר אַמְּאָל גּוֹזָאנְט, דְּעַמְּאָלָם, ווֹעַן אַיך בְּנָן נָאָר אַפְּלִילְיָן קִינְדָּר גּוֹזָעָן אָון בִּין גּוֹגָאנְגָעָן מִוְתְּ דִיר רַאֲשָׁה-הַעֲנָה צַו חַלְלִיךְ צַו אַנוֹ זְעַר טְיַבְעָל ווֹיל לִי קְעָ... גּוֹעַדְעָנְקָסְטָו נָאָר ווי אַיך בְּנָן גּוֹשְׁטָאָנְעָן בִּים בְּרָעָג אָון לְאָנְגָן, לְאָנְגָהָב אַיך גּוֹקָנְקָט אָוִיפְּ דָעַם פְּנִים עַרְגִּינְגָעָן הַגְּכָעָל, בְּשַׁעַת דִי זְוִין אַיְוָאָס ווַיַּיְצְגָּר, אַונְטְּעָר גּוֹגָאנְגָעָן...

ר' אברהם: איך גערענץ עם גוט. דו האסט דעםאלטס
חרושיזדונגע וערטער גערעדט... דו האסט געזאגט: מאטע, אווי
וואלט איך בעסער געווולט זיין א קלינינקע חמאראלע אווי
דאען הויבען ברענאנדריגען הימעל, אידער — א מענטש אויף דעם
בלאטינגען ברען פון אונזער פלאכען טיבעל...
דיין; קליגע רירר פון א קינדר...
יואל דוד: און קווקנדינג, אם דעםאלטס, אויף רוי אינגען...

קאלאיענע טרייערגע הייזער פון אונזער קלינן שטערטעל און
דערוועהענדיג פאר זיך אויף דער צויטער וויט וויליקען, די נרוין
סע שטאדט ווילנא, וואם האט זיך געפֿאָדען אין פלאט פֿיעַזְר
פון די אונטערנֶעהָנדיג זיך, דאָבּ איך זיך בײַ גאנט געבעטען ער
זאל מאכען, איז איך זאל מאל אַחֲן זיין אַט אַין יאנער גרוין
סער ווילנער שוחל, וועַבְּכָע האט געקוּט אַויף אונז פון דערוועי
טענים!... גערענקסט דוּס נאך, מאטע?!

ר' אברהם: איך גערענץ עם, מין ווון, איך גערענץ!
ביזט דעםאלטס קוים זעקס אַהֲרֹן אלט געווין...
דיין; נו, דארפֿסְטוּ דאָך ערשות מאָן גאנט דאנקען, איז
דיין בקשה איז געווואָרען ערפֿילט.

יואל דוד: נין, אַדרְבָּה, דאם וועלבע וואם דעםאלטס פֿוּהָל
אַנְטָא אַנט אַין פֿוּן האָרְצָען! ווּ דעםאלטס פֿלאָמְט אַיצְט אַין מִיר
מיין נשמה... (פֿוּוּרט פֿינְסְטְּרָעָה).

ר' אברהם: גענונג שוין, יואל דוד, גענונג שוין... וואם
סָאַנוּ שִׁיר דיין פֿאָהָרְצָען קִין וְאָרְשָׁא וְעוּלָעָן מִיר שׂוּן זַעַהָעָן...
דערוועיל וואם דארפֿסְטוּ רֵיְרָען אוּלְלָעָן זַעַהָעָן... מִיר וְעוּלָעָן
לְעָן שׂוּן זַעָהָן... סְפֿאָסְט גָּלָאָט גַּנְשָׁט, אַחֲן... ווּוִיסְט דָעַן
גַּנְשָׁט?...

יואל דוד (טהוישיטן): גַּוְוִים, גַּוְוִים...
ר' אברהם: נו? על בְּנֵינו?...

יואל דוד (טלוליגן): זַיְגָעָן! זַיְגָעָן ווּיל אַיך!... זַיְגָעָן!...

ר' אברהם: נו, אַדרְבָּה—זַיְגָעָן...

אייניגע (אוּיְגָעָנִינְטְּרָעָה): אַדרְבָּה אַדרְבָּה!... זַיְגָעָן אַנוּ טָאָקָן
עֲבָעָם אַשְׁטִינְגָּעָרָל, ווּ. דו קענְסְט... פְּאָר וְעוּסָט דָעַן גַּנְשָׁט?

וילנער בעל-הבית'ל.

דין : אט, דאס זענען גאנר שווין אנדרערץ דברוים ... מהיבא=
תורתא ... זאג אונז עפֿעַם ... עס אונז שווין טאָקן באָלד באָבָת=
אנגטומתָהָגָג געווֹאָרָעָן ...
יאָאל דוד (רוֹףְט) : משוררים ! (וַיִּשְׁתַּعַלְמֵן וַיַּרְאֵת אֲלֵיכֶם אֱלֹהִים
קיֻעַן אֲלֵיכֶם אֵין דַי אָוָגָעַן וּוְאָרְטָעַנְדִּיגַן) זינְגַּט ! (די מְשֹׁׂרְרִים זִינְגַּעַן, אֵין וּוּעַן
עַס קִומְטַ צַי דָעַם אָרָט, וְאֵוגַז וְאֵאל דָוד דָאָרָךְ אַלְיָין זִינְגַּעַן, וּוּרְעַעַן זַי=
שְׁטִיל). ער אָפְּעַר זִינְגַּט נִיט ; אַלְעַ קָוְקָעַן אֲלֵיכֶם אֵין ... וּוְאָרְטָעַנְדִּיגַן קָעָר=
וּוְאָנְדָעַרט ...

ר' מְנַחַם : נו ?!

ר' אָבְרָהָם מִתְּזִין דִין (אָוְנְגָעַרְלִידִיג) : נו, נו ...

יאָאל דוד : אֵיךְ קָעַן נִיט ... אֵיךְ קָעַן נִיט זִינְגַּעַן !

אלע : פְּאָר וּוּאָס, הָא ? פְּאָר וּוּאָס ? ...

יאָאל דוד : וּוְיל ... וּוְיל ... (ער זִינְט אֵין קָאָן קִיעַן
וּוְאָרָט דָעַרְוִיפַן נִיט גַּעֲגִינְגַּעַן).

אלע : פְּאָר וּוּאָס ? פְּאָר וּוּאָס ?

אָבְחוֹר : (וּוְעַלְלָאוּ הָאָט בַּיִזְעַט גַּעֲקִיקַת אֵין קָעַנְסְטָעַר, שְׁרוּוּת=
פְּלָגְלָוָגָן : אַ שְׁטָמָרָן ! אַ שְׁטָמָרָן ! (אלע דָעַרְרָהָעָן וְיַרְאַת דָעַרְיָה,
אַ טִּיל לְזִינְעַן צָם קָעַנְסְטָעַר)).

ר' מְנַחַם : וּוְאוּ אֵין אַ שְׁטָמָרָן ?

אָבְחוֹר (וַיִּוְיַּתְּקָן) : אַט, דָאָרָט ! (קָוְן דָעַרְ רַעַטְטָעַר וַיַּט ... אֵין ...
אֵט, אַיְהָר זַעַחַט ? אַט ... אֵין ...

ר' מְנַחַם : בִּזְעַה .

אָבְחוֹר : עַרְשַׁת קָאנְט אַיְהָר שְׁווֵין עַפְּעַנְעַן דָעַם בְּרוּעַף ...
אַנְדָעַרְעַ : עַרְשַׁת מַעַן מַעַן שְׁווֵין ... לִיְעַנְטַה ! עַפְּעַנְט, לִיְעַנְט !
דִין : פְּאָר מַעְיָב ? ! וּוּאָס רַעַטְטָעַר אַיְהָר ? וּוּאָס טַהָוֹת זַיְן
דָאָס חִינְטַם דָא מַטַּת אֵין ! ...

דָעַרְ יְזִינְגָּרְמָאַנְטִישִׁיק : אַזְשַׁה, וּוְיל סַיְאָז אַ בְּרוּעַף ...
דוֹרְךְ אַ שְׁטָמְאַפְּעַט אֵינוֹ דָאָק אַסְבָּרָה, אוֹ סַיְאָז זַעַחַר אַנוֹיְטִינְגַּע זַאָר,
דַעַרְפְּאָר, אַפְּשָׁר ...

ר' מְנַחַם : קוֹמֶט אַרְיִין אַהֲן, וּוְעַלְעַן מִיר דָאָוְונַעַן מַעְרִיב.
אוֹן מַאֲכַעַן הַבְּרַלָה ; דַעַנְאָק וּוְעַלְעַן מִיר עַפְּעַנְעַן דָעַם בְּרוּעַף .
קוֹמֶט ! (ער לאָוט אַרְזִים דָוָרְךְ דַי מַהְיוֹ צַי עַרְשַׁת דָעַם דִין, נַאֲלָרָעַס ר' וּוְאָלְעַס)

מארק ארנשטיין.

בדערן, נאך זי געתה ער אלין און נאך איהם געהען אלע איזוים הויך שטעה/^טס=
ענדיג צוישען זיך און שפערענדיג זיך. עס בלייפט נאך מלפה און דבורה).

מלפה אוּן דבורה.

דבורה (אַפְּרוֹיוּמָנְדוֹגֶן טִישׁ גַּוְאמָנָן מִיטֶּלְפֵּהן): ווען ער
געטט נאך איזו קליגן רײַדָּן ווערטט מִיר אַזְוִי אַונְמְטוּחָגֶן אוּפְּפַן
הַאֲרְצָן... אַנְך פָּעַרְשְׁתָּעָה אַוּם דַּעֲמָאָלָם נָאָר נִטְ...
מלפה: טא זעה, סטראָע זיך טַאכְטָעֶשֶׁן, זַאלְסַט אַוּם
יאָ פָעַרְשְׁתָּעָהן, וועט אַינְהָר דַּעֲמָאָלָם אַפְּשָׁעָט אַכְּבָעָן.
דבורה (אַפְּשָׁוֹוָאנְדָּרָטֶן): אַוְן וָאַס פְּעַהְלָט אָנוּן דָּעַן הַעֲנִיט?
אלע יְוִדְיִשְׁעַ קִינְדָּעָר אָהָן טִין שָׁאָדָעָן גַּעַזְאָנָן...
וועיס אַיך, וָאַס דִּיר פָּלָאַלְט פְּלוֹזְלָוָגֶן אַיְן...
מלפה (אַפְּעַרְטָאַפְּטְּזִיךְ אַזְוִילָעָט): דְּבָוָרָהִשְׁוּ!

דבורה: וָאַס, מַאֲכָעֵשִׁי?
מלפה: אָו טְהָוֹת דִּיר דָּאָס הָאָרֶץ נִשְׁתָּוּה, וָאַס ער
פְּאַהֲרָט אַזְוּק?

דבורה: נִין! פָּאָר וָאַס וָאַל מִיר דָעַן פְּלוֹזְלָוָגֶן גַּעַמְעָן
וועַהְתָּהָן דָּאָס הָעָרָץ?—אַדרְבָּה וָאַל ער זיך פְּאַהֲרָעָן אַבְּיָסָעָל
אוּפְּפָרְדָּן וּוּעָלָט... מְהִיכָּא תִּהְתָּא פָּאָר וָאַס דָעַן נִטְ...
אַין אַזְוּק צְוַיְּאָרָוּם וועט ער דָאָר מִן הַסְּתָמָם צְוִיקָק קָוְמָעָן...
פְּלוֹאַלְאָגָג (פְּרִוְילִיךְ) אַפְּשָׁר וועט ער מִיר נָאָר בְּעַנְגָּעָן עַפְעָם אַ
טְהָנָה פָּוּן וּאֲרָשָׂא, אַז אַיך וּוּלְאָיָהָם בְּעַטְעָן!..

מלפה: דָו בְּעַט אַיְהָם בְּעַסְעָר, קָנְדָמִינָס, ער וָאַל
איְנְגָאנְצָעָן נִטְפְּאַהֲרָעָן!

דבורה (קָאַפְּרִוְיָנָעָט): טא בְּעַט דָו אַיְהָם אַלְיָן! וָאַס וּוּלְסָטוּ
פָּוּן טִיר? וָאַס וּוּלְסָטוּ פָּוּן מִין לְעַבְעָן הַאֲכָבָעָן?...
מלפה (כְּעֻרְוִיהִינְט זִיךְ): שא... שְׁוִינְג שְׁוִינְג מִין קְרוּוּן!
וּוּלְסָטוּ, טא וָאַל ער זיך פְּאַהֲרָעָן. אַיך כִּין נָאָר, הַלְּוָאִי וּלְסָטוּ
גַּאֲכָדָעָם חִילִילָה נִשְׁתָּוּה דַּאֲרָעָן חִרְתָּה הַאֲכָבָעָן...
דבורה (עַרְשִׁיאָקָעָן): פָּאָר וָאַס וָאַל אַיך דָּאָס נַאֲכָדָעָם
חרָתָה הַאֲכָבָעָן? וָאַס הַיְסָט עַס? וָאַס רַעֲסָטוּ מַאֲמָע עַדְעָם
אַזְוּלְבָעָן נַאֲרִישְׁקִיטָעָן?!

מלבה : נאר ניט. נאר ניט, מאכטערשן אין רעד
זיך גלאט אוי!

דברורה (ביו) ; מא ריעד וועץ ניט גלאט אוי!
מלבה, נאָגעבענידיג : נונגנונג, נונגנונג. הער זיך שון
אויף צו באַלעווין מײַן בה-יחסה. אין האָפּ נאר געטען, זו
דו וועסט זיך מצער זיין, ווען ער וועט אוועצק-אָהרען... אַעֲצָמָל
וואָל ווען דער טאטש דינער פֿלענט אָוונעך-פֿאָהָרָן זו-
לייעב זינגע געשעטען פֿלענט מיר דאס הארץ אָוי וועה טהנו...

דברורה (געריהרט) : פֿאָר וואָס, מאָמָע ? פֿאָר וואָס ?
מלבה זעהחט זיך אַוְוִיסְטֶר זיך אַוְוִיסְטֶר : זוים אין...

ודערלאָנט אַיהָר די טעלער) נאָ, טראָג אַרְיָין אין קוֹר.

דברורה (שטעט אַ ווַיְלַע מיט די טעלער אין דער הענד) : אָז...
וואָס פֿאָר אַ פֿאָולָה... אָז... זו... ווען אין זאל אַיהם אַפְּלוֹז
שון יאָ בעטען וועט ער מיך דען האָרְבָּעָן ? ווַיְפִּיכְעַל מְאָל אַך בְּעַט
אַיהם ער זאל מיר עַפְּעַס זינגען ויל ער קִינְנָמָל ניט... דער-
פֿאָר זינגען ער מיר דוקאָ, זוּ אוֹיפּ צוּ להָכָעִים, דֻּעְמָאָל, ווען
מיר טהרט דער קָאָפּ וועה, אַדער נאר בַּיְנָאָט, ווען אין שלָאָף,
און טאמער בַּיְזָעָר אין זיך דער-אָרָר, טעהָת ער, אָז ער מואָ
זינגען! פֿונְקָט זוּ אַיהם זאלט עַמִּין גַּעֲנוֹת! חָאָטָש אָן אַמְּתָע,
ניט אַיהם נאר קִינְנָעָר ניט... קִינְנָעָר בעט אַיהם ניט... קִינְ-
ער חָעָרָת אַיהם אַיְלוֹ ניט!... פֿאָר וואָס וועז מזער ער זינגען?
אין פֿער-שְׂטָעָה ניט, פֿאָר וואָס מזער ער דאס דוקאָ?... הא?...
(זוי געהט אָרוֹס). מלבה קליבּעַט צוֹיְוָףּ די גַּאֲפָלָעָן מיט די מעסערם פֿון
טיש אָן געהט אַיז אַיז אַיז. פֿון דעם צוּבָעָר וואָהוָן דער עולָם
איַז אַרְיָין, הערט מֵן זינגען "הַמְּבָדֵל". רַעֲטַס פּוֹן אַצְימָעָר בעוֹוִוִּז זיך
די בלינְגָעָד לאָה. זוי אַשְׁאָטָעָן שאָרט זיך האָרט בעי דער וואָן, ביּוּ זיך
זיך דער טהָרָה, פֿון זונגען ס'הָרָט זיך דאס געַנגָּן. דאָרט בלַיְוָט זיך שטעהָן
בּוּ דאס גַּעֲזָנָגָן עַנְדִּיגָּט זיך אָן בּוּ מלְבָה מיט דברוֹהָן קַומְעָן צָרִיק פּוֹן
קיַד).

לאָה מלְבָה אָן דברורה.

מלְבָה : לאָה! וואָס מהוֹסֶט דוּ דָא, לאָה?

דברורה : וועמען זוֹלְט זיך דָא?

מלבה (געטט שי פאר די האנד) : וועמען ווילסטו קינדר ?
לאה (שטייל) : דאס געזאנג זיך אין ... יון געזאנג ...
דבורה (שיטט אריום מיט אנטטען געלעטער) : חע, חע, חע !
א געזאנג זוכט זי נאר ! משוגע מײַע שונאים ! א געזאנג האט זי אָנְגָעָז
**וואָרָעָן זוכט זי אַנְחָם בֵּין דִּין זוּנֶר ... אַנְקָז זָגָן שָׁוֹן פָּן לְאָנְגָן אָז
מען דָּאָרָף אַיְהָר עֲרָגָעָז=וּאוֹ אַוּעָק גַּעֲפָעָן, זי אַנְשָׁוֹן אַינְגָאנָצָען
חסֶר דָּעָה ...**

מלבה : מסתמא האט זיך אַיְהָר עַפְעָם גַּעַלְוָמִיט !
דבורה : מסתמא .

לאה : וואו איז ער, יוֹאָל ? דָּאָרָט האט ער גַּעַונְגָּעָן ...
מיין ברודער ... מיין יוֹאָל ... שייליעט זיך אַדערשאָקענע זיך
טַלְפָהָן הערטט ! אַנְקָז האָב גַּעַזְעָהָן, סַהָאָט זוֹר מִיר גַּעַדְאָט, אוֹ אָ
רוֹזִים שַׂוְאָרְצָעָז קראָה האט אַיְהָם אַרְיָוִים גַּעַרְיסָעָן דָּאָס קָוָל פָּן
זַיְן הָאָרֶץ אָנוֹן אַוּעָקָגָעָלְגָּוָעָן דַּעֲרָמִיט זַיְם הַנְּמָעָל, הוֹיך —
זַיְיך ! ... אַנְקָז האָב אַיְהָר גַּעַזְוָאלָט נַאֲך=יאָגָעָן ... שְׁטָרָעָקָט אַוְסָט
די הענד גַּלְיָיך זיך ווֹאָלָט עַפְעָעָן גַּעַיְעָט ! לְהָאָב זיך גַּעַזְעָאנְט, גַּעַזְעָאנְט !
יאָנְט ! לְבָנָן שָׁוֹן גַּעַזְעָן בֵּין אַיְהָר זַעַהָר נַאֲהָעָט ... לְהָאָב זיך
שְׁזַיְן בְּמַעַט דַּעֲרָמִיט מִיט דַּעַר האָנד ... פַּלְזִצְלָנְג אַוְזָן זיך מִיר,
דִּין שַׂוְאָרְצָעָז קראָה, עֲרָגָעָז=וּאוֹ פַּעֲרָשָׂוֹאָנוֹעָן גַּעַזְוָאָרָעָן אַנְקָז דִּין
וּאָלְקָעָם ... אָנוֹ מַעַהָר האָב אַנְקָז זיך שָׁוֹן נִטְמָנָה גַּעַזְעָהָן ... (טיט
טרעהָרָעָן) מַעַהָר האָב אַנְקָז זיך שָׁוֹן נִטְמָנָה גַּעַזְעָהָן ...

דבורה : משוגע ! ... וואָס ווּעָט פָּן אַיְהָר ווּעָרָעָן ? שי
געטט פָּן קָרְעָדָעָט=שָׁאָנָק אַבְעָפָל אַוְזָעָט זיך עַפְעָעָן .

מלבה : ווּן האָסְטוּ דָּאָס גַּעַזְעָהָן ?
לאה (וּוֹל זיך דַּעֲרָמִיט) : עַרְשָׁט ... עַרְשָׁט ... נִטְמָנָה ...
אַשְׁרָנָר גַּעַכְתָּעָן ? — נִטְמָנָה ! שָׁוֹן לְעַנְגָּעָר ... לְעַנְגָּעָר ... אַנְקָז גַּעַדְנָק
שָׁוֹן נִטְמָנָה ! ...

דבורה : צו וואָס פְּרָעָנָסְט דִּין נְאָר ? ווּיסָט זיך דָּעַן וואָס
זיך רַעַט ?

לאה (צִיטָּעָט) : אַמְתָּה ! אַמְתָּה ! דִּין שַׂוְאָרְצָעָז קְרָאָה ! דִּין שַׂוְאָרְצָעָז
צָע, דִּין שַׂוְאָרְצָעָז קְרָאָה ! ... אַוְמָעָדוּם וּוּאוֹ יוֹאָל דָּוָר קָעָהָרָט זיך

וילנער געל-הפייטל.

פְּלִיחַת זֶן אַיִּם נָּאֵר ! — טְרִיט אֹיְף טְרִיט — אָנוּ וְאָרֶט עָרֶז וְאָל
נָּאֵר זֶן הָרֶץ עַפְּגַּנְגַּן , זֶן וְאָל קָעְגַּן אַהֲן אַרְבִּין אָנוּ זֶן קוֹל
אַיִּים אַיְסְלַאְפָעַן ! דִּין שְׂוֹאָרֶץ קְרָאָה ! זֶן שְׂוֹאָרֶץ קְרָאָה ! .. .
דְּבוֹרָה : אַשְׂוֹאָרֶץ עָרֶז חַלְמָן אֹיְף מִינְעָשָׂוָנִים קָעַפְתִּי !
(זֶן שְׁפִּיּוֹת) טְפָו , טְפָו , טְפָו ! .. .
לְאָה ; לְאָוֹת אַיִּם נְשִׁתָּאָוַעְקָפְן דָּן דָּאָגָעָן ; לְאָוֹת אַיִּם
נְשִׁתָּאָוַעְקָפְן וְוַיְלָן קוֹל אָנוּ זֶן אַוְיִסְטָע טְוִיב , דִּין שְׂוֹאָרֶץ קְרָאָה
וְעַט זֶן דָּעַרְשְׁטִיקָעַן ! לְאָוֹת אַיִּם נְשִׁתָּאָוַעְקָפְן דָּאָגָעָן ... .
דְּבוֹרָה : גַּעֲוָאָלֶד , מַמְאָע ! וְאָל זֶן אַוְיִקְהָעָרָעָן , אָנָּק הַיּוֹב
עַנְקָשׂוֹן בָּאָלְטָאָקָן אָנָּז שְׁרַעַקְעָן ! .. .
מְלֻפָּה : אַפְּשָׁר וְוַיִּסְטָם ? נְעַבְעַךְ וְאָסָם ? רַעַדְתִּי ...
דְּבוֹרָה אַיְבָּרְגָּשָׂרָאָקָעָן : וְאָסָם ? וְאָסָם ?
מְלֻפָּה : אַפְּשָׁר וְוַאֲלָטָם דָּאָק מַעֲנְלִיךְ גַּעֲוָעָן אַבְּצִיהָאַלְטָעָן
יוֹאָלֶן עָרֶז וְאָל נְשִׁתָּאָוַעְקָפְן ?
דְּבוֹרָה : פָּאָר וְאָסָם , מַמְאָע ? פָּאָר וְאָסָם ?
מְלֻפָּה : עַפְעַם דָּאָס הָרֶץ וְוַיִּנְטָמֵן אָנָּן מִזְבָּחָאָזָוִי ... כְּהָאָב
שְׁמַטְאָרָק מָוָאָ , סְיָאָל פָּוּן דָּעַם חַלְילָה עַפְעַם אַזְרָה נְשִׁתָּאָזָנָה
קוֹמָעָן ... .
דְּבוֹרָה : טְפָו , טְפָו , טְפָו , דָו הַוִּיפְסָט שְׁוֹן אָוִיךְ אָנָּז רַיִּין
דָעַן אַוְלְכָעַן וְאַלְכָעַן ...
מְלֻפָּה : פָּוּן וְוַאָנָעָן וְוַיִּסְטָם דָו עַם קְנָדָר , אָוּ וְאָל דָוד
פְּאָהָרָט אַוְעַק ?
לְאָה : אָנָּק הָאָב גַּעֲזָהָן .
דְּבוֹרָה (לְאָסָם) : דָעַר מַיְבָּשָׂר חָאָט גַּעֲזָהָר , וְזֶה דָעַר בְּלִינְגָה
דָעַר דָאָט גַּעֲזָהָן ...
לְאָה : אָנָּק ; אָנָּק הָעָר דָאָס טְאָקָע ! נְנִינָן ! אָנָּק פְּוִיהָל עַם ! ...
אָא , יָא ! אָוִיךְ פְּוִיהָל , אָא ... אָא , אָא ... אָט ... נְנִישָׁה גַּעֲגַעַנְדִּיגְתִּי
וְעוֹטָר אַיְסְגָּדְרִיקָעָן אַהֲרָע גַּעֲפִיהָלָעָן , עַנְדִּינְט זֶן זְעָהָר אַגְּמָוֹתָהָגָן ,
אָנָּק קָעַן דָאָס נְשִׁתָּאָוַעְקָפְן רַיִּירָעָן , נָאֵר דָא , דָא ... פְּוִיהָל אָנָּק
עַם אָזָוִי ! אָזָוִי פְּוִיהָל אָנָּק עַם ! ...
מְלֻפָּה (זֶן דְּבוֹרָה) : אַרְחַמְנָה נְעַבְעַיךְ אֹיְף אַיִּהְרָה , וְאָסָם ?

דברה : ס'אי אידער דען וווער שולדיניג ? .. מסתמא אין
אָרְחַמְנוֹת ...

לאה : היינט איז דאך שבת ? אמת ?

דברה : אווראי ! האסט נאך פֿער גּעֲסָעָן ?

לאה : טא לאָמֵיר זאגען "גּאנַט פֿון אַברָהָם".

מלכבה : נוט קִינְדְּ מִינְס... (וועצט זיך אָוועק איז פֿאָטָעלְעָד, נעלבען
אָוָהָר וְעַצְטַ זֶיך לְאָה אַיְפַּע אַ קלְיָן בעַקְלָעַ; דברה פֿיהָרָת אַריַין חַיְמַעַק
מייט משה'לְזָן).

דברה : קומט קִינְדְּ עַרְלָעַד, די בְּאַבְּגַע ווּעַט מִיט אַיְיךְ זאגען
"גּאנַט פֿון אַברָהָם".

מלכבה (געטט אָרום די קִינְדְּעוֹר אַין הַיְבָס אָן מִיטִין סַקָּאָרְבָּאוּעַ גַּנְגַּן) :

זאגט קִינְדְּ עַרְלָעַד : גּאנַט פֿון אַברָהָם, פֿון יִצְחָק אַון פֿון יַעֲקֹב...
אלָעַ (סִיטְעַן וְעַלְבָּעַן גַּנְגַּן) : גּאנַט פֿון אַברָהָם, פֿון יִצְחָק אַון פֿון יַעֲקֹב

בעהָוִת דיין פֿאָלָק יִשְׂרָאֵל אַן זֶיך נוּיט...
דער לִיעְבָּרְעַר שבת קֹדֶש גַּעַת אַוְעַק

און די לִיעְבָּעַר ווּאָך קִומְטָן אַן

צַו גַּעֲונָגֶר, צַו לְעַבְּעַן, צַו מַולְעַן, צַו בְּרָכָה,

צַו עַשְׂרָה, צַו כְּבוֹד, צַו פְּרָנָסָה צַו הַצְּלָחָה,

און צַו אַלְעַם גַּטְמַעַן גַּעֲוִינְס. אָמָן סְלָה...
נוּם דָעַם בְּעַלְעַר אַון די רַעֲלַטְעַה האָנדָר,

און מַאֲך אָ בְּרָכָה אַיבְּעַרְן גַּעַת אַנְצָעָן לְאָנדָר...
מַאֲך אָ בְּרָכָה גּאנַט מִיט דיין פֿח.

און מַיְר וְוַעֲלָעַן דִיר נַאֲגַזְגָּעָן — אָמָן — הוֹיךְ !

די קִומְטָעַנְדִּיגַע ווּאָך זֶאל בְּרַעְנָגָעָן גַּלְיָק אַון גַּעֲונָד,

און דער מלְך המשיח זֶאל קִומְטָעָן נַגְּק אַון גַּעַשְׁוָונָד...
אלְהָיו הַנְּבִיא, אלְהָיו הַהְשִׁיבָן !

אלְהָיו הַנְּבִיא זֶאל קִומְטָעָן נַגְּק

און בְּרַעְנָגָעָן די גַּאֲולָה מִיט דָעַם מלְך המשיח,

פֿאָר די אַוְמוֹת הַעוֹלָם ווּעַט דָאָס אַיְיךְ זֶין שְׁיַין !

שְׁרִיטַת וְשַׁעַטְעַט קִינְדְּ עַרְלָעַד הוֹיךְ : אָמָן !

חוֹיְמַקָּע אַין מִשְׁהַלְעַן (סִיטְעַן) : אָמָן ! אָמָן ! ..

לאה (וְיֵוּפָא זֶיך) : נַעַם דָעַם בְּעַלְעַר אַון דער רַעֲלַטְעַר האָנדָר

וילגער בעל-היפות'ל.

און מאך א ברלה איבערן'ן גאנצען לאנד ...
דבורה (שלאכט איבער): שווין ! שווין געואנט ...
לאה (שטייער): נעם דעם בעבער און די רעלטעהאנד,
און מאך א ברלה איבערן'ן גאנצען לאנד ...
מלפה : לאו זי ... לאו זי ... נוי קושט די אייניקלעך און קאָפּ,
א גוטע וואָך אוֹפּ אַיְיךְ קוינדערלעך ... די קינדרער געהען אַרוֹס,
פֿאָן אוֹוִויטען ציימע העווען זיך פֿעהַלכּע קולות. נוע וואָך ! גוט וואָך ! די
היינסטע בראונגעט אַריין פֿאָן קוּר גּוּסּוּס וּלְבָעָרְנוּ לְיִקְתָּעֵר מִיט אַגְּנָזְוָנְדָעָנָע
לייכּע. פֿלאַעֲקָעַט מִיט די העיד ווינישט : אַ גוטע וואָך ! אַ גוטע וואָך
אייך ... און געשט פֿאָלֶד אַרוּס).

מלפה (קושט זיך מיט דבורה): אַ גוט וואָך דייר טאַבלטערשין.
דבורה : ווּן לְיַעֲבָר נַמְצָעַן וְאַל גַּעֲבָעַן אַ גּוֹלְקִילְבּּעַן וואָך
כִּיט גּוֹזְנָד, מִיט פֿרְנָסָה, אַהֲן צַעַר, אַהֲן קְלָאָפָּט !!! (וַיָּאֹל דוד
לויפּט אַריין).

לאה, מלפה, דבורה און יוֹאָל דוד.
יוֹאָל דוד : שוויגער ! דבורה ! ערשות האט מען געעהַענט
דעַם ברויףּ .

מלפה און דבורה : נו, וואָס ? וואָס שטעהַט דָּאָרט ?
יוֹאָל דוד : באָלֶד מאַרגּעַן פֿאָךְ אַיךְ קְרָנָן וּוֹאָרשָׂא !
לאה (פֿאָלֶט מִיט אַ גּוֹשְׁרִי אוֹפּ דַּעַר עַד): יוֹאָל ! יוֹאָל !
מלפה : לאה ! לאה !
יוֹאָל דוד : וואָס אַני דייר לאה ? וואָסְעָר ! (לויפּט אַרוּס).
מלפה : לאה סְלַשְׁת ! רָאַטְעוּט !
דבורה (אייגען צייטני) : גּוֹזָאָל ! וּוֹאָסְעָר ! אַוְנְגְּלִיק מִיט
די מַיְוִיד (צַיְקָאָט זיך) דַּעַם טוֹוְרַט מַאָּט ? וְאַנוּ אַלְעַמְּעַן ! נִישְׁט
אַנְדָּרְשַׁט, נַאֲר אַנְצְּנַשְׁקָעַנְשׁ פֿאָר אַגְּזָעָר זִינְד ... גּוֹזָאָל !
(צַוְאָטָעַן מִיט מלכה ליגט זיך אַזְוּקָה לאַהֲן אוֹפּ די סַפְּגַּן).
יוֹאָל דוד (ברענגעט וואָסְעָר) : וואָס אַני אַנְהָר דַּעַם פֿלוֹצְלִינְגָּן
גּוֹשְׁעָהָן ?
מלפה (טוֹנְטָעַט) : נַעֲבָקְן זיך האט היינט גּוֹהָאָט עַפְּעַם אַ

שלעכטען חלום, אויף מינען שונאים קעפּ ...
 לאה (עהנט דיאויגען) : יואל ! יואל ...
 יואל דוד : דא בנן איך ! וואס און דיר לאה ?
 דבורה (שטיל) : וואס ווילסטו זאל איהר זין ? ס'ארא נאר דז
 בעיט . ווילסט דען נישט, איז זי איז אביסעל וויל ואנט מען
 דאס ... (וויאויש מיטען האנד אויפּן שטערען) .
 מלפה (אי דבורה) : שוועיג שווין ! רעד ניט קיין נארישקיין
 טען ...
 יואל דוד (וויר) : צו וואס ביזטו דא אהער געקבטען לאה ?
 לאה : דיך האב איך געולט ? דין געאנגע האב איך גע-
 זוולט ... וויל עמיין האט מיר געאנט, או דאס דאנגע געאנגע ווועל
 שווין ניט לאנג דא זין ...
 יואל דוד : בערוהיג זיך לאה . זעהרטו — איך פֿאחד טאכן
 נאך ווארשא . אבער אין צויען וואבלען ארטום קומ איך צורייק .
 לאה (וויז ואטלט ניט פֿערשתאנען) : זו פֿאחרסט ?
 יואל דוד : יא, איך וועל פֿאחרען טארגעען און וועל צורייק
 קומען אין צויען וואבלען ארטום !
 לאה (עהר אגטוטהו) : ניין ! נין ! ס'אן נישט אמת !
 פֿאך וואס נארסטו מיך, זין מען נארט א קינד, וווען איך ווים
 אלין, אלין ... דו ווועסט שווין מעהר צורייק ניט קומען ... נין !
 נין ! ...
 יואל דוד : זי נישט קיין קינד לאה ! איך זאג דורך, איז
 איך וועל אין גילען צורייק קומען ...
 לאה (ווארט זיך טש א געוינו אויך מלחהט פֿווטט) : יואל און
 אווועק ! שווין ניטא יואל ! נליין בנן איך פֿערבלביבען, אלין !
 אלין ! איך בענק ... און דאס הארץ מוחות אוי וועה !
 מלפה (בערוהיגט זי) : שוועיג ארטום קינד, שוועיג ... יואל
 ווועל צורייק=קומען ... שוועיג ... שוועיג ...
 לאה (שלוגט) : נין ! נין ! ער ווועל שווין מעהר צורייק
 ניט קומען, פֿערפאלאען יואל ! פֿערפאלאען ! פֿערפאלאען !
 מלפה : קומ לאה, איך וועל דיך אווועק פֿיהרען און דיז
 חדר אריין .

וילנער בעל-הביבאַל.

לאה (בערוהיגט זיך): אָן מײַן חֵדְר וּוּלְאִיךְ דֵּיר וּוַיְוַעַן זַיְלְבָּעָרְנָעַ שְׁפִּינְוּעַבָּס ! .. אַבְּגָעַ מִין בְּעַטְּמָלַחַ האָבָעַן זָהָר, וַיְתַּאֲגַר טָעַג, צַוְּגַעַטְשַׁעַפֶּט צַז דָּעַר וְאַנְדֵּפְעַר שְׂוֹאַרְצַעַן פְּלַעַגְעַל אָזָן וַיְיַי עַם פָּאַלְטַ נָאָר צַז דִּינָאַט, נַעַמְעַן דֵּי פְּלַעַגְעַל קְלָאָפָעַן אוּרִיף דֵּי סְטָעַלְיעַ, אוּרִיף דָּעַר עָרָד, אָן אוּרִיף דָּעַר וְאַנְדֵּס .. וַיְיַי עַם פָּאַלְטַ נָאָר צַז דִּינָאַט, קְלָאָפָעַן זַיְלְבָּעָרְנָעַ שְׂוֹאַרְצַעַן פְּלַעַגְעַל ... שלְאָגָעַן זַיְד אָן וְאַנְרַ, אָן דֵּי פָאַדְלָאָגָעַן, אָן דֵּי סְטָעַלְיעַ .. .

מלכה (נעטט זי אַיִינַ זי קְלִיאַן קִינְדַּן): קָוָם שָׁוֹן, קָוָם ... אַזְּרַט וּוּלְאִיךְ זַיְד אַזְּוּקַעַזְעַן בַּיְ דִּין בְּעַט, אָן דַו וּוּעַטְטַ מִיד אַלְעַן עַרְצַעְהַלְעַן ... קָוָם ! זַיְדִּיט זי צַז דִּי טָהָרוֹ.

לאה (אַרְזִיס=געַהעַנְדוּרִים): גַּטְ, גַּטְ... כְּיוּלְ אִיךְ אַלְעַן עַרְצַעְהַלְעַן, אַלְעַן ! .. דַעַם הַוַּיְקָעַרְדִּיגְעַן שְׁנִידְעַרְל, וְאַסְמַהַט זַיְד פָּאַר אַיְהָרָעַן אָן אַנוּגַעַט טַיְיכְעַל אַלְעַן דָעַר טַרְזְקָעַן, דָאַט אַהֲרַד דָאַךְ גַּעַקְעַנט ? הָא ? הָעַרְתִּי אַיְהָר ! אַט דֵי זַיְגְּדַעַג נַשְׁמָה פָּקָן דַעַם שְׁנִידְעַרְל, וְאַסְמַהַט זַיְד פָּאַר אַיְהָרָעַן דַעַרְטְּרַזְקָעַן אָן אַנוּגַעַט טַיְיכְעַל ... זַיְוּרַת רַיְדְעַנְדִּיגְ פָּעַרְשְׁוָאַגְּדָעַן אַיִינַ צַימְעַר, רַעַטְטַסְטַ).

דברורה : וְאַס אַמְשָׁגַעַת קָעַן ! .. אַט דָעַר הַוַּיְקָעַרְדִּיגְעַר שְׁנִידְעַרְל גַּעַתְתַּאְ אַהֲרַד נָאָר גַּטְ, גַּטְ... וְאַסְמַהַט דַו יְזָאַל ! דֵי דַיְעַסְטַעַן עַרְצַעְהַלְעַן, אוֹ פָּאַרְץ מַזְוִידַט פְּלַעַגְעַל עַר גַּנְצַעַגְעַל נַעַלְתַּאְ אַרְום גַּעַהַן אַונְטַעַר לְאַהֲס פַּעַנְסְטַעַר פָּוֹנְקַטַּ, וַיְיַי אַפְּרִיעַ-מַאְנִיר ! אַיךְ גַּלְוִיב עַס אַפְּרִיעַ נַיְשַׁט, פַּגְנַעַסְטַוּעַנְעַן מִין אַרְךְ, אָן אַיְהָט אַיִינַ אַיִינַ גַּעַעַטְעַן אַזְּאַמְשָׁגַעַת וַיְיַי אַיִינַ אַיִינַ .. וְאַרְאוּם, וַיְיַעַנְשַׁת, וְאַלְטַ עַר דָאַךְ פְּלַצְלַזְוָגְזַיְקַעַן נַעַהַן טַרְעַנְקַעַן ! וְאַס, נַעַן ? הָא ? ..

יוֹאֵל דָוֵד (עַנְטֶהעַרְתַּן גַּישַׁט).

דברורה (גִּיט אַמְּאַךְ מוֹת דָעַר האַנְדַּן) : אַזְּיַיךְ אַמְשָׁגַעַעַנְעַר ! .. וְאַס דִּעְן ? .. יְעַנְעַר אַיִזְגַּוּעַן מַשְׁגַּעַן, זַי אָן מַטוּרְף אַיִזְגַּעַן דָעַר אַיִזְגַּעַן גַּעַר כִּי לְעוֹלָם חַסְדָוִי ! .. (זַי גַּעַת אַרְזִיס).

יוֹאֵל דָוֵד (פָּעַרְטַאַלְט זַי טִיעַ) : דַעַם הַוַּיְקָעַרְדִּיגְעַן שְׁנִי-דָעַרְלִים זַיְנוּגְעַנְשַׁמְהָ .. (סְזַמְטַ=אַרְיוֹן ר' אַבְרָהָם אַיִן קוֹטַשׁ זַי אַרְזִיס, זַי סְאַיזְ אַוְיְסַעַר זַיִן וְהַן קִינְעַר נַיְשַׁט פְּרַעְהָאַן).

יואל דוד און ר' אברהם.

ר' אברהם : כיויל מיט דוד ערפם רעדען יואל דוד.

יואל דוד ווי אווּוֹ-וואָאַנְדֶּר : וואָס, טאטַע?

ר' אברהם : איך, דין אלטער טאטַע קומ דיך בעטען...

יואל דוד (שלאָנט אַיהם אַיבָּרָהָם) : דו אויך? דו בײַז אַיז הײַנט

איַבְּרָגָעַשְׁרָאַקָּעַן? איך וואָלט קִינְמָל נִישְׁתָּגָעַט, או אַן אָזָּא כְּנָנָט וְעַכְּטָמָט דָּו, טָטַע, אויך... גָּלוּרָט אַלְעַ... האָסְטָט שְׂוִין נָאָר אַלְעַ פֿעָרְגָּעָסָעָן? דָו האָסְטָט דָּאָקָט מִיר וּוּפְיִיעַל מָאָל אַלְיַין עֲרַצְעָהָלָט, או דָו האָסְטָט אַמָּאָל-פֿוֹנְקָט וּוּי אַיךְ דִּינָט—דָּאָס וּלְבָעַ שְׁטָאָרָק פֿעָרְלָאָנְטָט, צָוָם וּלְבָעַן שְׁטָאָרָק גַּעַשְׁטָרָעַבְּט!

ר' אברהם : אַמְּתָה, אַמְּתָה, אַיךְ האָפָט טָאַקָּעָט אַמְּתָל גַּעַמְּינָט...

אַיךְ האָפָט טָאַקָּוּן אוּבָּוָג וְעַהְרָג גַּעַמְּלָט, וְעַהְרָג גַּעַשְׁטָרָעַבְּט!... אַיְצָט

אַבְּגָעַר שְׁרַעַק אַיךְ וּוּן שְׁטָאָרָק פֿאָר דִּין אַבְּפָאָהָרָעָן!... דָּאָמָּאָלָס,

וּוּן אַיךְ בֵּין נָאָר וּלְבָסְטָט אַיךְ גַּעַוּזָעָן אַחְוָן, פֿלְעָנָט מִין הָעָרָץ

וּנְקָאָרָבָּן אַנְן דֵּי וּוּיְטָעַ לְעַנְדָּרָעָר, אַנְן דֵּי גְּרוּסָעַ שְׁטָעַדָּט,

וּוַיְלָמָעַן דָּאָמָּאָלָט מִיר דָּאָמָּאָלָט עֲרַצְעָהָלָט, או דָּאָרָט וּוּיְשָׁרָט דָּעַר וּנְגַנְגָעָר

וּוּי אַמְּלָךְ גַּעַאְכָטָעַט אַונְן וּוּי אַמְּלָאָקָט פֿעָרְהָיְלִינְגָט!...

יואל דוד (בעיגיסטערוט) : וּוּי אַמְּלָךְ גַּעַאְכָטָעַט אַונְן וּוּי אַמְּלָאָקָט

פֿעָרְהָיְלִינְגָט!...

ר' אברהם : זָאָסְטָט אַבָּעָר וּוּיסְעָן יְוָאָל, וּוּסָאָס אַיךְ האָפָט וּנְקָאָר

שְׁפָעַטָּעָר וּוּנְגָעָן דָּעַם אַלְעַמְּעָן דָּעַרְוָאָסְטָט!... אַיְ! האָפָט אַיךְ וּוּן

שְׁפָעַטָּעָר וּוּנְגָעָן דָּעַם שְׁרַעְקָלִיכָּעָן וְאַלְעַן דָּעַרְוָאָסְטָט!...

יואל דוד (מייט פִּיעַע) : סָאָנָה אַמְּתָה טָאַטָּע, או דָּאָרָט, אַנְן

דָּעַר גְּרוּסָעַר וּוּלְעָלָט, אַנְן דָּעַר וּנְגַנְגָעָר גַּעַשְׁעָצָט אַונְן גַּעַאְכָטָעַט!

וּוּי אַנְבָּאָ, וּוּי אַפְּהָנָהָן פֿעָרְהָיְלִינְגָט מִעְן אַיהם דָּאָרָט!... דָּאָס

וּוַיְלָגָעָר קָהָל הָאָט אַינְן מִיר לְיַעַב וּוּן אַיְנָעָן, אוּוּקָנְדָּהָאָרְעָוָעָט קָנָדָר,

וּוּן בָּעַל-חַבִּיתָל, וּלְבָלְעָם וּוּהָאָבָעָן בְּיַיְדָה, וּוּי אַיְנָג-קִינְגָּלָעָל

אַבְּגָעַקוּיְט, אַינְן אַשְׁטִינְגָּל אַוּוּקָנְגָעַשְׁטָלְעָט, אַיךְ זָאָל וּוּי, לְזִית

וּנְעַר וּוּלְעַן אַונְן אַיְסָף בָּעַקְעָהָל וּוּנְגָעָן! דָּאָס וּוַיְלָגָעָר קָהָל הָאָט לְיַעַב

גַּעַזְאָגָן... דָּאָס וּוַיְלָגָעָר קָהָל אַיְן פָּלָן לְאַגְּגָשׁוּן מִטְּשָׁתָן וּנְגַעַן חָנוּנִים

אוּסָם, טָאַטָּע! אַיךְ וּלְיַיְלָשׁוּן מַעַדְרָה נִימָט וּוּן דֵּי לְיַיְבָּסָהָן וּוַיְלָגָעָר

וילגער בעל-הבית'!

קהלה! איך קען שון מעהר נט וין וועטענס ס'איין געקסו-טער
זונגע-פוייגעל און נט וועטענס ס'איין געהאר-לאטער "בעל-הבית'"!
אַפְּרִיעֵר בָּעַל-חַבּוּת וָוָל אַיךְ וְיַן... נֶט אַחוֹן פָּאָר אַיִן וְוַילְנָא,
נָאָר אַפְּרִיעֵר זִינְגֶּר פָּאָר דִּין גְּרוּסָע, בְּרִיטֵעַ וּוּלְטַ וְוַילְאָךְ
וּוְעַרְעַן!

ר' אברהם: אֵי קִינְדּ מִינִים, קִינְדּ מִינִים... אַלְץ וּוּאַם
דוּ רַעֲדָסֶט אַיִן מְאַקֵּן וְעַדְרָ שְׁעָהָן... ס'איין אַבְּעָר דָּאָר נֶט מעהר
וּוּ אַחוֹלָם... אַנוֹ נִשְׁתְּמָתָה מַעַהָר וּוּ אַחוֹלָם דָּאָר דָּאָס אַוְיף אַיְבָּגִינ
פָּעַר-בְּלִיבְעַן...

יוֹאָל דָּוד (קלאמען): נַיְן! איך גְּלִיּוֹב בָּאָמָנוֹתָה שְׁלָבָה, אֵוּ
אַלְעַז חַלוּמוֹת וּוּאַם הַאָבָעָן בְּיֹום אַיִצְתּוֹ אַנְן מִין הָאָרֶץ וּוּ דִי
צִימְטָעָר-דִּינְגַּע פָּיְינְגָּעָלְעָךְ צָוָם לְעַבְעָן גַּעֲפָלָטָעָרָט וּוּלְעָלְזָן אַיִצְתּוֹ פָּן
זִיעָר הַקְּוֹסָה, וּוּ דִי וּקְסָפָלְעַנְגָּלְעָדָגָע בְּרוּכִים, צָוָם לְעַבְעָן
אַרְיוֹסִים-פָּלְיָהָעָן! איך גְּלִיּוֹב, אוּ אַלְעַז נְבָיאָות, וּוּאַם גְּרוּסָע מַעַנְעָר,
סִי יְוָדָעַן, סִי קְרִיסְטָמָעַן הַאָבָעָן אַוְיף מִיר אַמְּאָל גְּעוֹאנָט, וּוּלְעָלְזָן אַיִצְתּוֹ
עַנְדְּלִיךְ מְקוּיּוֹם וּוְעַרְעַן!... אַיךְ וּוּיָם עַם נֶט וּוּ אַנְצְרוֹפְּעָן, נָאָר
אַיךְ פְּהַלְל אַיִן מִין נְשָׁמָה וּוּ עַפְעָם אַרְוִיסְעָר יוּסְטָבָה וּוּאַלְטָ
פָּלוֹצְלָוָן אַוְיף דִי וּוּלְטַ אַרְאָב! עַפְעָם אַלְאָגָן אַוְיסְגָּעָוָר אַרְטָעָטָע
בָּשָׂוְרָה טָוְבָה, אַנְ'אַיְבָּג אַוְיסְגָּעָבָעָנָגָע נָאָולָה אַיִן עַנְדְּלִיךְ גַּעַ-
קוּמָעָן!...

ר' אברהם: אֵי, קִינְדּ מִינִים... עַפְעָם רַעֲדָסֶט הַיְנָט,
וּוּ דוּ וּוּאַלְסָט אַוְיף סְנִי בְּגַנְגְּצָעָהָן יְאָהָר אַלְטָ גַּעַזְעָזָן... דוּ פָּעָר...

גַּעַסְטָ נָאָר, אוּ דוּ בְּנָתָ שְׁוִין קִינְדּ עַין הַרְעָ...
יוֹאָל דָּוד (וְשָׁלָגָט אַיִם אַיְבָּעַן): אַמְּתָה! איך בָּן אַיִצְתּוֹ אַוְיף סְנִי
יְוָגָן! וּוּ אַקִינְדּ פְּיַהְל אַיךְ וּךְ, מִיטָּ פְּיַלְל גְּלִוְיבָּן אַוְן הַאָהָנוֹנוֹנָן!
דָּאָס וּוּלְבָעַ פְּיַהְל אַיךְ אַיִצְתּוֹ וּוּאַם דָּאַמְּאָלָס, וּוּעַן אַנוּזְרָ שְׁבָן,
דָּרָר אַלְטָעָר קְרִיסְטָמָעָקָא מְאַנְיָוָשָׁקָא הַאָטָט מִיר דָּאָס עַרְשָׁע מַאל נָאָר
מִין קִינְדּוֹשָׁ וּגְנָגָעָן אַוְיף וּנְין שְׂוִים גַּעַנוֹמָעָן אַנוֹ מִין קָאָפָ גַּעַקְוִישָׁ...

ר' אברהם (עדראגאנדריג זָה, פָּאַלְטָ אַרְיָין אַיִן אַבְּגִינְיסְטָוָונָן):
מְאַנְיָוָשָׁקָא!... מְאַנְיָוָשָׁקָא! דָּעַרְ כְּיַלְיַשְׁעָר קְאַמְפָאַזְמָתָאָר!... דוּ
גַּעַדְעַנְקָסֶט אַיִום נָאָר, יוֹאָל דָּוד?... שְׁוִין אַזְוִי פְּיַעַל יְאָהָרָעָן אַיִן
דוּ הַאָסֶט אַיִום נָאָר נִשְׁתְּפָאַר גַּעַרְגָּעָסָעָן...

יוֹאָל דָּוד: איך האָב אַיִום נִשְׁתְּפָאַר גַּעַרְגָּעָסָעָן, דָּעַם, וּוּלְ-

בער הנע נבואה, וואס איז—ליידער—נט מוקים געווארן ... ר' אברהם : וואס רעדסטוי—נט מקיים געווארן ! ביזו דען נשט דער גראָטער יודישער חון, וועמענס נאמען סאיו מפּוֹרְסֶם כִּמְעַט אַיִּיף דֵּי גַּאנְצָע וְזַלְט ?!

יזאָל דוד : נט דאס, נט דאס טאטע מײַן אויך ... איך האָב אלע מאָל געקלערט אנדערש, נאָר אנדערש ... סאיו נט דאס ! ..

ר' אברהם : געה שווין מײַן קינד, זינרגו נישט ... ווען אַפְּגַּילָּו ער, מאַנְיָוּשָׁקָּאָ וְאַל דִּיךְ אַנְצָט הָעָרָעָן, ווען ער וְאַל דִּיךְ מיט וַיְיַעַן אַיְגָּעָנָּע אַוְיָרָעָן הָיִינָת הָעָרָעָן, אַיְ, וְאַלְטָע ער וְאַל דָּאס אַבְּיָסָעָל גַּעֲוָאנְדָּעָרָט אַוְן גַּעֲפָרָעָת ... דער נוֹי האָט דִּיךְ אַוְיְ לַיְעַמְּ גַּעֲהָטָם ...

יזאָל דוד : איך וויל טאָקוּ ער וְאַל מִן הָיִינָת הָעָרָעָן ! איך וועל אַיהם דָּארְט אַוְן וּוֹאָרְשָׁא אַוְפּוֹלָעָן, ער מוֹ אַיְפָּגָעָן דָּארְט אַגְּרוֹיסָעָר מָאוֹן וּוֹן ; וועל איך אַיהם גַּעֲגִינָּעָן אַוְן אַיהם בעוּווֹיזָעָן מִין קָול אַוְן מִין שְׁפִיעָלָעָן אַיְפָּז פְּגַעַדְלָעָעָן אַיך וועל ביַ אַיהם פְּרָעָנָעָן וְאַרְסָמָעָן וְאַל אַיך מִין זְגַעַנְדָּעָנָעָן פָּן אַיְחָר גַּלוֹת בַּעֲפָרִיָּעָן ? ..

ר' אברהם : וואס קעַן ער דיר דען העלְפָעָן קינד, ? פְּעַר—גַּעַס נט, או דו ביזט דאָך נאָר אַיְדִישָׁר חון, בשעת ער אַן ... ייזאָל דוד : אַיְ, טאטע, טאטע ! וְאַלְטָע דו ביזט גַּעֲוָאָרָעָן אַין דֵי לְעַצְמָע צִיטָמָע ... אַמְּאלָה האָסְטוּ מִן פְּגַעַדְלָאָנָעָן וְאַיְ קְרִינְד אַוְן וְאַיְ אַבְּרוֹידָרְעָר האָסְטוּ פָּקָן מִין עֲרַשְׂטָע קְינְדָהִיט אַן ... נט אַיך מִינָעָס סּוֹרָות פְּגַעַטְרָוִיט פָּקָן אַיך גַּעֲפָדָלָט. דיר אַיְנָעָם האָב וְאַיְ פָּאָר אַטָּاطָעָן, נאָר וְאַיְ פָּאָר אַלְעַמְּנָע לִפְרָעָן אַיך פְּרִיאַס אַיך דִּיר מִין הָאָרָע אַוְסְגָּעוּיָינָט פָּן אַלְעַמְּנָע לִפְרָעָן אַיך גַּעַדְלָת ... אַזְעַלְכָעָן וְאַיְ דו ביזט הָיִינָט, דערקָעָן אַיך נט, טאטע ! ..

ר' אברהם יעהר געיהרטו : הָיִינָט, קינְד מִינָם ... הָיִינָט בְּנָאַיך דִּיר אַטָּاطָע מַעַהְר וְאַיְ אַיְיך דִּיר אַגְּנָעָטָרוּיט — אַיך אַיְצָט רַעֲסָטו צו מִיר מַעַהְר נט נאָר וְאַיְ אַלְטָעָר בָּעַל-דָּעַת ...

אווי פיעל מיט דיר און פאר דיר ניט געליטען... אַך וויל... אַך וויל שטארק, או דו זאלסט פאָהרען, אַיך האָפּ נאָך אויף מיין ליעבען קיין זאָך אווי הײַס ניט געוואָלט... עַס צוּטערט אַבער אַנְן מִיר אָז מַוְרָאָדָגָנָעָר גַּעֲדָאָנָק, אָז שְׁרָעָק וּוְאָרְפָּט אַין מִיר מֵין פָּאָטָעָרְלִיןּ הָאָרֶץ... יוֹאָל!... אַיך ווַיַּסְאֵל... אלְזָן, ווָאֵס דַּזְהָאָסְטָמְלָסְטָמְלָסְטָמְלָס... ווַיַּסְאֵל דַּיְמָעָן טְרָעָהָרָעָן הָאָבָעָן טְרָעָן מִיט וּוּעָטָעָר, אַדְעָר אָהָן וּוּעָטָעָר אַיסְטְּרָעָצְּעָהָלָט אַיז בַּי טְרָעָר, אַט דָּא, ווַיַּסְאֵל בְּנֵי אָרְקָה בַּי דִּין בַּעַט גַּעֲזָעָסְעָן דַּאָמָּלָס ווַעַן דַּו בְּיוֹזָט—נִיט הָיִינָט גַּעֲדָאָכָט—אוֹי קְרָאָנָק גַּעֲזָעָעָן... אַט, דַּאָמָּלָס, נַאֲלָרוּם ווַעַן מַאֲנוֹשָׁקָא אַיִּミַט דַּעַם טְיִירָל ווָאֵס אַיִּנָּהָם גַּעֲזָעָעָן פָּוּן אָנוֹנָעָר שְׁטָעָטָעָל אַרְיוֹסָגָעָהָרָעָן... אַיִּנָּהָם הָאָפּ אַיך נִט גַּעֲזָאָסְטָמָּט אוֹי אָזָי פְּיַעַל, אַיך האָפּ דִּין רְיִיְעָן פָּוּן הַבְּזָי אַיִּיפּ אָזָי פְּיַעַל נִט פָּעָרְשָׁטָאָגָעָן... אַיך האָפּ גַּעֲמִינָט—נִט אַנְדָּרָש, נַאֲר אַשְׁוּעָר עַיְנָהָרָע, רַחְמָנָא לְצָלָן, צַו אַפְּשָׁר גַּאֲר אַפְּשָׁוּ—הָאָפּ אַיך גַּעֲקָלָעָרָט... דַּי גַּאֲנָצָעָץ צִיט, בְּשֻׁתְּ דִּין קְרָעָנָק הָאָסְטָמָּט נַאֲר וּגְעַנְעָן אַיְהָר גַּעֲרָעָט, נַאֲר אַיְהָר נַאֲמָעָן פְּלָעָגָטָט דַּו אַיך הַבְּזָי אַיְבָּרְחוֹרָן... .

יוֹאָל דּוֹד ווַיַּזְיַה : יָא, אַבְשָׁוֹף הָאָט זַי גַּעֲהָאָט אַנְ אַיְהָרָע אַיְגָעָן... אַיך וְזָה וְנַאֲר, אַט, פְּאָר וְזָקָנָהָעָט... אַבְשָׁוֹף אַיִּוֹ גַּעֲלָעָגָעָן אַנְ אַיְהָר גַּעֲזָאנָג... אַז עַלְבָּעָקָנְדִּישָׁע לְיַעֲרָעָלָעָך, וּוּלְבָּעָעָמָעָן קָעָן קִינְנָמָאָל נִט פָּעָר-גַּעַעַן... אַוְפָּזָן גַּאֲנָצָעָן לְעַבְעָן נִט... יָא, אַבְשָׁוֹף!... רַ' אַבְרָהָם: שְׁפָעָטָר הָאָפּ אַיך דַּאֲס אַבְעָר אַלְזָן פָּעָר-שְׁטָאָגָעָן... אַיך האָפּ שְׁוִין אַלְזָן גַּעֲזָאָסְטָמָּט... (צִיטָעָנָד) דָּעָר-פְּאָר טָאָקָן, אַט דָּעָרְאָר הָאָפּ אַיך אָזָי גַּעֲזָאָסְטָמָּט מַוְרָא, אַו דָּו זַאֲלָסְטָמָּט אַהֲן פָּאָהָרָע!... דַּו קַעְנָכָט וְזָי—הַלְּילָה, אַיך האָפּ מַוְרָא דַּאֲס וּוְאָרָט אַרְיוֹסָצְבָּרָעָגָעָן, אַנְן וּוְאָרְשָׁא בַּעֲגָעָגָעָן! אַונְן אַו דָּו וּוְעַכְתָּם וְזָי אַגְּזָת דָּעָרְוָהָן קָאָן דָּעָרְבָּוָן אַרְיוֹסָקָוָמָעָן—אַל הַטָּחָת פָּה לְשָׁתָן—דוֹ הָאָסְטָמָּט דָּאָר אַוְיָב מִטְּ קִינְדָּרָר!... גַּעַע-דָּעָנָק! דַּו גְּנוּס אַיְרְוּשָׁעָר חָוָן!... גַּעֲרָעָנָק! גַּעֲרָעָנָק... יָאָל דּוֹד (זִוְּצָט): שְׁרָאָק וְזָק נִט טָאָטָעָן! אַיך גַּעֲרָעָנָק

גוט... איך גערעןק מײַן גאנץ לעבען, או איך בין איזוישער
חוּזָן... אֵיךְ הָאָבָּ אֲוֹוִיָּב מִיטְ קִינְדֶּרֶר... אָהָ, וּזְעַן נִימְטָ דָּאָט...
נָאָר אִיךְ וּוֹוִיסְטָ עַם... אֵיךְ גַּעַרְעַנְקָ עַם...

ר' אברהם: פֿערנְגָּס אַוְיךְ נִימְטָ מִינְן זָהָן, אוּ דָו הַאָסְטָ
אַלְטָעָן טָאָטָעָן. גַּעַרְעַנְקָ. וְאַלְסָטָ נִימְטָ פֿערְבִּיטְשָׁעָן טְיִינָעָ
לְעַצְטָעָ טָעָג, וְאַלְסָטָ נִימְטָ פֿערְכִּירְצָעָן מִינְעָן אַלְטָעָ יַאֲהָרָעָן!
גַּעַרְעַנְקָ וְאָסָטָ דָו בְּיוֹתְשָׁ מִיר שְׁוֹלְדִּינְגָּ אָונָן וּוְאָסָטָ דָו בְּיוֹתְשָׁ דִּינָעָ
ברִידְעָרָ שְׁוֹלְדִּינְגָּ... נִעְמָס עַם דִּירְגָּ גּוֹטָ אָונָן זַיְנָעָן אַרְטִין... סְנָן
הַסְּתָמָה הָאָטָט דָאָךְ נִאָטָט בְּיַהְ אָזְוִיָּנוֹאָלָט, אוּ דָו וְאַלְסָטָ נָאָר אָונָן
אַלְיַין אַוְיךְ דִּיןְ גָּאנָצָ לעַבְעָן זַיְנָעָן, נָוָר אָונָן אַלְיַין וְאַלְסָטָוּ מִיטָּ
דִּיןְ קָוָל אָונְגָּרָ בְּיַטְמָעָרָ לעַבְעָן פֿערְזָאָפָּעָן...
מִן הַסְּתָמָה הָאָטָט דָאָךְ נִאָטָט אַלְיַין גַּעַוְאָלָטָ, דָו וְאַלְסָטָ וַיְיַיְןָ פְּהָן בְּלִיְּבָעָן—
אָונָן דִּיןְ גַּעַוְאָנָגָן וְאָלָן זַיְןָ אַקְרָבָן פָּאָר וַיְיַיְןָ אַרְטָעָם, פֿערְגִּינְסְמָעָרָתָ
אָונָן גַּעַפְלָאָגָטָ פָּאָלָקָ... גַּעַרְעַנְקָ דָאָסָ גּוֹטָ, קִינְדָּרָ מִינְסָ... בְּיַוְרָ עַם
דִּירְ צָוָם הַעֲרָצָעָן צָוָם, וְוּעָטָ עַם דִּירְקָן אַלְעָם בְּיַיְעָן אָונָן שְׂעוּעָ
רָעָ נִסְיוֹנֹת אַבְהָיָטָעָן! פֿערְנְגָּס עַם קִינְמָאָל נִימְטָ...

יְוָאָל דָוָד: אֵיךְ וּוּלְלָ דָאָסָ קִינְמָאָל נִימְטָ פֿערְנְגָּסָעָן!

ר' אברהם: גַּיְעָבָ טִירְ דִּיןְ הַאָנָרָ דִּעְרוֹיָ...
יְוָאָל דָוָד (דַּעֲרָאָגָט אַחֲרָם דָו הַאָנָרָ עַנְפְּשָׁלָאָסָעָן): אֵיךְ שְׁוֹעָרָ
עַם דִּירְ!

(ב') אברהם (עהדו דערפֿיעַתָּה): גּוֹטָ! גּוֹטָ! אַנְצָטָ גַּלוֹיבָ אַיךְ
דִּירְ, מִינְן זָהָן!... עַפְעָם רִיסְטָ מִירְ נָאָר אַנְן הַאָרְצָעָן, סְפּוּוֹינְטָ,
סְבּוּעָטָ זַיְןָ, לְאָוֹ אַיְהָם דָאָךְ גַּיְינְטָ פְּאָהָרָעָן! נָאָר אִיךְ גַּלוֹיבָ
דִּירְ... אֵיךְ וְאַלְסָטָ אַזְיכָט גַּעַוְיָינְטָ וּוּן אַקְלִיָּן קִינְדָּרָ, אִיךְ וְאַלְטָ
דִּינְעָן הַעֲנָדָ גַּעַקְוִישָׁתָ אָונָן גַּעַבְעָטָעָן... נָאָר אִיךְ גַּלוֹיבָ דִּירְ! אַיךְ
גַּעַטְרָוִי דִּירְ... דָו הַאָסְטָ דָאָךְ אָונָן אָזְוִיָּ לְיַעַפְּ... פְּאָהָרָ! מַעַהָרָ וְוַיְלָ אַיךְ
דִּירְ שְׁוִין נִימְטָ אַבְהָאָלְטָעָן!... דָאָרָ גַּעַוְעָזָעָנָעָרָ חַוָּן רַוְּפָטָ זַיְןָ
אָונָן טִירְ אָבָ אַוְיכָסָ נִיְ!... זַיְנָגָן וְלִדְאָרָטָן! פֿערְמָרָאָגָן וְוַיְעַזְּ נִשְׁמָוֹתָ
אַוְיךְ דִּי פְּלִיעָגָעָלָן דִּיןְ גַּעַוְאָנָגָן בְּיַיְזָן כְּסָהָה הַפְּבָבוֹרָ!... פְּאָהָרָ!

אָונָן גַּאָט זַאָלָן דִּירְקָן אַלְעָ אַגְּנָגְלָקָעָן אָונָן פָּוָן שְׁוֹעָרָעָ נִסְיוֹנֹתָ
אַבְהָיָטָעָן!... (ער קושט אַחֲרָם אַנְקָאָ) אַהֲרָזְלָרְגָּדְגָּוּוֹיָן, אָהָן טְרָהָרָעָ
שְׁטָעָרָתָ אַחֲרָם צָוָם רִידְעָן. ער האָלָוֹת אַחֲרָם דָאָסָ אַיְן שְׁוִין מִינְן גַּעַזְעָ-

גענען... אונד וויל דיך שיין פאר דיזן אוועקֵאָהָרָעַן מעָהָר נוּט
עהען... מײַן אלט הערץ קען נאָר אָן מיר פְּלָאָצָעַן! .. (פֿערַדְעַט
דאָס פְּנוּס אָן גַּעֲתַת שְׁגָלַל אָרוֹסִים).

יַוָּאֵל דָּוֹד (פֿערַטְרָאַט זַיְךְ): אָנָּק גַּעֲדַעַנְךְ! — אָנָּק מַהְאָר צַס
נַסְתְּ פֿערַגְעַסְעַן, אָז אָנָּק בֵּין נִשְׁתְּ מַעְהָר וּנְאָז יְדוּשָׁעָר חָנוֹן...
אָנָּק האָבָּא אַוְוִיב מִיטְ קִינְדָּרָעַר... צַו וְעַי גַּעֲהָר אָנָּק אָן צַו
סִינְ פְּאָלָק... צַו זַיְךְ — גַּאֲרַ נַסְתְּ... עַיְךְ בֵּין אָנָּק אַפְּרַעְמָדָר,
אַפְּיעַנְדָּר... אָנָּק האָפָּה דֶּרֶעְזִיף מִינְ טַאַמְעַן גַּעֲשָׂוֹאָרָעַן... (ער פֿערַטְרָאַט
זַיְךְ טַיעַפְּ. עַס קִימְטַ אַרְיִין דִּבְרָה).

יַוָּאֵל דָּוֹד אָן דִּבְרָה :

דִּבְרָה : יַוָּאֵל!

יַוָּאֵל דָּוֹד (עַרְוּאוֹאַטְ): הָא? וּוּאָס?

דִּבְרָה : אֵי סְטָהָהָט מִיר אָזְהָה וּוּאָס אָנָּק האָבָּא דִּינְ
אַיְצָט דָּא אַלְיָן גַּעֲטַרְאַפְּעַן...

יַוָּאֵל דָּוֹד : וּוּאָס וּוּלְסָטוֹ דָעַן בָּזְ מִיר?

דִּבְרָה (לְאַסְכָּעַט זַיְךְ): אָנָּק האָבָּא צַו דִּירְ זַעְהָר אַגְּרוֹיסְעַ
בְּקָשָׁה, נַאֲרַ אָנָּק צִוְּטָעַל — דָוְ זַאלְסָטְ מִיר חִילִילָה נִשְׁתְּ
גַּעַן... אָנָּק וּוּאָגָט זַיְךְ שְׁטָאָרְקָטְ מַעְזָר זַיְן, וּזְעַן דָוְ זַאלְסָטְ מִיר
חִילִילָה אַפְּוֹאָגְעַן...

יַוָּאֵל דָּוֹד : רַיְךְ, אָנָּק בָּעַט דִּינְ, אָן לֹאְ מַנְךְ אַיְצָט
אַלְיָן.

דִּבְרָה (קוֹקְטַזְיָךְ אַרְוּם אָן וּזְעַן זַיְךְ פֿערַיְלָעַרט זַיְךְ, אוֹ קִינְיָעַ
זַעֲהָת נִשְׁתְּ גַּלְעַט זַיְךְ אַיְהָם אַבְּעָרְן פְּנוּס)? מִינְ יַוָּאֵלָקָעַן! אָנָּק בֵּין דָאָךְ
דִּינְ וּוּיְבָ, חָאָב אָנָּק דָאָךְ יַאֲסָרְעַט דָוְ זַעְפְּעַטְעַן...

יַוָּאֵל דָּוֹד (אוֹפְּגַעַרְעַט): דָוְ וּוּלְסָטוֹ פְּנִיקְ מַסְהָמָא אָזְיָךְ בָּעַט
טַעַן, אָז אָנָּק זַאֲלַ נִשְׁתְּ פֿאָהָרָעַן!

דִּבְרָה (שְׁרִוְיָת אַיְהָם אַבְּעָרְן): דָוְ וּוּיְסָטְ נַאֲרַ נַסְתְּ וּוּאָס אָן
שְׁוַיְן בִּינְזַעְרָסָטוֹ זַיְךְ...

יַוָּאֵל דָּוֹד (רוּהִינְגָּרְ): זַאֲגְ וּשְׁעַ, וּוּאָס וּוּסָלְטוֹ?

דִּבְרָה (גַּלְעַט אַיְהָם אַוְףְּסְגִּי): חַם, חַם... אָזְ בָּעַט דִּינְ, אָז
זַיְךְ וּוּעַטְ זַיְן אַיְן וּוּאָרְשָׁאָ, טַאֲ קִיְּפָ מִיר אַפְּרַעְמָדָר מַאֲנַטְעַל

מיט קראעלין, פונקט אועלכען ווי רחל שלמהּ האטּן! פֿאָר וּאָס
יאַל וּן האָבעָן אַיִינָץ אַלְיאַן אַין דֵי גַאנְצָע שׂוֹהָל אָזָטָן טַאנְטָעל
מייט קראעלין! ..
יואַל דָוד (אונגעדילדיין): גּוֹטָן, אַנְך וּוּלְדִיר שְׁיוֹן קוֹיֶפְּעַן,
לאּוּ מִיךְ עֲרִישָׁת צְרוֹה ..
דָבָרָה (ערפּרעהַט): וּוּסְטָט מִיר בָּאָמָת קוֹיֶפְּעַן? וּוּסְטָט נָאָר
גִּיטְ פֻּעָרְגָעָסְעַן? וּוּסְטָט נִיטְ פֻּעָרְגָעָסְעַן! ..
יואַל דָוד נַיְלָאָוּק גַעְטָן: בְּזַוְעַל נַוְטְ פֻּעָרְגָעָסְעַן.
דָבָרָה (פֻּעָרְשָׁטְעָלָט אַיהֲם דָעַם וּוּסְטָן): לְמַעַן הַשָּׁם! אַיְ, מִינְ
נוֹטְינְקָעָר יְוָאָל! אַיְן וּוּלְדִיר דָעַרְפָּאָר אַוְויְ לִיבָּעַ האָבעָן, אַז ..
אָז .. נָאָ, וּוּסְטָט שְׁיוֹן אַלְיאַן זַעַן! .. אַוְן וּוּן קּוֹמְסָטוּ צְרוֹק?
יְוָאָל דָוד: מִסְתָּמָא אַיְן אָפָּאָר וּאָכְעָן אָרוּם.
דָבָרָה: זָאָלְסָט נָאָר וּזְעָן לְמַעַן הַשָּׁם קּוֹמָעָן אוּפְּ שְׁבָתָן
נְחָמוּ, פְּרִי אַיְן זָאָל קַעְנָעָן שְׁבָתָן חָמוּ גַעְטָן אַן שׂוֹהָל אַרְיָין אַיְן
דָעַם טַאנְטָעל מִיט דֵי קְראַעַל! ..
יְוָאָל דָוד: אַיְקָן וּוּלְדִיר קּוֹמָעָן אוּפְּ שְׁבָתָן חָמוּ .. לְאָז
מִיךְ שְׁיוֹן! ..
דָבָרָה (הַאָלָט אַיהֲם נָאָר אָפְּ): זָאָלְסָט נָאָר חָם וּשְׁלוּם וּחְלִילָה
גִּיטְ פֻּעָרְגָעָסְעַן צַוְ קוֹיֶפְּעַן!
יְוָאָל דָוד (גַּנְגַעַת זַיְד קִוִים אָרוּם): אַיְקָן וּוּלְדִיר נִיטְ פֻּעָרְגָעָסְעַן
סַעַן! .. (פֻּעָרְשָׁוִינְדָט לִינְקָט).
דָבָרָה (שְׁרוּיָט אַיהֲם נָאָר): וּוּלְדִיר רַחְלְ-שְׁלָמָהָם .. . (בָּאָלָר
צַוְ זַיְד אַלְיאַן מִיטְ קוֹרִיְיד) עֲרַשְׁתָוּסְטָן וּוּסְטָן גַרְנִין וּוּרְעָעָן פֿאָר גַרְמִיכָן
צָאָרָעָן, אַז וּוּסְטָט אַיְקָן מִיר דָעַרְעָהָן פְּלָזְלָגָן פּוֹנְקָט אַז
טַאנְטָעל וּן וּן האָטָן! ..
מלְבָה (קּוֹמָט צְרוֹיק).

דָבָרָה אַיְן מְלָבָה.

מְלָבָה (שְׁנַעַל): נָו, וּוּסְטָט מִיטְ האָסָטָן מִיטְ אַיהֲם גַעְרָעַדָּט?
הָאָסָטָן אַיהֲם גַעְבָעָטָעַן?
דָבָרָה: אַ וּדְאיְ האָבָן אַיְקָן מִיטְ אַיהֲם גַעְרָעַדָּט .. אַיְקָן
הָאָבָן אַיהֲם מְאָקָן גַעְבָעָטָעַן ..

וילגער בעל-הביתל.

מלפה (שנבל, אונרהייט): האסט אינעם געבעטען? — און ער-דאסט דיר צונעאָנט, הא? וואָס?

דבורה: ער האָט מיר צונעאָנט... וואָס דען, נט?

מלפה (ערעלעהט): ער האָט דיר צונעאָנט צו בליעבען? ..

דבורה: הא, וואָס? ניינ! נוּט דאס; נאָר ער האָט מיר צונעאָנט ברענגן פון ואָרטשאָ פונקט אָזָא מאָנטעל טוּט קראָלִין ווַי רחל ש' מהס האָט, ווַיסט?

מלפה (מייט ווַיסטהָג אָן פֿערדראָט): אֵי, דבורה! בּוּט נאָר אלְעָן נאָרטש ווַי אַקלִין קִינֶּר... סְטוֹאָלֶט שׁוֹן אַמְּאָל צִינֶּט גַּעֲגַן, אוּ... (וַי נִיז אַמְּאָך מִיטְשָׁן האָנד אָן לוּט אָרוֹס).

דבורה (לייט אַיהֲר נאָר אָן בּוּטער וּר): שׁוֹן ווַיְיעָרָעָר דאס זעלבע! שׁוֹן ווַיְיעָרָעָר אַנאָ-וִיש קִינֶּר... וַיְאַבְּגַע זיך גַּעֲטָט אַכְאָדָע אַיְבָּג נאָר מַן צְוָהָאלְטָעָן פֿאָרֶן גַּאנְצָעָן נאָר! .. אַנְך זוּלְדָּס נוּט מַאְמָץ! דַּו הַעֲרָסָט... נאָר אַמְּאָל, אוּ דַּו ווּסְט... ווַי עַרְשְׁוִינְדָּעָט אַין דַּי מַהְיוֹן נאָר מְלָהָעַן. מַעַן הַעֲשָׂת פָּוֹן דַּי צְוִוְיָהָט שְׁוֹבָה אַיהֲר בּוּיְעָרָן זיך. אַין אַזְּרִין גַּאנְגָּן אַשְׁפִּיעָלָעָן אוּף אַפְּיעָדָל, באָלְדָּל בּוּוּיָּוּט זיך אַין דַּי סַהְיר אוּפָּה רַעַטְתָּס לְאָחָה).

לאָח: ער שְׁפִּיעָלָן! יואָל דַּוְר שְׁפִּיעָלָט ווַיְיעָרָר... וַיְהִירָּט זַיְאָן, דַּרְגָּאָר מַאְטָט זַי וַעֲדָר אַיְמָהָהוּס) סְקִין ווַיַּן אֵי עַם אַנְיָן שׁוֹן דאס לעַצְמָע מַאְל! .. סְקִין ווַיַּן ער ווּט שׁוֹן דַּאַבעָהָר קִין מַאְל מַעְהָר נוּט שְׁפִּיעָלָעָן! .. וַיַּן פֿיְיעָרָעָל גַּעֲגַן גַּעֲגַן יַיְעָרָעָל אַנוּ אַווֹ טְרוּעָרִיג אַן ווַיַּן אַנוּ אַוואָעָק? ווָאָס לֻּעָס—סְפִּין פֿיְיעָרָעָל! פְּאָר ווָאָס גַּעֲהָסְטוּ פָּוֹן אַנוּ אַוואָעָק? ווָאָס פְּאָרְלָאָסְטוּ אַנוּ? פְּאָר ווָאָס? .. פְּאָר ווָאָס? .. (וַיְבַּהַלְתָּס דאס פְּנוּס אַין דַּי חַעַד אָן פֿלִיבָּעָט שְׁטִילָה).

דַּעַר פְּאָרָה אָנְגָּן פְּאָלָט לְאָנְגָּאָס.

צוֹרִים טַעַר אֲקָמָת.

איירענאמ'ס וואהנונג אין ווארשא.

אַ זעהר עַלעֲגָאנְטָעָר, נִישְׁתֵּצְׂיוֹ רַיְּךְ, וְוַיְּעַשְׂמָאַקְּלָאַל
מעַבְּלַיְּטָעָר זָאַל. אַין דָּעַר טַוְּפַע לִינְקָס שְׁטָעַחַט אַ דָּאַיָּאל;
אוֹיְף אַיְוָהָם בְּרָעָנִים אַ לְאַטְפַּצְּגַעַדְעַקְטַּמְט מִוְּט אַ רְוִוְּסָעָן אַבְּאַשְׁוֹר,
וּוְלְאַעַר וּוְאַרְאַט אַזְׁוֹא דַּו שְׁטַיבַּא אַ רְזַוְּתַּיְוְגְּקִיטַּת. רַעַטְמַט
שְׁטָעַחַט אַ גְּרוֹזִיסָּר, אַלְטְּפַעַנְקְשָׁעָר קַאַסְטְּעַן-זְוִוְּגָעָר, פֶּאָרָה
עַנְטַ, אוֹיְף אַיְן זַוְּט, נַאֲחַעַט צַוְּטַ פְּעַנְטַעַט—אַ עַלעֲגָאנְטָעָר
טוֹשְׁעַי מִוְּט דָּרְיַי שְׁטַהְלָעָן—אַן אוֹיְף דַּי צְוְוִוְּטָעַז זַוְּט,
נַאֲחַעַט צַוְּטַ קְיֻמָּעָן—אַ פְּאַטְעַל מִוְּט פְּקַלְיָן פְּיַעַצְעָן
בעַנְקָלְעָן.

וּוְעַן דָּעַר פְּאַרְהָאָגַג הַוִּוְּבָט זַיךְ אַזְׁוֹא קִינְגָּר אַזְׁוֹא
די בִּיהְגַּע נִישְׁתָּא. עַרְשָׁת אַין אַ פְּוּוֹלָע אַרְמָה הַעֲרָת מִינְ
אַנְיְשָׁת דָּרְיִיסְטָקְלִינְגָּעָן פָּן פְּאַדְעַרְצִימָר אַין דָּעַר טִינְגַּה,
וּוְעַן דָּאָס קְלִינְגָּעָן וּוְדַעְרָהָאָלָט זַיךְ קְוּמָט פָּן לִינְקָס אַרְיָין
בְּלָאוֹשָׁעִי, אַוְילְעָנְדִי זַיךְ אַ פְּעַרְשָׁלָאַקְעָנְגָר עַפְעָנָעָן.

בלאושען (אוֹיְקַן וּוְעַג) : הָא ? שְׁוִין ! אַזְׁוֹי פְּרִיה... וּוְאַם
אַין דָּאָס הַיְינְט ?... וְעַר פְּעַרְשָׁוְונְדָט אַין פְּאַדְעַרְצִימָר, וְוְאוֹ מִין הַעֲרָת
פְּאַלְד זַוְּן שְׁמוּעָמָעָן מִוְּט אַכְרָהָמָן) וּוְעַר גָּאָר ? זַוְּאַל דָּזָד ?... אַהְא...
אַין אַיְהָר וּוְעַר וּוְעַר ? וְעַר קְוּמָט אַרְיָין מִוְּט אַבְּוֹהָמָן קְוּקָעָנְדִג אַזְׁוֹא אַוְהָם
פְּעַרְדָּעַטְלִין).

וילגער געל-הכיתיל.

בלאושען או אברהם.

ר' אברהם: איהר דערקענטס מיך גאר נט, פאניע בלאָזַען? און איך האָב אינץ באָלְד דערקענטס... (היצristol) איהר זענט דאָך בלאושען?... מאנוושקאָס נערטנער? אָפֶשֶׁר נין?... בלאושען (ערקענט איהם): אָך... אַבראמַעַךְ! איך ווען דאָם מײַנְעַ אלטַע אוּיגַען! אַבראמַעַךְ! (דרוק איהם די האָנד מיט פֿרִיד).

ר' אברהם: יִאָ, פְּאַנְיַע בְּלָאוֹשָׁעֵן!... אַיהֲרַ הַאֲתָּ נִימְדָּעָה קענט אַבְּאַמְּקָעֵן? חַע, חַע, חַע! קַיְן וָאוֹנְדַעַרְתָּ נִימְט... שַׁוִּין באָלְד דְּרִיכְצָעָהּ יִאָהָר... אָיך בָּנָן נַאֲך דַּאֲמָלָם גַּעֲוֹעַן אַינְגַּעַן צַוְּאָרִין... אַינְצָט, אַינְצָט בָּנָן אָיך שַׁוִּין אָזָא וַיְסַעַּר!... וַיְוַיְוַיְתָּ אַיְוָף וַיְוַיְגַּרְתָּהּ בָּאָרוֹד).

בלאושען: וְעַהֲרַ נְגַע זעַנְט אַיהֲרַ גַּעַוְאָרָעַן, אַפְּ רַאַמְּעָךְ! אָנוֹ מִיר דַּאֲכָט וַיְך אֹיְם, גַּלְעֵיד עַם וּוְאַלְטַעַר שְׁוֹאַרְתָּן גַּעַטְמַעַן גַּעַוְעַעַן...

ר' אברהם: עַרְשָׁת גַּעַטְמַעַן... הַע! אַיהֲרַ גַּעַרְעַנְקָט נַאֲך אלְן?... מַיְן גַּעַרְטַעַלְעַ אַיְן גַּעַוְעַעַן נַהֲעַנְט גַּעַבְעַן אַיְלָעַר גַּאָרָה טַעַן... מַיְנַעַר אָזָא קְלִיְנַעַר אָנוֹ אַיְלָעַר—אַגְּרוֹנְסַעַר נַאֲרַטְמַעַן... אַינְגַּעַר נַיְבָעַן צַוְּיִתְמַעַן, אַט, אַט...

בלאושען: אָח! זעַנְט עַם דַּאֲמָלָם אַבְּיסָעַל גַּלְיקְלִיבָּעַ צַיְמַעַן גַּעַוְעַעַן!... אַגְּנוּעַר הַעֲרָר הַאֲתָּ נַאֲך גַּעַלְעַט.

ר' אברהם: אַי, אַי! אַיך אָיך וַיְך מַעַזְעַר גַּעַוְעַעַן, וְעַן אָיך בָּנָן חַיְנַט פְּלוֹצְלִינְג דָּא, אַנְן וָאוֹרָא גַּעַוְאָרָעַן, אָנוֹ אַונְעַר מַאֲנוֹשְׁקָאָ לְעַבְטָ שַׁוִּין נְטַמְּעַר! גַּלוֹבְעַן הַאֲתָּ וַיְך עַם נִימְט גַּעַוְאַלְמַט אַיְוָף קַיְן פָּאָל!... סְמִיטַּש אָזָא גַּרְוִיסְעַר, אָזָא טַיְלָעַר בָּעֵל מַנְגַּן וְאָל גַּאָר פְּלוֹצְלִינְג מִיטַּמְאָלְשְׁטַמְאָר—בְּעַן!... עַד... עַד...

בלאושען (וַיְשַׁטֵּן דַּי טְרֻעהָרָעָן): שַׁוִּין פָּרָר אַיְן עַר טַוִּיט אָנוֹ אָיך קָאָן וְזַק אלְן נַאֲך נִימְט צַוְּנַעַוְאָהָנָעָן צַוְּדָעַם גַּעַרְאָנְקָן... וְוי חַיְסְטָה! אַיך וְעַה דָּא אַיהם אַט דָּא פָּאָר דַּי אוּיגַעַן אַלְעַבְעַד-דְּגַעַן!... אַט, וַיְצַט עַר בַּי דָעַם רַאְיָאל אָנוֹ קַאְמַפְאַנְרָיט וַיְנַעַן

הימעל שענץ מעלאדיין ... איך הער ווי דאך אלע פסדר, גלייך ווי ווינע פינגער ואלטמען ווי נאך איזט געשפיעטל ! .. (ער ווינט איזט דעם אלטען קאסטען ווינגר) אט איזו נאך דער וועלבער אלטמען שפיעל-וינגער, וואם שפייעל יעדע פיערטעל שעה די וועלבער אלטמען אלטמען מעלאדיין, פון וועלבער אונזער מאניזק האט ווין בעריהמתם לעיר בעשאָקען ... (עיר ווינער קלינגט) אט ! אט ! איהר הערט אבראמיך ? ! איהר הערט ? .. וווען דע ווינער האט אבעגעלאונגנען 10 מיל, שפיעלט ער . ער , ער ! .. דאס וענצען נאך אנדרער עיטען געוויזען ... איער יואלארד או ראמאלס נאך נאך א קינד גע-וועגן ..

ר' אברהם ניט זיך אחאָפ, ווי פיז שלאָפ ערוואָקט : מײַן יואל ! ער איזו ביז איך דא ? נאך צולעָב איזטם בנין איך דאס טאָק איהר געקוּטמען ... (עטיחט) וואו איזו ער ? וואו ? ..

בלאוֹשְׁעֵי : באָלד ... בעריהמת זיך נאך ..

ר' אברהם : נין, נין ! שון זאנט מיר, וואו ער איזו ? איך בין איזו אונרוּהיג וועגען איזטם ! די גאנצע שטאדט איזו ביז אונז וועגען איזטם אונרוּהיג ! צו אונז וועגען פון ווארשא אַנְגַּעֲטְמָען וועגען מײַן יואל-דוד וועלבער שרעקליכע ידיעות ! .. עקסטרא האט מען מיך איהר געשייקט, איך ואל מיט מײַנע אַינְגַּעֲטָען אונגען וועהן וואם עס מהות זיך דא מיט איזטם ? .. וואו איזו ער איזט ? זאנט מיר געשווינד, וואו איזו ער ?

בלאוֹשְׁעֵי (צ'וֹרְיִידָעָן) : אוי איזו קען איך איזיך פערוּלְעָן, או איהר בעאנרוּהנט זיך דארט נאך אומזאנט .. איער יואל דודין איזו דא חיליה נאך קון שלעכטעם געשען, פֿעֻזְקָעָהרט ! עס איזו איזטם דא אליז נילקיליך געלונגען, אַדְאָנק דעם וואם ער האט דא אונזערע הערין, זין וויננד-פרינידן געפֿונגען ... אַדְאָנק איהר האט איזטם דער דירעקטאָר פון די אַפְּעָר צונגעלאָטם קאנצערט געבען ; זין האט איזטם געלערנט און צוּגְעָוִיזָען ווי ער דארפֿ ווינגען און האלטמען זיך און אליז ... אלע האט ער איהר נאך צו פערדאָנקען !

ר' אברהם (וויסט ניט צי זאל ער זיך פֿרְיוּן, צו נאך טרייערג זוּרְעָן) : אַפְּעָר ... אַפְּעָר וואו איזו ער איזט ?

בלאושיעי : דַי גאנצע שטאדט אָנוּ מיט אִיכֶם אוֹיף ! אָומָע-
טום רעדט מען וועגען אִיכֶם ! .. אָך, מהות זיך דאס דאָאבִסעל ..
מען טראגט אִיכֶם פראָסט אוֹיף דַי הענד ! .. אַיהֲר געדענקט,
נאָך דאמָלָס, ווֹעֵן ער אָנוּ אַקינְדָה גַעֲזָעָן האָט אָונְגָעָר פָאַן שְׁוִין
אוֹיף אִיכֶם גַעֲזָאָנט .. .

ר' אַבְרָהָם (צַעֲפָלֶט) : יְאָ, יְאָ, נָאָך דאמָלָס .. . מִין יְאָ
דוֹד ! .. מִין זְהָן ! .. אָבְעָר וְאַגְּטָמָן מִיר דָאָך, פָּגַנְיָע בלְאַושְׁעֵי,
וְאוֹז זְגַנְגַּט עָר עַם אַינְצָט ? אָנָק וּעְלָה אַהֲן אַלוֹיף-טְהָנוֹן ! אָנָק וּוְיל
אַינְצָט חָאַטְשׁ שְׁמַעְחָן נְעַבְעָן אַחֲם ! .. אָנָק וּוְלָה הַעֲרָעָן וְוַיְיָן
זְהָן זְגַנְגַּט פְּאָר אָזָא עָולָם .. . פְּאָר אָזָוּ פְּגַעַל נְעַיְעָן .. .
אָנָק וּוְלָה הַעֲרָעָן וְוָאָס פְּאָר אַ קּוֹל עַר האָט דאמָלָס .. . וְוַיְיָן
פְּגַעַלְעָשׂ שְׁפִיעָלָט אָנוּ אָזָא מִינְטוֹ ! ..

בלאושיעי (ענט齊קט) : יְאָ ! יְיָן פְּגַעַלְעָשׂ, יְיָן פְּגַעַלְעָשׂ !
אי, אי ! ווֹעֵן ער שְׁפִיעָלָט וְוִילְטָן זְיךָ נְיִשְׁתָה גַּלְיוּבָעָן, אוּ דָאָס
שְׁפִיעָלָט גַּנְטָן קִיְּן מִאָך נָאָך אַמְעָנְשׁ וְוַיְיָלָעָן .. .
אַנְדָּעָרָעָן זְאַגְּזָן — אָנָק הַאָב עַס אַלְיָן גַּעַהְעָרָט — אַנְדָּעָרָעָן זְאַגְּזָן,
אוּ אָזָא וְאוֹנְדָּעָרָעָן טְרַעְטָן זְיךָ דָאָס עַרְשָׁתָעָן מָאָל, סִיאָל אַימִיצָעָר
וְיָן אָזָא קִינְסְטָלָעָר אָנוּ שְׁפִיעָלְעָן אָנוּ אַיְיָן זְגַנְגַּט .. .
אַנְדָּעָרָשׂ נִינְט, נָאָר אַגְּאָטָעָס וְאוֹנְדָּעָר אָנוּ עַס ! ..

ר' אַבְרָהָם : בַּי אָנוּ זְאַגְּטָמָן, אוּ מִין זְהָן האָט
בְּנִירוּשָׁה דָוָה חַמְלָקִים פְּגַעַלְעָשׂ .. . אָינָק, בָּאַטְשׁ פְּוִיְים, אוּ עַס
רָעָדָט זְיךָ נָאָר אָזָוּ, פְּגַעַלְעָשׂ וְעַגְעָן נְיִוְבָּט זְיךָ מִיר אַסְטָט, אוּ
סָאַנְיָן טָאָקָן אַנְאָטָה .. . ער האָט טָאָקָן דָוָה חַמְלָקִים פְּגַעַלְעָשׂ .. .
אַנְדָּעָרָשׂ קָעָן עַס נָאָר נִינְט וְיָן !

בלאושיעי : עַט, דָאָס נִינְט .. . נָאָר אָנָק מִין אוּ אָנוּ
דָעַס דָאָרָף לִיְעַגְעָן עַפְעָם אַפְשָׁוֹפְט .. . בְּשַׁעַת ער שְׁפִיעָלָט, אַרְדָּעָר
ער זְגַנְגַּט, זְעַחַט ער באָמָת אָוָס וְוַיְיָן פְּגַעַלְעָשׂ .. .

ר' אַבְרָהָם : שְׁרַעְקָט מִיר נִינְט אַיְיךְ פָּגַנְיָע בלְאַושְׁעֵי אָוּנ
הַאָט מִיר נִינְט אוֹיף ! זְאַגְּטָמָן, אָנָק בָּעַט אַיְיךְ זְאַגְּטָמָן מִיר,
וְאוֹז אָנוּ דָאָס אַינְצָט.

בלאושיעי (נאַיְוָן) : הַאָב אָנָק אַיְיךְ הַיִּסְטָט עַס נָאָר נִינְט
גַעֲזָאָנט ? אָנוּ וְוָאָס פְּאָר אַ פְּעוֹלָה וְוֹעֵן אָנָק וּעְלָה אַיְיךְ שְׁוִין אַסְגָּלוֹן

מארק ארנשטיין .

אנגען, או מײַן ווועט אַיךְ דָּאָרֶת צִי אַיִּהְסָסְאִי וּנְיִת צַו לְאֹעֵן
צַו אַיִּהְסָסְאִי .

ר' אַבְרָהָם : פִּזְקָה ווּעַטְמָה מֵעַט נִימָּת צְלָאוּעָן ? צַו מִינְיָן אַיִּסְסָר
גַּעֲנָעָם ווּהָן ? (פּוֹיִיעַ) נַוְוָעַל אַיךְ בְּעַטְעָן . . . בְּזַוְעַל זַאנְגָּן ווּעַר
אַיךְ בְּינָן, בְּזַוְעַל זַאנְגָּן אוּר אַיִּסְיָן מִינְיָן ווּהָן ! . . . אַפְּשָׁר דָּאָרֶת
מֵעַט, ווּעַל אַיךְ בְּעַצְחָלָעַן . . .

בלְאֹוְשָׁעַי : הָאָ, הָאָ ! נַאֲרָנְכָּטָעָן שְׂוִין אַלְעָבִּי .
לְעַטְעָן פּוֹן גַּאנְצָעָן טַעַטָּמָר ! אַיִּסְטָעָר זַיְנָגָט ? ..

ר' אַבְרָהָם : אַיִּסְטָעָר אַיִּסְטָעָר ? אַיִּסְטָעָר זַיְנָגָט
וּדְרַאְוּלְעַן נַוְוָעַל אַיךְ . . . טַא ווּעַל אַיךְ אַהֲן גַּעֲנָן,
בְּזַוְעַל זַיְנְטָעַל אַגְּנָטָעַרְן פּּעַנְסָטָעַר אַוְן ווּעַל קוּקָעַן, אַפְּשָׁר
וּעַל אַיךְ אַיִּהְסָסְאִי חַאְטָשָׁ דָּעַרְוָעָן . . . אַפְּבָר אַפְּשָׁר ווּעַט
דָּעַרְוָעָן, אוּ אַיךְ שְׁטָעה אַגְּנָטָעַרְן פּּעַנְסָטָעַר, ווּעַט עָרְגָּנְגָּן
הַעֲלָבָעָר, ווּעַט עָרְשָׁפְּיוּלָעָן הַעֲלָבָעָר, כְּרִי אַיךְ וְאַל אַיִּהְסָסְאִי
הַעֲרָעָן . . . עָרְגָּנְגָּן דָּאָרֶת מִינְיָן ווּהָן ! מִינְיָן יוֹאָל דָּוָר . . . מִינְיָן
מִינְיָר ! .. . מִינְיָן אַיִּנְגָּנְגָּעָר ווּהָן . . . (עָרְגָּנְגָּן אַוּעָקָעָק).

בלְאֹוְשָׁעַי ווּלְאַיִּהְסָסְאִי : ווּאָרָט נַאֲרָן צְוּ אַוּיְילָעַן
וּוְאָרָט נַאֲרָן, אַבְרָהָם אַעְקָעָק ! .. . שְׂוִין נִימָּת דָּא . . . עָרְגָּן ! .. .
אַיִּסְיָן עָרְגָּן הַיְצָגָעָר וּנְיִת עָרְגָּן דָּאָמָּלָם גַּעֲנָעָן . . . עָרְגָּן,
עָרְגָּן, עָרְגָּן . . . (עָרְגָּן פּּעַרְמָאָצָט וִיךְ). דָּעָר ווּגְנָעָר קְלִינְגָּט אַפְּרִישָׁעָל שְׁעָתָה
אַוְן שְׁפִּיעָלָת וַיְיִן גַּעֲוָהָנְגִּילָּה מַעְלָאָרְדִּיעַ. דָּעָר אַלְטָעָר הַעֲרָתָן זַיְן אַיִּין,
דָּעָרְיָאָךְ זַיְגָּצָט עָרְשָׁוּעָר יִאָהָרָעָן, יִאָהָרָעָן . . . וְאַוְרָזְעָן זַיְנָט אַיִּהְסָסְאִי
אַהֲנָגָעָקָוּמָעָן ? דָּאָסְאָהָרָעָן רִיסְטָט וִיךְ צִוְּסָמָעָן גַּעֲרָצְעָל בִּים מַיְיכָעָל
וּזְילִיקָא, צִי דִי אַלְטָעָר פֿרִינְדָר, צִוְּסָמָעָן גַּעֲשָׁתָאָרְבָּעָנָם הַעֲרָר, צִוְּסָמָעָן
גְּרוּסְקָעָן מַאֲנוֹיְשָׁקָא . . . סְבָעָנָט זַיְן . . . סְוּוֹיְנָט זַיְן . . . (עָרְגָּן
וּוִישָׁת אַבְּרָהָם). עָסְדָעָהָעָרָט זַיְן פְּלָנְצָהָלָגָן אַקְלָוָגָן קָן אַפְּרִיעָרְיָאָצְיָעָר. עָרְגָּן
עַרְוָאָכָט וְוּפְנִים שְׁלָאָקָעָן ! שְׁוֹן ! אַוְן עָרְגָּן אַקְאָרָשָׁט אַהֲן אַוּעָק . . . (לְזַעַט
עַקְעָנָעָן) ווּעַט עָרְגָּן שְׂוִין דָּאָרֶת אַוְרָק נִימָּת טְרָפְּקָעָן . . . (עָרְגָּן
דָּעָט אַיִּסְטָעָר=צִמְעָר). בָּאָלָר קְוָמָט עָרְגָּן דָּאָרֶת צְאָרִיק מִיטָּאָרְגָּן).

בלְאֹוְשָׁעַי אַוְרָעָנָא .

בלְאֹוְשָׁעַי (אַרְיוֹן קְמֻמְנָדִיגָּן עַנְדִּינְגָּט) : . . . אַט, אַיִּסְיָן עָרְגָּן
וְאַסְטָאָקָן אַהֲן אַוּעָקָגָעָל אַפְּקָעָן . . .

וילנער בעל-חכיות!

איידענא (ערשתוינט): וווער? וווער זאנסטע איז דא געוועזען?
בלאושיעי (גוטמייחיג): נו, ער... אבראמעך, אונגער
וואל-דורס פאטען... אינחד געדענקט איהם שיין נט? ער איז
דא...
איידענא (ווי צו זיך): זיין פאטען (מיט שרעק) צו ווילען זיך
איהם דען שיין צונגעטען אהיכם?
בלאושיעי (ארקע געמאנדיג איהר אויפערמאנטעל): ס'פערשטעהט
זיך...
איידענא (מיט א גערהאלטנען אטחעם): ער האט עס דיר
געזאנט?
בלאושיעי: יא... (בעטערקט די ווירקונג פון זיין ריד),
האט ער זיך ס'היסט-ניט דיטליך... נאך איך פער-
שטעה... טמיין עט נאך!
איידענא: בלאושיעי! דרייד ננט מיט מאיר אוזי. זאג פון
אלץ דיטליך, אלץ וואס ער האט דיר געואנט. אnek דארף עס
גענוויו ויסצן, וויל דא האנדעלט זיך... זאג מיר אלץ!
בלאושיעי: אnek האב איך דען נאך נישט געואנט? ער
אינו געקובטען ציאז צווארקענער, או איך האב געמיינט... אי,
האט ער זיך דאס אביסעל גערעהט, וווען איך האב איהם
געזאנט, או אונגער יואל דוד ניבט הינט אקאנגערט...
איידענא (זוקרייעדען): ער האט זיך ערערעהט!...
בלאושיעי: ער איז אהן געלאָפֿען זיין א משונגענער!...
ער ווועט געווים באָלד אַהעֲרֵך צוֹוִיק קומען, או ער ווועט איזס
דאָרט שין ננט מרעֶפְּעַן.
אוֹרְעָנָא (שנעל): ווֹן באָלְד ער ווועט נאָר צוֹוִיק קומען
זאלסטע איהם גלייך צו מיר אַרְבִּינְלָאָזָעָן. זאלען זיך זיך דא, בײַ
מיר בעגעגעגען. זיאָל דוד ווועט נאָך איך דא הינט זיין.
איך האב איהם אוֹיְפִּיהָ געבעעטען.
בלאושיעי: ער ווועט איך דא זיין! אַי, ווועלען זיך זיך
דאָס אַפְּוִיסָעָל דערערעהן, וווען זיך ווועלען זיך דא בײַידָע בעגע-
געען! אַיאָ צוֹהִיצְטָעָר אַיאָ ער נאָך—דרָאָלְטָעָר—וואָי געוועזען,
נאָך גרוֹי אַיאָ ער געוועאָרָעָן... אַינְגַּאנְצָעָן—וואָי אַטוֹב—גְּרוֹי...

און וווען איך האב איתם דערמאנט אונזער גאטועליגען הערד האבען זיך איהם טרעדערען געשטעלט אין די אויגען ... ער געדענקט איתם און ערנערט איתם אווי הערצליך , אווי היט ! ..
איירענא : אבראמעק ... איזא גוטער ווי דאמאלם , איזא גע-
פיהלטאלער , צערטילכער ענטויאסט ... מײַנסטו בלואושיע , איז ער
וועט יואל דודן ניט צונגעמען פון אוננו ?

בלואישען (גאווי) : ווין היפט — צונגעמען ? און יענער וועט רען מיט איהם געהן ? .. קען ער דען איצט פון דאגען אויעך ? איצט , וווען סהאבען זיך פאר איהם אלע טיעערען פון גליק גע-עפֿענט ... וואס וואלט ער איצט בע זיך דארט געתהן ? איזן טאנ אפֿילו וואלט ער שוין דארט ניט אימשטאנד געוועזען זו ליעבען ! ..
איירענא : ביזט גערעט , אלטער ! יואל דוד קען שוין מעחד איז
וועי ניט צורייך ! .. ער וויסט עס איזיך אלטען ... און דערפֿאלד דערמאנט ער שוין איצט אפֿילו ניט וועגען דעם ... ווין פָּאַמְּלִילֵע און קיינעם פון זיין דערמאנט ער שוין ניט מעהר ? פון אייביג אן וועגען ווי איהם וויסט געוועזען און איצט וועגען ווי איהם אינגןאג-צען פֶּרֶעְמֶד געוווארטן ... (גענאלטוטר , רעדת ו' וואס אמאל מיט מעהר הייטץ) . איך בנן זיכער , איז וווען סייאלען זיך איצט אלע זירדען צוועמאמען-קלוייבען איהם פון זיין ציעל אַבְצֹשָׁלְעָפָעָן , וואלט ער זיין אַמְּשָׁטָאָנָּד זיך ווי אַנְּטָקָעָן עַנְצָוָשָׁתָעָלָען ! .. ער איז איצט שטארק און ענטשלאלטען ! און זיין זונגען האב איך הינט אַט קָרָאָפְּט בעטערקט , וועלכע סַוּעַט קִינְעָר ניט אַמְּשָׁטָאָנָּד זיין צו זו-ברעלען ! זיין שפִּיעָלָעָן הִינְעָט אויף זיין צויבער-קיידערלע איזן גע-ויעישן ווי דער זיין פון אַנְּבָדָר וואס וויל אויף סַנְיָי אַקְ�נָר ווערען ... און מיר האט זיך אוים געדראָכָט : מיר וועגען בידער אַוִּיפְּסָנִי קִינְדָּר גַּעֲוָאָרָעָן ... מיר וואתנען ווי דאמאלם איזן יונגעט קלילגעם שטערטעל , וואו פָּאַיְוָן אַנוּ גַּעֲוָעָזָן אווי גַּרְוִוִּים ... אַז יונגעם פֶּעֲרוֹוָאָרָפָעָן ווַיְנָקָעָן , וואו מיר וועגען זיך גַּעֲוָעָזָן אווי באחענט ... (וי' וועצע זיך אויעך בייס רַאְצָאָל אַן שְׂפִילָט אַיְנְצָעָל כְּרוּוּגִינִי אַקְּרָדִין ... פַּעֲגָעָט זיך אַין עַיְנָעָוָנָעָן , שְׂפִילָט ווי צי זיך אַין רַעַת ווי פָּאָר זיך) :

בִּימָיו בְּרָגָן וְיַלְּיָקָא גַּעֲהָעָן מִיר אָס בִּידָע צְוָאָמָעָן —

בידע קינדרער מיט זונגענדער נשומות, בידע בענקענדער יותומים...
קינדרער ניט פון אין מוטער, ניט פון אין פאָטער...
קינדרער אַפְּגָלוֹ ניט פון אין פאָלָק... דאָך—שייעסטער אָן
ברודער...
בײַים ברען וויליאָק, ווּן די זון געהט אונטער, געהען

מיר האנד אָן האנד... אָן וויסען ניט פון טיעַפָּען אַבערונה,
וועלֶבָען טויזענדער יאָהָרִין האבען אויס-גענָּצָבָען צוישען אָנוּ:
קייסטען אָן ייד: צוישען אָנוּ, מאָן אָן פֿרְרוּ...
אוֹפְּפָען! אָמד פון ברען פֿאָלָעָן מִינָּעָן יְהוּמָדָיגָע טְרָעָהָרָעָן:

"מאָמָע! פֿאָרוֹאָס בִּינָּתוֹ אָויָ פֿרְהָה פון מִיר אָוּעָק?!"
און ער נעטט מיט ווּן מִיר אָרוּם. האלומָן טרייסט

מוּט ווּן געוֹאנְג: "וּוּין ניט, שווּעָסְטָרָלְל; ווּוּין ניט..."
נוֹטָה אַרְצִינָע בְּיוּמָעָר אָרוּם אָנוּ, וְאָפָעָן ווּילֶעָן צְיַיבָעָר-

שְׁאַטְנָעָם, הַאלְטָעָן וְיַעֲלֵר אַטְמָהָעָם אָויָ, הַעֲרָעָן זַיְן אָנוּ זַיְן
געוֹאנְג אָן צַאָפָעָן שְׁמַלְל: "וּוּין ניט, שׂוּעָסְטָרָל, ניט ווּין!"
און יַם הַוּמָעָל בְּעוֹהָאלָט די זון אַיְהָרָע צַוְּפָאָסָעָן, גַּאֲלָדָעָן
רוֹזְטוֹעָחָר אָן פֿאָרוּוַיְעָנָט זַיְן צָוָם נַאֲכָתָשְׁלָאָפָמִיט דַּעַם קִינְדָּס

גַּעֲזָאָנְג:—"וּוּין ניט, ווּוּין ניט שׂוּעָסְטָרָל..."
סְׁוּעָבָט זַיְן צְעָרְטָלִיךְ אַהֲלָעָן נַאֲכָת... אַיבָעָר די בְּיוּמָעָר-

שְׁפִיצָעָן פון יונגען וועַלְדָעָל פֿעָרְצִיחָתָן זַיְן אַוְן קוּקָט צַוְּאָנוּ
אלִיךְ נַעֲהָנְטָעָר, נַעֲהָנְטָעָר — אָנוּ מַוְרָמָעָלָט טְמָלָר:—"גַּעֲנָג שַׁוְּעָסְטָרָיל גַּעֲוִוִּינָט! אַהֲיָם שַׁוְּן צִיטָט! אַהֲיָם..."

— מאָמָעָנוּ! מַאֲמָעָנוּ! פֿאָרוֹאָס בִּינָּתוֹ אָויָ פֿרְהָה פון מִיר
אָוּעָק! ? וַיְיַעַלְתָּ מִיט אַגְּנוּוּן זַוְּפָה די קְלָאוֹשָׁעָן, וועַלְבָעָרְפָּעָן זַיְן
אָבָמִיט אַהֲרָצְלִיכָּעָן שְׁלִזְגָּעָן.

בלְאַוְשָׁעָי לְוַקְטָא אַדְרָשָׁאָקָעָנָע: וּאָס אָנוּ אַיְיךְ, פָּאָנָן?
זַוְּאָס אָנוּ אַיְיךְ? ..

איְרָעָנָא (וּוּינָט הִיסְטָרִישָׁ).
בלְאַוְשָׁעָי (כָּעֵט יַרְךָ): נַוְּט וּוּינָט יְהֻמָּהִילָּעָן, נַוְּט וּוּינָט...
סְׁהָאָרָץ טָהָוָת וּוּהָ—אַנְקָ וּוּיָם... שַׁוְּן פֿיְהָר יְהָר, צַעַט עָר אָנוּ

טוֹרְדָת... סְׁהָאָרָץ טָהָוָת וּוּהָ, אַנְקָ פֿיְהָל... אַנְקָ וּוּיָם... אַיְהָר
מוֹוֹת אַיְהָם אַבָּעָר דַּאָךְ פֿאָרְגָּעָסָעָן...

איירענא : פערגעטען ? דו זאנסטעס עס, בלואושע ! .. און דו, וואס ער אינו דיר נאָר אַהער געוועזען, האָסמו איהם דען ? פערגעטען ?

בלואושען : נין .. איך קיינ .. מעריסטען דארפֿט אַינְד זיך .. וואס קענט אַידֶר דען העלֶףָן, פערלאָענע יתומחהילע ? אלַיְן זענט אַיהָר פערבליעבען אוֹרְפִּין גְּרוֹיזִיך וועלט, אַינְד זוּס עס, קיינ קְרוּב, קיינ גְּנוּאל .. אלַיְן .. אלַיְן ..

איירענא (פלציגונג ערעליכן) : ניט אלַיְן בין אַינְד, גוּטְרָאַלטְרָא ! מיט מֵר אַיְזָאַצְט מִין בעסטער יונגענד-פְּרִינְד, בין אַינְד שׁוֹן ניט מַעֲהָר פֻּרְלָאַעַן ! .. קיינ מאָל בין אַיך נאָך ניט אַוְיָגְלִיך גְּעוּזָעַן ווּן אַצְט ! .. בלואושען ! סְפִּין לְעָז בען זעהט אַנְצָט פָּאָר זיך אַגְּרוּסָן, רִיבְעָן צִיעָל ! (שְׁחַאַרְקָה) : עַר מָוּ גְּרוֹיזִיך — עַר מָוּ וועלט-פְּרִיחָהָמַט ווערען ! אַון דָּאַם זָאַל מִין וועַרְק זִין ! .. (עַקְסְּטָאַטְישׁ) אַיך בין גְּלִיקְלִיך, בלואושען ! אַיך בין גְּלִיקְלִיך ! ווּ לְיוֹטֶץ צָמָס וְאַיָּל אַון גַּעַמְתָּשְׁפִּילְעָן אַטְלָאַדְיָע קָאַל קְרִיְיד אַון האָגָּנוּג, פְּלַזְּגָּוּגְה הָעָרָת מַעַן קוֹן פָּאַדְעָרָצְמָעָר אַקְלָנוּג).

בלואושען (מייט פְּרִיְיד) : עַר אַיְזָע ? עַר ! .. (לוֹטֶת עַגְּנָעָן).
איירענא (געמְתָּשְׁפִּילְעָן אַטְרִוּמְפָּמָּאַרְשָׁה) :
יְוָאָל דָּאָך (בעוֹיזָה זיך אַין די טהוֹר, עַר אַיְזָע אַגְּנָעָהָן אַין אָשְׁוֹוָאַרְצָעָן וְאָק, די באָרְד אַוּ בַּי אַיְתָה אַבְּיסָעָל פְּעַרְשָׁוּרְעָן, אַין אַלְגָּעָמִין).
עהט עַר אַיְסָטְקִיעָל זוּגְגָּוּר אַון שְׁעַנְרָאָל לְמַס (קוֹרְהָעָר).

איירענא אַיְזָעָל דָּאָך.

איירענא (NEYERND SHFIEULUN) : מיט אַטְרִוּמְפָּמָּאַרְשָׁה בענְרִוּס אַך דָּעַס זוּגְגָּעָר, וועלטְעָר האָט הַעַינָּט אַלְעָזָעָנָע אַונְגָּלְיָה בְּינְעָר אַון גַּעַנְעָר גְּעוּאוֹגָעָן ! האָך, דָּעַס זוּגְגָּעָר ! (אַקְאָרְד) האָך ! (אַקְאָרְד) האָך ! .. (וי שְׁפִּירְנְגְט אַוְפָּה אַון דָּרִיקְט הַעַצְלִיך זִין האָנָּדוֹ).
יְוָאָל דָּאָך (צעהָר גְּעוֹיהָהָט, אַיְגָּעָרְעָט, חַאלְט אַוְהָר האָנָּדוֹ) : אַיך פִּיהָל .. אַיך פִּיהָל וואָס אַיְצָעָר האָנָּדו זַאנְט מִרְאַיְצָט .. בְּזָוּסִים אַלְיָז אַון .. אַיך דָּאָנָּק אַיך פָּאָר דָּעַס אַלְעָמָעָן, וואָס אַיך בין אַיך שְׁוֹלְדָּג ..

איירענא : שְׁוֹלְדָּג ? וואָס זַאנְטוֹ יְוָאָל .. (מייט אַלְיָזְטָעָן)

怯אַרנוֹאוֹרָה^א, רעד ניט צו מיר ווי אַפְּרַעְמָדָרָה! אַשׁוּעַסְטָעָר בֵּין אַזְּנָי
דיַרְ! אַלְיעַבָּה אַרְצִינְגָּעַ שׁוּעַסְטָעָר ווַיֵּלֶאָן דִּיר אָוּרְ דִּין גָּאנְזָן
לְעַבְּעָן פָּעַרְלִיבָּעָן!^ב ווי פִּיהָרֶת אַיהֲם גַּעַנְתָּעָר אָן זַעַט אַיהֲם
אַזְּוּק אַיְף אַפְּאַטְעָל.^ג

יוֹאָל דָּוד : אַשׁוּעַסְטָעָר?^ד .. נַיְינָן, נַאֲר אַיְינָן שׁוּעַסְטָעָר הַאֲבָבָן
אַזְּנָי!^ה אַיְינָן בְּלִינְדָּר אָן קָעָן מִיר מִין ווּעַג נִיט ווַיְיָעָן .. .^ו

איְרַעְנָא : פָּעַרְגָּעָם אָן אַיהֲר!^ז פָּעַרְגָּעָם אָן וְ .. אַלְעָלָעָל
פָּעַרְגָּעָם!^ח

יוֹאָל דָּוד (טוֹרִוִּיטִי) : אַנְקָטָר עַם נִיט... דָּאמָן ווּאַלְטָן
וַיַּיְינָן אַגְּרוּסָעָן וַיַּיְינָן .. .^ט

איְרַעְנָא : גַּרְעַשָּׂר ווּעַט וַיַּיְינָן דִּין וַיַּיְינָן, אֹוֵב דָּו ווּאַסְטָן —^י
שַׁ לְּיַעַב וַיַּיְיָי — אַנְקָטָר פָּעַרְגָּעָם!^ז

יוֹאָל דָּוד : אַנְקָטָר ווַיַּיְיָס עַם... אָן דַּעֲרַפְאָר טָהוֹת מִיר
וּוְעַה מִין הָרָץ אָוּפְּ דִין, ווּאַלְבָעָל לְיעַבְּעָן מִיר אָזְּוּי הַיָּים אָן
וְעַנְעָן דָּאָךְ מִינְיָעָן פְּיִינְדָּר .. אָוּפְּ דִין נַאֲהַעַנְטָבָטָן מִינְיָעָן, ווָאָס וַיַּיְיָי
וְעַנְעָן דָּאָרָן פָּוּן מִיר אָזְּוּי ווּעַיטִּי!^ז אָוּפְּ מִינְיָעָן הַעֲרַצְלִיכָּעָן קְרוּבִּים,^ז
וְוָאָס וַיַּיְיָי וְעַנְעָן מִין נַשְׁמָה אָזְּוּי פְּרַעְמָר .. וְיַי ווּאַלְעָלָעָן שְׁטָרָאָק
פָּעַרְדָּרָאָס הַאֲבָעָן אָזְּוּפְּ מִיר, אָן אַנְקָטָר ווּלְעָלָעָן פָּעַרְלָאָזָן, אָן קָעָן
אַבָּעָר אַנְדָּעָרָשָׁן נִיטָּהָן!^ז אָנְקָעָן נִיטָּהָן!^ז אָנְקָעָן נִיטָּהָן!

איְרַעְנָא (שְׁטָרִיק) : דָּו קָעַנְטָמָט נִיט, אָנְקָטָר מִיסְטָן נִיט!

יוֹאָל דָּוד : אַנְעַלְעַנְדָּרָעָן בֵּין אַנְקָטָר צַוְּישָׁן וַיַּיְיָי
וְעוֹזָן!^ז — מִין נַשְׁמָה אַיְוּ גַּעַוּזָעָן עַלְעָנְדָר!^ז .. מִינְיָעָן לְיעַדְעָר וְעַנְעָן
דְּאָרָט וַיַּיְיָי אַשׁוּאַבְּעָר דִּיךְ גַּעַוּזָעָן ווָאָס ווּעַרט אָזְּיָעָן ווּעַג אָזְּנָי
דִּין ווּאַלְקָעָנס פָּעַרְשָׂוֹאָנוֹנְעָן, בְּשָׁעה אַנְקָטָר הַאֲבָבָן בְּעַנְעָהָרָט, אָן וַיַּיְיָי
וְאַלְעָן וַיַּיְיָי אַפְּיַעַרְדִּינְגָּר וַיַּיְיָי ווָאָס שׁוּעַבְטָן בֵּין הַיְמָעָל,^ז
וְוָאָס דַּעֲרַגְרִילָטָן בְּנוּ וְיַי וְיַי!^ז .. וַיַּיְיָי אַגְּעַפְאַגְּעַנְגָּעָן פְּוִינְגָּעָל אָנְקָטָר
אַיְיהָר עַנְגָּעָן שְׁטִינְגָּן, הַאֲבָבָן אַנְקָטָר צִיְּטָן קִיְּיָן גַּאנְגָּעָן לְעַבְּעָן בֵּית בֵּינְעָן
פְּלִיעָגָל אָן דִּין ווּעַנְדָן גַּעַלְאָפְטָן, דָּעָם קָאָפְטָן דַּוְיָישָׁעָן דִּין גַּראָטָן
צִוְּלָטָינְגָּן אָן גַּעַוְיָינְטָן פָּוּן ווּעַתָּהָתָאָג אָן פָּוּן שְׁרָגָר, מָאָג וַיַּיְיָי
נַאֲכָט .. . וַיַּיְיָי אַבָּעָר הַאֲבָעָן אָן מִין ווַיַּיְיָי אָנְקָטָר גַּעַוְיָאנְג גַּעַג
הַעֲרָט .. . גַּעַטְרוֹנְקָעָן הַאֲבָעָן וַיַּיְיָי טִינְגָּעָן טְרַחְרָאָן וַיַּיְיָי גַּעַסְעָן ווַיַּיְיָי!^ז
אָן דָּאמָן הַאֲטָן נַאֲרָטָן סִינְגָּרָטָן לְעַבְּעָן פָּעַרְבִּיטָעָר .. .

אורענא : אַפְּעָר אִצְטָה אָט וְזֶה אַוְיֵף אַיְבִּיגְן דִּין הַלִּיסָה
גַּעֲנְדִּינָה ! אִצְטָה בְּנֵטו פְּרִיעִי ! וְאוֹהָהָן דִּין הָאָרֶץ גַּלוּסָה קָעְנְסָטו
פְּלִיחָעַן, וְוָאָס דִּין גַּיְסָט פְּעַרְלָאנְגָט מַעֲסָטו זַיְנְגָעַן . . . בְּנוֹת
פְּרִיעִי ! . . .

יְאָל דָּוד (וַיְיָ עֲרוּוּוּרֶט) : פְּרִיעִי ? .. אַנְך בְּנֵן פְּרִיעִי ? .. וְוָאָס
אַנְך דָּאָס אַזְׁוּלְבָּעָם פְּרִיהִיט ? דָּאָס וְאַרְתָּה אַיְנוּ מִיר שְׁמַעְנְדִּיגְן גַּעַ-
וּזְעַעַן אָוִי פְּצָרְהִילִינְט, אָז אַירְ קָעַן וְזֶה נִמְתָּשׁ מִשְׁעָר וְזֶה נִמְתָּשׁ
גַּעַשְׁטָאלְט . . . עַם אַיְנוּ מִיר גַּעַוְאָרָעַן וְוָאָס הַגְּלִיגְנִימָט וְעַלְבָּסָט !
אַנְך פִּוְהָל עַם, אִיךְ פָּאֵל דַּעֲרָפָאָר אוֹיְפִּין פְּנִים אַזְּן בּוֹק וְזֶה דַּעֲרָ-
צִוְּ... וְזֶה אָבָּעָר, וְזֶה אִיךְ עַם נִזְנְט ! .. פְּרִיהִיט ? .. וְזֶה עַתְּה עַם
אוֹיְסִים ? .. אַנְך בְּנֵן אַיזְוָן פָּוֹן אַפְּאַלְקָן וְוָאָס אַיְנוּ צִימַּט טְוִוְוָעַן-
דַּעַר יְאָהָרָעַן פְּעַרְקָנְגַּעַטְשָׁעַט . . . אַנְך בְּנֵן אַיזְוָן פָּוֹן אַפְּאַלְקָן
וְוָאָס הָאָט פָּוֹן פְּרִיהִיט אַתְּהָרָה בְּעַשְׁאָפָעָן אַזְּן הָאָט וְזֶה אָזְּן
וְעַלְבָּעָה הַוְּרָה אַלְיָן פְּאָר אַיְבִּיגְן עַן קְנָעַלְט פְּעַרְקִיְּט . . . אַנְך
בְּנֵן אַיזְוָן פָּוֹן אַפְּאַלְקָן, וְוָאָס לְיַעַבְתָּ, אַכְּטָעַט אַזְּן שְׁעַצְטָז דָּאָס
גַּעַנְאָגָג, וְוָיְיָן פָּאַלְקָן אַזְּן דַּעַר וְזֶעַלְט אַזְּן הָאָט עַם דַּעֲרָפָאָר
אַנְך אַעֲנָגָע הַלִּיסָה, אַנְך שְׁוֹהָל-גַּעַסְעָל אַיְעָנָגְשָׁפָאָרָט, וְוָאָזְרָעָן-
גַּעַר טִוְּטִין לִיְעַד צְוֹאָמָעָן מוֹעָעָן וּזְעָרָעָן אַוְיֵף טְוִוִּיט דַּעֲרַשְׁטִיקְט ! ..
אַחַלְמָה דַּעֲרָשְׁנוּקְטָעָן הָאָסָטָו מִיךְ פָּוֹן דַּעַר הַלִּיסָה אַרְוּסָגְעָזָי-
גַּעַן, וְוָאָס וְוָעָסָטוּ אַבְּעָר אַיְצָט מִטְּטָמָעָן, אַזְּטִיְּנָי גַּוְיָן אַנְך
דָּאָק דָּאָט פְּעַרְבְּלִיעַבְּעָן ? ..

אורענא : אַנְך לְאַנְדר פָּוֹן פְּרִיעִין לִיְעַד וְוּעַל אַנְך דִּין נִשְׁתָּה
אַוּוֹעָק פְּיִירָהָעָן ! ..

יְאָל דָּוד (עֲרַחְלּוּט) : אַנְך לְאַנְדר פָּוֹן פְּרִיעִין לִיְעַד ! .. וְוָאָס
אַנְך דָּאָס לְאַנְדר ? ..

אורענא : וְזֶה מִיר וְעַנְעַן גַּעַנְגָרָעָן יְעַדְעָר בְּעַונְדָּעָר אַנְך
עַם גַּעַוְעַעַן וְוִיתָט פָּוֹן אַוְנִי - אַחַעַנְט אַבְּעָר וְוָעַט עַם וְזֶה . . . וְזֶה
מִיר וְוּלְעַן צְוֹאָמָעָן גַּעַן ! ..

יְאָל דָּוד : צְוֹאָמָעָן ? .. וְזֶה עַתְּה אַזְּסִים דָּאָס לְאַנְדר ? ..

אורענא : צְוֹוִישָׁעָן בְּעָרָג אַיְנוּ עַם פְּעַרְלָאנְגָט, צְוֹוִישָׁעָן
בְּלוּמָעָן אַיְנוּ עַם אַיְיָגְעָוָאָקָסָעָן, מִטְּטָמָעָן זַוְּעַנְשָׁטְרָאָהָלָעָן אַיְנוּ עַם
בְּעַנְאָסָעָן אַזְּטִיְּטָמָעָן לִיְעַדְעָר אַזְּטִיְּטָמָעָן . . .

וילגער בעל-הכיתול.

יואל דוד : וואם פאר א מענשען וואהנצען דארט ? און פון
וואם פאר א גלויבען ? ..

איירענא : בריער וואהנצען דארט . . . און וווער גלויבען
אינו — געויאנג ! די פראונציגטען מיט רעם פאסטוק — דער שמייד מיט
די גרעין — דאס קינדר מיט דעם גרייז — דער מאן און די פרייז —
אלע מענצען דארט גלייך — און לאנד פון געויאנג ! אין קענגריך
פון ליידר ! אהן וועלען מיר צוואטמען = געהן ! .. מיט דיר וועל
איך ווין שטארק און בי מיר וועלען דינגע פַּלְגָּנָּעַ וווער פַּעֲרָּעַ
ליירענע אַדְלָעָרְקָרָאַט אַוִיפֶּס נֵי בעקומען ! .. צוואטמען וועלען
מיר געהן, צוואטמען ! ..

יואל דוד (מיט אַהֲרֹן אַפְּתָהָעַט) : גענוג שויין ! גענוג,
און טײַנע שענטסטע חלומות האב איך ניט געוואנט אווי קענינג
ליך צו שווערטמען ! .. נעס מיך מיט זיך ! איך וועל געהן וואו דז
וואנטסט מיך נאָר פֿהָרָעַן ! ניעב מיר דאס לעבען, וועלכעט שלאנט
זיך בי מיר דא — און הארצען . גיעב מײַן דורךטיגע נשמה
א ניעס, א ניעס לעבען ! .. (פֿאַלְט אַיתָּר צו די פֿיעַס אָון צו ווינט זיך
וואו אַ קלְיָין קינד).

איירענא געטס ויין קאָפֶ און אַיהָרַע הענד) : אָוֹי קומען צוּרִיק
די אַיבְּדָרְגָּלְעָבְּטָעַ מִינְטוּן, אַוְנוֹעָרָעַ קְנִינְדִּישׁ יְוָגָעָנְדָאָבְּעָנְדָעַן
קומען אַוְיָקָס נֵי צוּרִיק . . . ווֹיַּן נֵט — בְּרוֹדָעָרְלָי — ווֹיַּן נֵט . . .
דער מאָרגָעָן-שְׂמָעוֹן האט אַיבְּפָרְעָר דִּין קאָפֶ אַוְיָגְעָשָׁינְטָן !
דיין פֿרְנִיהָלִינְגָּוֹן גַּעַת אַוִיפֶּס . . . ווֹיַּן נֵט בְּרוֹדָעָרְלָי, נֵט
וואו . . .

שטויס אָב פון זיך די ערדר ! וועה, ווי הויך סְאַנְיָי אַיבְּפָרְעָר
דיין . . . שטויס אָב פון זיך די שאַטְעָנָס ! וועה, ווי לִיכְטִינְגָּס אָנָו
אויף דִּין הִימְעָל . . . ווֹיַּן נֵט בְּרוֹדָעָרְלָי, ווֹיַּן נֵט . . .
פֶּאָר דייר שאַטְעָט די ערדר אַהָרָעַ בלטמען ! פֶּאָר דייר שאַטְעָט
גִּינְגְּנָאָלְדָאָר שְׂטוֹרָאָהָלָעָן, אַקְעָנָגָגְ�וָוָוָו, דייר קומט אַקרְוִין ! ..
קְרִבְּרִוָּת שְׂאַחְעָן דייר נשׂמָות, נשׂמָות בְּרָעָנָגָעָן דייר וווער
בענקען, דאס אַיְצָעָלְסְטָעַ אַטְהָעָמָעָן פָּוֹן מַעַנְשְׁלִיכָּעָן הַעֲרֵץ גַּעַת
הַעֲרֵט נָאוּ דייר ! ..

און דו ווינסט נאָר, ברודעריל! — דו ווינסט! .. (ויי קשאַת
זיון שטערן שועטטערלע-בְּגָרֶט אָן פָּעָרְשׂוֹנוֹנְדָּעָט אָן אִיהָר צִימָעָר).
יְאָלָּה דָּךְ (חַפֵּט זַיְךְ אָזִיף, ווּשְׁתַּדְּיִ אָזְגָּעָן, קַזְקַט זַיְךְ אָזִים,
גַּלְיָךְ עַר וּוְאַלְטַּס פָּעָרְגָּעָסָעָן וּוְאַרְאֵי אַיְן דָּעָר וּוְאַלְטַּס, הַרְעָט זַיְךְ אַיְן אָ
פָּעָרְוּוֹרְטָעָר וּוְדָעָר זַיְגָּעָר קְלִינְגָּט 2 מְאַל אָן שְׁפִּיעָלַט אֲבָפְּ זַיְן מְעַלְּאָדִיעָע)..
וואּוּעָד, פָּקָן פָּאָדָעָר-צִימָעָר קִימָט אַרְיָין רַי אַברָהָם).

יְאָלָּה דָּךְ אַיְן רַי אַברָהָם.

רַי אַברָהָם: יְאָלָּה! יְאָלָּה!
יְאָלָּה דָּךְ (פָּאַלְט אַיְהָם אוּפִין חַלְלָה): מְאַטְּמָעָן! מְאַטְּמָעָן! ..
רַי אַברָהָם: יְאָלָּה דָּךְ! מְיַן וּהָן! אַנְקָה האָב דִּין אָמוּעָ
טוּמָן גַּעֲוָתָמָן .. אַנְקָה האָב שְׁוִין אוּוִי מְוֹרָא גַּעֲהָתָמָן! ..
יְאָלָּה דָּךְ: פָּקָן וּוְאַנְעָן קְוַסְטַּה דַּו אָהָעָר? פָּקָן וּוְאַנְעָן
וּוְיַסְטַּה דַּו? ..
רַי אַברָהָם (איְבָּעָרְגָּעָשָׂרְקָעָן): יְאָלָּה! וּוּ בְּלָאָס דַּו בְּיוֹתָן ..
עַפְּעַם קְוַסְטַּה דַּו אוּפִין מְיַר אוּוִי מְשֻׁוְּנָה-דִּינָג .. וּוּאָס אַיְן דִּין? ..
יְאָלָּה דָּךְ (חַפֵּט זַיְךְ פָּלְאַלְגָּן), וּוְעַר וּוְאַלְטַּס גַּעֲוָתָמָן דָּעַם
מְאַטְּמָעָן אַלְץ מִיט אַמְּאָל עַרְצָעַלְעָן): מְאַטְּמָעָן! דַּו וּוְיַסְטַּה נָאָר נְגַט!
רַי אַברָהָם: אַנְקָה האָב שְׁוִין אַלְץ! דַּו הַאָסְטַּה הַיַּנְטַּה גַּעֲנָבָעָן
אָקָאנְצָעָרט ..

יְאָלָּה דָּךְ (מיַת תְּהַלְּבָהּוּת): וּוּעָן דַּו וּוְאַלְטַּס הַעֲרָעָן מְאַטְּמָעָן
וּוּ אַנְקָה האָב הַיַּנְטַּה גַּעֲוָתָמָן! .. וּוּ אַנְקָה האָב הַיַּנְטַּה אוּפִין מְיַן
פְּיַעְרָעַלְעָן גַּעֲשְׁפָנְעָלָט! .. וּוּעָן דַּו וּוְאַלְטַּס הַעֲרָעָן! .. נָאָר אַנְקָה
דָּעַר קָול האָב אַנְקָה הַיַּנְטַּה גַּעֲהָתָמָן .. אַנְקָה האָב מְיַט דַּעְרָקָאנְט
נָאָר אַנְדָּעַרְעָן קָלוֹת הַיַּנְטַּה גַּעֲקָונָעָן! .. אַנְקָה האָב נְיַט דַּעְרָקָאנְט
מְיַן אַיְגָעָן פְּיַעְרָעַלְעָן — אַנְקָה האָב גַּעֲמָינָט, אָוּ עַס אַיְן נְגַט
דָּאָס וּלְבָעָן .. אַנְקָה אַלְין בָּנָן אַנְקָה אַוִּיד נְגַט דָּעַר וּלְבָעָן
וּוּאָס דַּאָּרָט .. נְגַט דָּעַר וּלְבָעָן וּוּאָס הַמִּיד! ..

רַי אַברָהָם (פָּעָרְאָט אַיְהָם שָׁאַקְלָעַנְדָּי מִיטָּן קָאָפָּ): יְאָ, דָאָס
אַיְן אַמְּתָה .. דַּו בְּיוֹתָן שְׁוִין נְיַט דָּעַר וּלְבָעָן .. נְיַט דָּעַר
וּלְבָעָן .. דִּינְעָן אַיְגָעָן פְּלָאַמְּעָן הַיַּנְטַּה מִיט אֹזָא פְּרַעְמָד, מְיַט
אֹזָא זְגָדָה פְּיַעְרָעָן! .. נָאָר קִיְּן זְגָדָה דַּאָּרָט בְּיַי אַוְנוּ, הַאָט דִּין

וילגער בעל-הבית'!

פָּנִים אֹוי וְוי אַיצֵּט נִיט גַּעֲלָאָמֶת . . . אַיְךְ הָאָבָּדָרְךָ נָאָר קִין
מַאֲלָאָן אָן אֹאָמְצָד נִיט גַּעֲזָהָן . . . בִּיתָ שָׂוִין נָאָר אָנְגָּ
אַנְדְּרָעָרָעָר !

יְוָאָל דָּוֹד (טִיט פִּיעֻר) : יְאָ טָאָטָע ! אַיְךְ בִּין שָׂוִין נָאָר
אַבְּאַנְדְּרָעָרָעָר ! . . .

ר' אַבְּרוֹהָם (פֶּעֲרַצְטְּשָׁטָט) : יְוָאָל דָּוֹד ! וְאָסְ מִינִיסְטָד דָּוֹ
דָּאָן דָּעָרְ מִיט ? . . .

יְוָאָל דָּוֹד : אַיְבָּגְ הָאָבָּדָרְךָ גַּעֲבָעָנְקָט צָו אַנְדְּרָעָרָעָר וּוּלְטָן !
צָו דָּן וּוּלְטָן, וּוּאוּ אַיְךְ בִּין שָׂוִין אַיְצָט !

ר' אַבְּרוֹהָם (פֶּעֲרַצְטְּשָׁטָט דִּי חָעָן) : וְאָסְ רַעֲדָסְטָד דָּו ! וְאָסְ
טוּהָוָט וַיְךָ עַס מִיט דָּוֹר, יְוָאָל דָּו ? . . . אַיְךְ הָאָבָּדָרְךָ עַס נִיט גַּעֲוָאָלָט
גַּלוּבָעָן, וְאָס מַיְהָאָט גַּעֲרָעָדָט אָנְזָן שְׁמָדָרָט וּוּגָעָן דָּו ? אַיְךְ
הָאָבָּדָרְךָ גַּעֲמִינְט : סְקָעָן נִיט וַיְין, אָוֹ דָו, מִינְזָן יְוָאָל דָו, וְאָלָסְטָד פֶּעֲרָעָט
גַּעֲסָעָן דָיִן טָאָטָן, דָיִן בְּלִינְדָעְ שְׁוּעָסְטָעָר, דָיִן וּוּיְבָ אָוֹן קִינְגָּ
דָעָר ! . . . אַיְךְ הָאָבָּדָרְךָ עַס נִיט גַּעֲוָאָלָט גַּלוּבָעָן . . . דָו הָאָסְטָד דָאָן
טָוָר גַּעֲשָׁוָאָרָעָן !

יְוָאָל דָּוֹד (דָּרְעָמָנְט יְיךָ) : אַיְךְ הָאָבָּדָרְךָ גַּעֲשָׁוָאָרָעָן ! . . .

ר' אַבְּרוֹהָם : הָאָסְטָד דָאָן מִיר גַּעֲשָׁוָאָרָעָן, אָוֹ דִי וּוּסְטָט
קִינְמָאָל נִיט פֶּעֲרַעְעָבָן, וְאָס דָו בּוֹשׁ שְׁוּלְדִּינְגָּן דָיִן טָאָטָעָנְסְנָרָהָעָ
הָאָרָ אָוֹן וְאָס דָוָעָגְ בְּנִוְתָן אָנוֹן אַלְעָמָן שְׁוּלְדִּינְגָּן ! נָאָר אָוֹן אַלְיָוָן
גַּעֲחָעָר דָיִן וּוּגָעָן ! וַיְיָאָבָעָן גַּעֲנוֹב וּוּגָנְגָעָר אַחֲן דָוָעָגְ אָוֹן מִיר
הָאָבָעָן נָאָר דָוָעָגְ . . . אָוֹן דָיִן בְּלִינְדָעְ שְׁוּעָסְטָעָר הָאָטָקְיָה
גַּעֲם נִיט אוּיָף דִי גַּאנְצָעָ פֶּרֶעְמָדָע וּוּלְטָן, נָאָר דָוָעָגְ . . . פָּנָ
דָעָם מָאָגָן אָן וַיְעַט דָו בּוֹשׁ אָוֹעָק אָנוֹן וַיְיָן בָּעַט נִיט אוּיְפָנְעָ
שְׁמָאָגָעָן, זָו אָנָי אַוְיָגָעָטְרִיקָעָנְטָה פָּוָן בְּעַגְעָנְנָשָׁ, אַנְחָר פָּנִים אָנָי
גַּעֲשָׁוָאָרָעָן אַזְמָגָעָלָאָשָׁעָן, זָו קִינְגָּעָם רְיָדָט זָגָעָן, נָאָר דָוָעָגְ רְוַפְּטָ
זָגָעָן, נָאָר דָוָעָגְ . . .

יְוָאָל דָּוֹד (שְׁמָרִיט טִיט יְיךָ) : לְאָה ! בְּלִינְדָעְ לְאָה ! וְאָס בִּין
אַיְךְ דָוָעָרְשָׁוָלְדִּינְגָּן ? וְאָס פֶּעֲרַלְאָנְגָּסְטָוָו פָּוָן מִיר !

ר' אַבְּרוֹהָם : וְעַן עַי הָעָרָט צְוֹפָאָהָרָעָן צָו אָוְנוּעָר הָוִי אָ
בּוֹיד פֶּרֶעְחָת זָו וְעַן אֹוי, אָוֹ אַשְׁמָנְיָגָעָנְגָעָם הָאָרָץ מוֹ פֶּלְאָצָעָן

קוקענדונג אויף איהר פרייד . . . עם קומט אריין אירענא גיט בעז
מערכט פון זיין .

יזאָל דוד : לאה ! לאה ! מײַן גאנץ לֻעְבָּעַן ווֹאלְט אַיךְ
געַרְזִן פֿאָר דִּיר מְקִרְיבַּ גַּעֲוָעָעַן ! מַיְּן נְשָׁמָה אֶבְּעָר , מַיְּן לְיעֵנָה
פֿאָר דָּרָר מְקִרְיבַּ וַיְּן קָעָן אַיךְ נִתְ . . . אַיךְ טָאָר דָּאָם גִּט ! אַיךְ
קָעָן עַם נִתְ . . .

אוֹרְעָנָא (שטעטלט ויך פֿלְזְלִינְג צוֹוישָׁן טاطען אַן זָהָן) : נִין ?
דָּאָם קָעַנְסְּטוּ נִתְ ! דָּאָם טָאָרְסְּטוּ נִתְ , יוֹאָל ! . . .

ר' אַברָהָם ווי פֿוֹן אַדְנוּעָר גַּעֲטָאָהָן) : נִין אַינוֹ ווֹיְדָעַר דָּא ?
שְׁטַעְנְדָלָג זַי ! . . . אֶבְּעָר וַיְּן גָּאנְצָעַן לֻעְבָּעַן !

יזאָל דוד (זַי אַיהֲר) : לאָן מַיךְ ! נִתְ . . . נָאָר אַיךְ וּלְבָסְטָן
דָּאָרָפּ אַיצְטָן צוֹוישָׁן מַוְּתָּאָן לֻעְבָּעַן אַוְיסְטָלְבָּעַן . . . בַּיְּן
זּוּלְבָּסְטָן וְאַל אַיךְ אַיצְטָן כְּחַגְּפָנְיָעַן . . . לאָן מַיךְ אַלְיאָן !

אוֹרְעָנָא : זַי וּלְבָסְטָן טָאָרְסְּטוּ אַיצְטָן דִּין נְזָרְלָן נִתְ
טְּרוּזָעַן ! דִּין ווֹילְעַן אַיְוֹ פֿוֹן לְאַנְגַּעַזְהָרְגָּעַן פֿעַרְשָׁקָלָאָפָּעָן נַאָךְ
נוֹט פֿאָלְקָאָמָעָן עַרְלִיזָט . . . אַיךְ וְעַל דִּין דָּרְפָּאָר בְּעַשְׂיָצָעַן
פֿאָר דָּו מַאָכָט , וּוֹאָס וְוַיְּלָדִיךְ אוֹיְבָן אַוְעַקְרִיבָּעָן פֿוֹן דִּין
לְיכְטָנָעַן צִיעָל ! מַיְּן שְׁטָאָרָקָעַן אָרְעָם וְוַעַל אַיךְ מִיטָּדִין שְׁוֹאָכָעַן ,

צְוֹאָמָעָן קְלַעַלְטָעַן אַן וְעַל דִּין צְוִיקָן צַוְּעַן ! נִטְמַלְאָעַן !
ר' אַברָהָם : רְוּוּסְטָן אַהֲרָם נִתְ ! וּוֹאָס בְּזָמוֹן אַהֲרָם ,
וּוֹאָס דָּו נְעַמְסָט זַי פֿוֹן אַלְעַן וַיְּנָעַן נְאַהְעַנְסָטָעַן אַגְּרָעָסְעָרָעַ
רְעַכְתָּ ? . . . אַחֲן דָּאָרָט וּוֹטָט אַהֲרָם וַיְּנָעַט , וַיְּן קְרָאָנָקָעַ , בְּלִינְרָעַ
שְׁוּעַסְטָעַר , וַיְּן ווַיְּבָא אַונְ קִינְדָּעָר ; אַחֲן דָּאָרָט וּוֹטָט אַהֲרָם וַיְּנָעַט
גָּאנְצָעַן פֿאָלָק ! זָאָנְסְטָן אַיְנָעַן ; וּוֹעַסְטָן אַהֲרָם צְוִירָיק נִטְמַלְאָעַן . . .

שַׁוְּן אַ צְוַיְּתָעָן מַאְל שְׁטָעַלְסָטָן זַי אַוְהָן וְוַעַג פֿוֹן וַיְּן לֻעְבָּעַן ! . . .
חַלוֹאי וְוֹאָלְט עַר דִּין נָאָר קִינְמָאָל נִטְ דָּעַרְקָעָן , וְוֹאָלְט עַר אוֹיְפּ
וַיְּן גָּאנְצָעַן לֻעְבָּעַן רְוֹהִינָּג אַונְ גַּלְיְקָלִיךְ פֿעַרְבָּלִיעָבָּעַן . . . מִיטָּט וַיְּנָעַט
גַּעַזְאָגָעָן וְוֹאָלְט עַר אַונְ אַיְבָּג נָאָר פֿרִיד , נָאָר נְחָת אַונְ גַּלְיְקָ
גַּעַשְׁאָקָעָן . . . דָּו אֶבְּעָר הָאָסְטָן אַונְ זַיְּן הָאָרֶן אַנְאַיְבָּג בְּעַנְקָשָׁאָקָט
פֿעַרְבָּלָאָנְצָט . . . אַין אַלְעַן וַיְּנָעַט לְיַעַדְעָר הָאָסְטָן אַרְיְנָגָעָנָאָסְטָן
אַונְ וּוֹיְמָוָרָג , זַי אַיךְ בַּנְּיָה אַושְׁ-אַט זַעַה—וַיְּנָרָאָה אַיךְ בַּנְּיָה
צִימְזִיג גַּעַזְוָרָעָן נָאָר דָּוָרָק וַיְּ . . . וּוַיְּלָאָר אַיךְ נָאָר אַיְגָנָעָר דָּאָבּ

געפיהלט די איביגען אומעט פון ווינע ליעדר ! איך נאר אינער
ווים אלע וועהטאנגען פון זיין הארץ ! .. הלאי ואלאט ער דיך
נאר קינמאָל ניט דערקענט ! ..

ויאָל דוד : טאטע ! ווי קענטש איצט אווי רידען ! איצט ! ..
איצט . .. בעדענַק זיך . .. האָסַט דָּך אַמָּאָל אַלְיַין אַיך , ווי
אַיך . .. זו וויסט דָּך יָא . ..

ר' אברהָם שלאָט אַיהם אַבעָט : אַיך ווַיִּם שׂוֹן אַיצְט גַּאֲרָ
גַּט ! אַיך גַּעֲדָעַנְק שׂוֹן גַּאֲרָגַט ! .. נַאֲר מִין וועהטאג ווַיִּסְתַּבֵּח
אַיך אַיצְט . .. אַיְבָּ נִט אַיְף מִיר , טָא ! הַאָב רַחֲמָנוֹת אַיְף דִּין
בלַיְנְדָע שׁוּעַסְטָעַר ! נַאֲר אַיְיך בִּידְעַהָּב אַיך אַיְף מִין עַלְשָׁעַר . ..
ויאָל ! ויאָל ! אַיְבָּ אַיך ווֹצֵל זֶה מִין דָּרָר צַוְאַטָּעַן אַן אַיְין טָאנַ
פְּגַעַלְיעָרַעַן , ווּסְטָט דַּו זַיְן שְׁוֹלְדִּיגַן אַן דִּין אַלְמָעַן טָאמָעַן
טוֹוֹט ! .. (פָּאַלְט אַיְף אַ שְׁוֹתָה אַן זֶה ווַיִּנְגַּת זַיְן קִינְדַּר) .

ויאָל דוד ווֹרְקַט זַיְן צָוּטַקְטָעַו : גַּעַגְגָּו שׂוֹן טָמַעַ, זַיְן
גַּט ! דַּו האָסַט מִיר נַאֲר קִינְמָאָל דִּינְעַט טַרְעוֹרָהָרָעַן גַּט גַּעַוְוַיְעַן . ..
בַּעַהַאַלְמָעַן האָסַט וַיַּלְאַר מִיר פְּרוּמִיךְ נִטְמַצֵּעַ זֶה זַיְן ! .. דַּי
טַרְעוֹרָהָרָעַן דִּינְעַץ ! .. אַלְיַין ווֹעֵל אַיך קָאָר זַיְן מִקְרַיב זַיְן ! אַלְיַין ווֹעֵל
אַיך קָאָר זַיְן פְּעַרְאָזָעַן : מִינְעַחַתְוֹת , מִין שְׁטַרְעַבָּעַן , מִינְעַחַתְוֹת
הַאַפְּנָנוֹנָגָעַן אַן אַלְיַין ווּאַס אַיך האָב דַּא גַּעַלְיעַבְתָּ ! .. דַּי טַרְעוֹרָהָרָעַן
דִּינְעַץ . .. אַיְ ! דִּינְעַט טַרְעוֹרָהָרָעַן ! ..

איְרָעָא : ויאָל ! ויאָל ! ..

ויאָל דוד אַין אַוְילְדַען פֿעַרְזְוַיְתָלָגָגָן : לֹאַ מִיך ! רַיְף מִיך
גַּט מַעַהָר ! רַיְופְּט מִיך גַּט מַעַהָר . .. חַלוּמוֹת מִינְעַחַת ! אַיך בַּנְּיַיְשׁוֹן
גַּט אַיעַרְעַר ! אַיך בַּנְּיַיְשׁוֹן גַּט מַעַהָר פְּרַעַי ! אַיך בַּנְּיַיְשׁוֹן סְנִיט
אַגְּעַפְּאַגְּגָעַנְעַר . .. דִּינְעַר בַּנְּיַיְשׁוֹן אַיך , טָטָע ! דִּינְעַר בַּנְּיַיְשׁוֹן אַיך ,
בלַיְנְדָע שׁוּעַסְטָעַר ! זֶה אַיך נַאֲר גַּעַהָר אַיך , ווּיְבָ אַן קִינְדָעַר !
זֶה אַיך גַּעַהָרַט מִין בַּעֲנַקְעַנִישַׁ , מִינְעַחַתְוֹת , מִינְעַחַתְוֹת
חַלוּמוֹת אַן גַּעַוְאַגָּן ! נַאֲר זֶה דָּרָר גַּעַהָר אַיך מִין אַרְעַם פְּעַרְ
פְּנִיסְטָעַר קָאָלַק . .. נַעַם מִיך טָטָע אַחֲרִיכָו ! אַיך ווֹעֵל דָּרָרַט
אוֹיְף סְנִיט וּמְרוֹת אַן פְּזָוְתִּין זַיְגַּעַן . .. נַעַם מִיך , אַיך בַּנְּיַיְשׁוֹן
איְיָר גַּעַפְּאַגְּגָעַנְעַר . .. מִטְשָׁשְׁאַרְקָע שְׁטַרְיַיק בְּגַנְדָט צָוְנוֹיַף מִינְעַחַתְוֹת
פְּלִיעַנְעַל זַיְן שׂוֹן מַעַהָר קִינְמָאָל פְּלִיהָעַן גַּט פְּעַרְאַגְּגָעַן . ..

און שטעט מיר איזס די אויגען איך זאל בלינד זיין ווילז
שוועם טער ... אַך זאָל קײַנמאָל מעָהָר נומֶט אַגְּקוֹקעַן די פֿרְרִיעַ חַוְּבָע
הַיְמָלָעַן אָוּן זאָל שׂוֹן קײַנמאָל מַעֲהָר נוּט בעַנְקָעַן צוֹ די לִיכְתִּינְגַּע,
אונשטערטְּבָּלִיכַּע, גַּעֲטְּלִיכַּע ווֹן ... (ער פֿאָלָט אֵין פֿאָטְעָרָם אַרְעָם אָוּן
לאָוט זיך פֿון אַיְהָם אַרוֹיְסְּתִּיהָרָעַן, נוּט מַעֲהָר הַעֲרֻונְדָּג דָּס וּוּקָעַן פֿון
אוּרָעָנָא).

אוּרָעָנָא: יוֹאָל! יוֹאָל!

(וועַן ער אַיְ שְׁרוֹים פֿאָלָט זו אַזְּיפַּע די ער אָוּן אַהְגְּמָנְתָּה).

דריטער אקט.

א בית-המדרשה און אַקלְיִין שטעדעטל. טיעַ אַThorir, נעבען אַיתָר - רעלטס - אַקּוֹפֶּעֶנֶר האָנְדָּאָס אָן לִינְקָס — אַ ברוּיט פֿעַנְסְטָעֵר, אַרוּם דֵי ווענד הענגגען בְּרַעֲטָעֵר, אַוַּיְךְ וועלְבָעַס'שְׁתָעַחַן אַוְסְגָּעַשְׁתָעַלְטַס סְפָרִים . אַ מעַשְׁעַנְעַר הענגגען לְיוֹיכְטָעֵר הענגגען אַראָפְּ פָּזְן סְוָאַיטַס. סְאיַו שְׁפָעַט אָן אַבעָנָר . אַ פָּאָר פְּרַעְשְׁפַּעְתִּיגְטָעֵ בְּחוּרִים לְעַרְגָּעֵן בַּיְּחַלְבָּעֵן לִיכְטָלָעֵר, יונגענדיג פֿעַרְשְׁלָאָקְעָן. לִינְקָס — אַגְּרַזְעַר אַוְבָּעַן מִיטַּאָפְּ פְּרַעְשְׁטִישִׁיק, אַוַּיְךְ וועלְבָעַן סְיַשְׁלָאָקְעַט אַ בעַטְלָעֵר, הַיְּיךְ קְרַאְפְּעַנְדִּיג . נַעֲבָעַן אַוְבָּעַן אַיְךְ בְּגַעַךְ אָן אַיְךְ דֵי פְּאַרְאָלְאָגָעֵן שְׁלָאָקְעָן נַאָר אַ-2 פְּעַרְזָאָגָעֵן : בעַטְלָעֵר, בְּטַלְדִּים, אַדְעַר בְּלָאָט אַוַּיְךְ מַעַשְׁעַן אָהָן אַ בעַשְׁטִימָטַע הַיְּמִים . אַוְיַיְלָעֵן נַאָר דָעֵם, וּעְן סְחַזְיִבְטַס זַיְךְ אַזְוָתְרַעְפָּהָגָן קְוָמַט אַרְיִין רַיְחַיְם, אַלְטָעֵר בעַטְלָעֵר .

רַיְחַיְם (וּוְאַשְׁטַט דַי הַעַנְד בַּיּוֹם פִּיר אָן קִישְׁט דַי מַוּזָּה) : אַ גְּנוּמָעֵן אַבְּעָנָר אַיְיךְ, יְוָדָעַן ! בְּחוּרִים (מִיטַּן גַּנוּמָעֵן לְעַרְגָּעֵן) : אַ גְּנוּמָעַנְדָּאָר אַיְיךְ, רַיְחַיְם ! (לְעַרְגָּעֵן וּוְיִתְעַרְעַר) .

אַבְּחוֹר : סְדַעַנְעַנְטַס נַאָר אָן דְּרוֹסְעַן רַיְחַיְם, הָא ?

קָאַלְטַס ? .. .
רַיְחַיְם (שָׁאַקְעַלְטַס זַיְךְ אַפְּ, צְגַעַהַנְדִּיג צָום אַוְבָּעַן) : אַי , קָאַלְטַס ! אַ פְּרַיְהָעַרְדוֹגָעֵן אַסְיַעַן הַאַבָּעַן מִוָּר הַיְּנַטְּנִינָעַס יְאָהָר , אַ קָּאַלְטַעַן אַסְיַעַן , כְּמֻעַט בָּאָלָד וּוֹי אַוְיַנְטָמָעַר ... (דָעַרְתָּאַפְּט מִיטַּן

וילגער בעל-הביתיל.

שטעקען געבען אויבען אַ שלְאָעֵנדְעַן בעטְלָעַר ווועֶר לִיעַנְט עַם דָא ?
הָא ?

ר' פִּיבִּישׁ (פְּאַטְמָ זִיךְ אֹזִיף בְּיוּ) : ווועַמְעַן האַט שְׂוִין ווַיְעַדְעַר
דָּרָ רָוח אַהֲרָן גַּעֲפָרָאַט ? ! אַפְּיַעַר וְאֶל אַיְיךְ אַלְעַ... קִין
שְׁטִיקָעַל מְנוֹחָה אַפְּיַילְוָ דָא ! ..

ר' חִים (וַיְיד) : זַיְתָּ נִיטָּ אַין כָּעֵם, בְּבִי קְרוּב. אַיךְ האַפְּ
איַיךְ בְּפִינְן נִיט אַזְּגָנְעָוּקְטָן .

ר' פִּיבִּישׁ (דָּרְקָעְנְדִּין) ר' חִיםְצָן עַדְרָעַת פָּאַלְדָּר דָּעַם טָאָן ;
אַ דָּס וְעַנְטָ אַיְהָר, בְּבִי חִים ? זַיְתָּ מְזֻחָּל, לְהַאֲבָב נִיט גַּעֲוָאָסְטָן,
אַדָּס וְעַנְטָ אַיְהָר . . . זַיְקָט זִיךְ אַפְּ מְוַת דָּרָךְ אַרְץ אַט אַזְּ אַדָּא
אַנְאָרָט פָּאַר אַיְיךְ . . . לְהַאֲבָב נִיט גַּעֲוָאָסְטָן, אַזְּ אַדָּס וְעַנְטָ
אַיְהָר . . .

ר' חִים (וַיְיד זִיךְ אַזְּוָעָק) : אַ יִשְׁרָכְחַ אַיְיךְ דָּאַט זִיךְ בְּבִי
פִּיבִּישׁ, הָא ?

ר' פִּיבִּישׁ : יִאָ (צַּוְרְעַדְעַן) אַיְהָר האַט מִיךְ דָּרְקָעַט ?
ר' חִים : ווָאָס שְׁלָאַטְמָ אַיְהָר עַפְּעַס הַיְּנִינָּט אַזְּ בֵּית-הַמְּדָרֵשׁ ?
אַיְהָר האַט דָאָק אַנְאָיְגָנְעָן הַיְּמָן, אַוְיַיְבָּטְמַיט קִינְדְּרָעַלְךְ וְאַלְעַן
לְעַבְעַן אַזְּ גַּזְוָנָר וַיְיַן . . .

ר' פִּיבִּישׁ : אַוְיַיְבָּט וְעַגְמָט אַיְהָר ? אַנְאָשְׁקָעַנְיִשְׁתָּהָפָּט
אַיְךְ, נִיט קִין וַיְיַבָּט . . . וְיַיְזַעַט מִעַן שְׂוִין אַמְּאָל אַיְהָר
פָּטוּר ! ..

ר' חִים (שְׁלָאַגְט אַיְהָם אַבְעָר) : לְאֹות, לְאֹות ר' פִּיבִּישׁ זִיךְ
איַזְּ דָאָק אַוְיַיְבָּט, אַמוֹטָעַר פָּוּן אַיְיַעַר קִינְדְּרָעַר . . . קָעְלוֹנְדִּינְט
וַיְיַחְלֵלָה נִיט . . .

ר' פִּיבִּישׁ : אַיְהָר וְעַנְטָ גַּעֲרָעַט . . . וְאֶל זִיךְ הַוְּנְדָרָעַט
אַיְהָר לְעַבְעַן . . . וְאַרְאָס בְּאַמְתָּה, צַוְוִישָׁעַן אַזְּ רַיְעַנְדָּג, וּוְעַנְגָּג
הַאַט זִיךְ זִיךְ גַּעֲבָעַר פָּוּן מִיר אַנְגָּעַלִיטָעַן אַיְהָר גַּאנְצָ לְעַבְעַן ? ..
אַיְבָּוֹג גַּעֲהָנוֹגָעָרְט גַּעֲקָרְיָעָרְט . . . אַזְּ אַיְסָעָר דָּעַם, גַּלְאָט אֹזְוּי . .
עַט, מִשְׁתְּנוּסָס גַּעֲזָאָגָט . . . אַיְהָר מִינְטָבְּבִי חִים, אַיךְ שְׁעַלְתָּ ?
חַלְילָה ! סְשַׁעַלְתָּ זִיךְ אַלְעַן . . .

ר' חִים : אַיךְ וַיְיַס עַם, אַיךְ וַיְיַס . . . נַאֲר דָאָק, מִעַן
איַזְּ דָאָק אַיְוד, וְוַיְיַיְזַעַט דָעָר בְּמַחְזָן ? ..

ר' פיביש : או איהר קענט דאס נאר אויף אויף פיעל ניט וויסען ! .. אקט קינדרעלעך ואלען לאבען , קיון ענן-הרע . . . און אלע הונגעראונג , אלע אַפְּגָעָרִים עַנְעַן , נאָקָעַטָּע . . . און דא האט זיך פֶּלְזָלָגָג גַּעֲמָאַטָּם אויף קָאַלְטָמָן . . . צוֹוִי האַבָּעָן זיך צוֹוְגָעְקִילָּת און הוֹסְטָמָעָן אָפָּ גַּאנְצָעָן אָוָן גַּעַטָּט , ווֵי פָּוֹן הַוּלָּעָן פָּעַסְעָר . . .
ר' חיים : מיט השם יתברך הילך וועלען ווי אין ניכען
ויאַנְגַּוְונְדָּר !

ר' פיביש : מן הסתם ווועט נאט ניט פָּעַרְלָאוּן ! וואָס דען ? .. (ר' חיים לעט זיך שלאָקָעָן) אַ גַּאנְצָעָן טאג בָּן אַיך ניט אַין שמוֹב גַּעֲוְוִיזָעָן , עַרְשָׁתָמְבָּן נאלט קומ אַיך אַ חַיִם אָוָן גַּעְבָּעָק מײַן ווּוּבָּאָגְלָדָעָן ! או ס' האָט זיך אַגְּנָעְקְּלִיעָבָּעָן אַ שְׂמָאָדָט מַנְט אַן דָּא אויף יַעֲדָעָן מַרְיָט אָוָן שְׂרִיט — אַ בָּעַטְלָעָר , אַן דָּא אויף אַגְּנָעְצָעָן טאג האָב אַיך קְוִים אַ גַּילְדָּעָן צְחוֹמָעְגְּקְּלִיעָבָּעָן ! . . אַבְּעָר ווּסְמָבָּן אַין אַין דָּעַם שְׂוֹלְדִּינְג ? . . וואָס האָט זיך גַּעַוְאָלָט פָּוֹן מִיהָ דָעַר שְׁלָאָנְג ? . . אַוּוּבָּאָדָרָף עַס דָּאָרָךְ פָּעַרְשָׁתָעָן . . . האָט זיך גַּעַנוּמוֹעָן מַנְקָדָעָרָעָן , פָּעַרְשָׁעָלְטָמָעָן זיך , מַנְיָה , אַירָר מַולְדָּעָן , דִּין קִינְדְּרָאָר אָוָן אַלְעָן . . אַנְטָלוֹיְפָּעָן האָב אַיך אַוש גַּעַמוֹת , אַט אַהֲדָעָן דָּא ! . . . זַאנְט וּשְׁעַ אַלְעָן רַב הַיּוֹם ! או בָּן אַיך שְׂוֹלְדִּינְג אָוָן סְחָאָט זיך אַגְּנָעְקְּלִיעָבָּעָן אַ פְּוֹל שְׂמָעְטָמְטָלָעָט בָּעַטְלָעָר ? . . . זַאנְט אַדְרָבָה , בָּן אַיך דָּעַן שְׂוֹלְדִּינְג . . . (ר' חיים אויז דערוּוויל אַ מַעְדָּר אַיְנָגָעָלְאָקָעָן ,
ענטָהָרָט עַר אַיהם מיט אַחרָאָפָּעָן . . .)

אַ יִשְׁיבָה בָּחָורָו ווּעַלְכָעָר האָט זיך צוֹוְגָעְקִילָּת צוֹם גַּעַשְׁפָּרָעָן :
שְׁשָׁשָׁא . . . עַר שְׁלָאָפְּטָט . . . ווּעַקְטָא אַיהם ניט ! אַ גַּאנְצָעָן טאג זיך
אַגְּנָעְגָּנָגָעָן . . . אַזָּא אַלְמָעָר נַעֲפָךְ . . . שְׁוִין אַיְבָּעָר זַעְפָּצָגָן יַאֲרָה
אַלְטָמָן אַן דָּעַרְצָיו אַבלְינְדָעָר . . . (פְּיוּז , דִי בחורה לערענען) .
ליַּבְּלָעָ פְּרוֹזָע (קִיכָּא אַרְיִין , ווֵיל ווּאַשְׁעָן דִי הענד בַּיּוֹם האָנְדָה
怯ָאָס אָן גַּעַפְּיָינְט , ניט קִיּוֹן ווּאַסְעָר) : ווֵי הַיִּסְטָמָ ? נִישְׁמָא קִיּוֹן ווּאַסְעָר
אָן בַּיּוֹם המדרש ! או נַגְּקָט וְאָל עַר ווּעַרְעָן אַונְגָעָר שְׁמָשׁ דָעַר
בְּיאַנְיִיצָע ! .. (רוֹפַט צוֹם אוּבָעָן) הַעַר נָאָר , דָוְדָאָרָט ! .. חַאְפָט אַמְּנִיצָע
אַרְיִין אַעֲמָדָר ווּאַסְעָר ! נָאָר (ר' פִּיבִּישׁן) דָוָ, פִּיבִּישׁ ! — בְּרַעְנָג אַרְיִין !
וַיַּאֲמָדָר !

וילנער בעל-היפות'ל.

ר' פיבייש (קאראשלאָפֿען) : עט, לאו מיך צורה. איך פון
שלעפּעריגן . . .
לייבַּלְעַ פרוש (יעותידן) : ווֹ הִיסְתָ ? ווֹאָסָ ? ווֹלְסְטָ נִיט
משמש ווֹן התמִירֵי חֲבִים ! ווֹ הִיסְתָ ? ווֹאָסָ ? אַפְּסָעַל וּאַפְּסָעַר
וּוֹלְסְטוֹ נִיט ברענְגָן ! (שלעפּט אַיהם אַרְאֶבֶן ווֹן ווֹן גַּעַלְגָּעָה) שׂוֹן
בָּאַלְדָּן וּוֹלְסְטוֹ מִיר דָּא גַּעַן ! . . .

ר' פיבייש (אנגען) : גוט, גוט ! שלעפּ נִיט, איך גַּעַה דָּאַך
שׂוֹן . . . איך גַּעַה ! .. נְלִיאַט וַיַּד אַוְתָם אַלְעַ בִּינְגָרְטָהָעָן מִיר
וּוֹעַה . . . אַגְּנָגְנָגְעָן אַ צּוּבָּרָאַלְעָנְגָרְשָׁאָרְבָּעָן בָּנָן אַיך . . . אַונְ
דָּא אַינוֹ עַרְגִּין גַּנְטָא קְנוּן פִּיצְצָעַל מְנוֹחָה . . . אַפְּגָלַי דָּא אַיְיךְ נִיט ? ..
(געט אַגְּעַמְעַר, עַפְּגַּנְשָׁט דִּי טָהִיר אָונְ שְׁטָעַלְטָ וַיַּד פָּלְצָלָגָן אַבָּ) זַעַחַט
נָאָר ! דָּאַכְט וַיַּךְ סְפָּאָהָרָט אַהֲרָר צָו עַפְּגָם אַוְאָגָעָן ? (איינְגָעָן
לייפָן צָשָׁ דַּעַר טָהִיר אַ בּוֹיְד דָּאַכְט וַיַּךְ, הָא ?

איינְגָעָן : יָא, אַ בּוֹיְד דָּאַכְט וַיַּךְ !

אלְעַ : טָקָע אַ בּוֹיְד, אַ בּוֹיְד !

איינְגָעָן : שא ! דָּאַכְט וַיַּךְ נַח מִיט ווֹן הַבָּה פְּאַהָרָט אַהֲרָר ! ..
אלְעַ : יָא, יָא ! נַח ! ווֹן אַיךְ בָּנָן אַיְוד, נַח מִיט דָּעַר
הַבָּה . . . מִטְטָ פְּאַרְשָׁוֹנְעָן !

לייבַּלְעַ פרוש : ווֹעַט ווֹן בַּי וּוֹעַטְנָן וַיַּךְ אַפְּסָעַל צָו
פָּאַשְׁוֹלְעָן ! גַּעַה אַיךְ טָקָע אַרוֹתָם וַיַּדְכָּבֵל פְּנִים זְוִין ! (לוֹפְטָ אַרוֹתָם).
ר' פיבייש : ווֹאָסָ לְוַיְסָטָוּ דָּעַר עַרְשָׁטָעַר, בְּטָלָן ! .. וּוֹאָסָ
אוֹזָעָם אַגְּנָגְנָגְעָן אַזְּפָרְעָן דִּיר ! .. (לוֹפְטָ אַיךְ אַרוֹתָם, סְהָרָט וַיַּךְ צָו
קָאָרָעָן אַוְאָגָעָן).

נַח (אין דָּרְוִיסָעָן צָו דִּי פָּעָרְדוֹ) : סְמָאָפֶן ! סְמָאָפֶן ! שְׁמָעָהָט שׂוֹן
מיינְגָעָן שְׁלָעַק . מִינְגָעָן פְּרָנְסָה-גַּעַבָּעָר. פְּרָרָר ! ..
איינְגָעָן (פָּנָן אַגְּנוּוּנִיגָּן, עַפְּגַּנְשָׁט אַס פָּעַטְטָעָר) : שְׁלָוָם עַלְיָהָם,
רַבִּי נַח !

נַח גַּאֲךְ פָּוֹן דָּרְוִיסָעָן) : עַלְיָהָם שְׁלָוָם . . . פְּרָרָר ! אַיהֲר שְׁמָעָהָט
צָו נִיט ? אַצְּינָד לְוַיְקָעָן וַיַּיְ, אַמְּפָה אַוְיָף וּמְעָרָעָ קַעַפָּ .. אוֹ אַיךְ
הָאָב וַיַּיְ דָּעַם גַּנְגָּעָן וּזְעַמְּגָעָן גַּעַבְעָטָעָן רַחֲמָתָם, מִיטָּהָר בִּיטָּש
אוֹן אַחֲן דָּעַר בִּיטָּש, מִיטָּהָר קָלָאַנְגָּעָן אַחֲן דָּעַר קָלָאַנְגָּעָן .

האבען וו' מיך געהערט וו' דעם קאָטער און אַיצט אַנוֹ אָזִיף זיך
פלוצלונג געקוּמָען אַלוֹפֿעְנִישׁ ...
אַיִשְׂבָּה בְּחָור (פָּן אַינְגּוּווַיְנִינְהָ) . קומט אַרְיֵין אַהֲרָר, רַ' נָחָ.
איַהֲרָ ווּצְטָ וְזֶקֶן שְׁוֹין שְׁפָעַטָּר אַוְיסְטָעַנְהָן מִיטָּ אַתְּיָעָרָ פָּעָרָד ...
קומט אַרְיֵין אַהֲרָר מִיטָּ אַיְלָרָ פָּאַרְשָׁוְנִין, ווּצְטָ אַיִּהָרָ זֶקֶן
אַ בִּסְעָל אַוְיסְטָרִיקָעָנִין אַן דָּעָרָוָאַרְעָמָעָן ... (עַם גַּהֲעָן אַרְיֵין
איַנְגּוּ פָּאַרְשָׁוְנִין, סְעַחַת אַוְיסְטָהָדִים, דַּי קְלִיְּדָרָ אַזְּפָהָ וְזֶעְנָהָ נָסָט
פָּן רַעֲגָן, אַן דַּי הַנְּדָרָאָגָן וְזֶי קָלְלִיטָאָ פָּאַטְּשִׁילָעָם מִיטָּ צָרָת
לְדָרָךְ . רַ' פִּיבְּיוֹשָׁ, לִיבְּלָעָ פְּרוֹשָׁ, אַן אַצְּוֹויָּ דָרָיָ יְנַגְּלָעָקָרְמָעָן צָוָה
זָמָעָן מִיטָּ זֶי .).

אלע (אַרְוָם דַּי פָּאַרְשָׁוְנִין) : שלּוּם עַלְיכֶם, יְזָרְעָן !
די פָּאַרְשָׁוְנִין ; עַלְיכֶם שְׁלָום ! ..

אלע ; וְעַצְטָ זֶקֶן, רַבְּ יְוָרָ, אַטְּ דָאָ ... אַטְּ ... קומט אַהֲרָר,
זַיְיטָ וְשַׁעַטְרָ ... לְאַזְטָ זֶקֶן דַּיְעָנִין ... וְעַדְרָ בְּעַדְיָעָנָת זֶקֶן פָּאַרְשָׁוְנִין,
שָׁוֹן, אַגְּנוּוּיְנִינִיגָּה אַיִּהָם אַ בְּקָעָוּסָ אַרטָּ, דַּי פָּאַרְשָׁוְנִין צָהָעָצָן וְירָ, וְעוֹרָ
בְּיִם טִישָׁ, וְעוֹרָ בְּיִם אַוְיכָעָן, שָׁאַקְלָעָן אַפָּן זֶקֶן זֶקֶן דָּסָם רַעֲגָן=זָוָהָטָעָ,
אַנְדָּרָעָ נָעָמָעָן אַרְקָבָדָי מְלָבָשִׂים אַן הַעֲגָנָן וְזֶי אַ וְעַקָּ אַוְיסְטָרִיקָעָנִין
בְּיִם פְּיִיעָרָ, מַעַן שְׁמוּעָסָט אַין בעַונְדָּרָעָ קוֹפְּקָעָלָעָךְ, בְּמַעַטָּ אַלְעָ צָוָה
זָמָעָן, אַזְּוִי אַזְּמָעָן הַעֲרָטָ קִים אַיְנִיצְגָּוּ וְוּרְטָטוּ .

אַ בְּחָור ; פָּן וְוָאנְגָן פְּאַהֲרָטָ עַמְּ אַיְוד ?

אַ פָּאַרְשָׁוְנִין ; בְּעַ ... וְוִיסָּ אַיךְ פָּן וְוָאנְגָן ? .. פָּן וְוָאנְגָן
פְּאַהֲרָט אַ כּוֹהָר ? (די רְוַעַשְׁתָּ שְׁמוּעָסָט מַעַן שְׁטִילָ).

אַ בְּטָלָן (אַזְּ אַנְדָּרָ אַרטָּ) : אַ בְּעַרְדִּיטְשְׁעָוָעָרָ נָאָר ! טָאָקִי ? ..

אַ צְוַיְּיטָעָרָ פָּאַרְשָׁוְנִין ; טָאָקָן, בָּאַמְּתָה אַ בְּעַרְדִּיטְשְׁעָוָעָר ...
אַ בְּטָלָן ; דָאָרָף אַזְּקָדָ אַזְּקָדָ טָאָקָן קָעָנָן ... מָה

שְׁמַכְּטָ ?

דָעָרָ צְוַיְּיטָעָרָ פָּאַרְשָׁוְנִין ; מְשָׁה בְּרִינְדִּילָם .

אַ בְּטָלָן ; מְשָׁה בְּרִינְדִּילָם ? בְּאַלְדָּ, בְּאַלְדָּ ... מְשָׁה בְּרִינְדִּילָם,
מְשָׁה בְּרִינְדִּילָם ? ..

רַ' פִּיבְּיוֹשָׁ נָזָ אַדְרִיטָן פָּאַרְשָׁוְנִין גַּוְטָ דְּרִיסְטָה ; אַקְשָׁר הָאָטָם
אַיְוד אַ בִּסְעָלָ מְשָׁקָה ?

דָעָרָ דְּרִיטָעָרָ פָּעַרְשָׁוְנִין ; אַשְּׁאָלָה אַבִּסְעָל ! .. (מַעַן טְרִינְקָט

וילגער בעלההבית'ל.

לחים, אין אַדערע קופעליך בייט אויבען, טריינקטען אויר אין מען קערבייסט וואו מיט קען וואו מיט אַשטייך שווארץ ברויט, מיט אַהארטע עטעל, מיט אַקאָפּ פון אַהערינגן.

נֵחַ (טִיהוֹת דָּרוֹוִיָּל אַרְיִין ר' אַבְרָהָם'ן, אַנְזָאַל דָּודָזִין): קומט אַזְּיךְ אַרְיִין אַהֲרֹן. וואָס אַנְזָאַל, נַאֲרָא אַהֲרָן דָּארְקָט דָּארְקָט דָּוּרְבָּגָעָזְוַיְקָט ווּעָרָעָן ווּן אַסְכָּד לְהַבְּרִיל, נַאֲךְ סְפָּוָת... (ער טִיהוֹת ווי אַוּוּק אַנטְקָעָנָן פִּיעָר) זַעַמְתָּ דָּא אַנְזָאַל דָּרוֹוָאַרְמָט וֵיךְ אַבְּיָסָעָל... אָה... דָּא אַנְזָאַל מַאְקָעָז ווּאַרְמָט, אַמְּחִיחָה!...

לייבֿלֶעֶ פְּרוֹשֶׁן: וואָס דָּעָן? נַעַט בְּחָנָם וְאַגְּט אַיְוד יַעֲדָעַן פְּרָוִהָמָאַרְגָּעָן "מָה טָבוֹן אַהֲלִיךְ יַעֲקֹב"...

נֵחַ (צִי ר' אַבְרָהָם'ן): אַלְשָׁר וּוּטָא אַנְחָר וֵיךְ אַבְּיָסָעָל צַוְּלָעָנָן אַזְּיךְ אַזְּיךְ?

ר' אַבְרָהָם (אוֹפְּנוֹיְקָלָעָנָדִיגּ יוֹאַל דָּודָזִין הַלְּזָה שָׁלָל, שָׁקָעָלֶט מַוְתָּן קָאָפּ אַזְּיךְ "נוֹיָן").

נֵחַ: נֵנָן? נֵנוֹ, ווּעָל אַיךְ וֵיךְ אַלְיָיָן אַזְּיךְ אַזְּיךְ צַוְּלָעָנָן. אַיךְ פְּנַהְלָן—נַעַט פְּאָר אַיְיךְ גַּעֲדָאָטָט—קְיָיָן גַּנְיָיָד אַנְזָאַל וְעַטְקָט אַבְּשָׁעָר, וּוּלְבָעָר שְׁלָאָטָט דָּאָרְטָט דוֹ, קְרִינְקָט נַאֲרָא אַרְאָבּ! גַּעַנְגָּשׂ שְׁוִין גַּעַחְאָלִיעָט! וּוּ לְאָגָן אַנְזָאַל דָּעָם דָּעָר שְׁיוּוּרָה? אַרְאָבּ גַּעַהָה בָּאַלְהָן, לְאָוּ אַנְיָאנְדָעָרָעָן אַזְּיךְ עַפְּעָם גַּעַנְיָעָסָעָן... וואָס אַנְזָאַל, אַינְגָּעָר אַלְיָיָן ווּוּלְסָטָה: הַאָבָּעָן דָּעָם גַּאנְצָעָן עַולְמָהָהוּ? אַרְאָבּ גַּעַהָה! (שְׁלָעָט אַיְהָם בְּיוֹ אַזְּוט).

דָּעָר שְׁלָאָפְּעָנְדָעָר בְּעַטְלָעֶר (ערִיאַיט): וואָס שְׁלָעָטָה עַר! דָּעָר שוֹוָאָרִיךְ יַאֲהָר הַאָט אַיְיךְ אַהֲרָן פְּעַרְשָׁלָעָט? סְאָוּ חַוְּצָה אַבְּיָסָעָל! אַיךְ שְׁלָאָפּ שְׁוִין דָּא צַוְּעָלָףּ יַאֲהָר אַזְּיךְ דָּעָם וּלְבָעָן אַרְטָט, אַנְזָאַל הַאָבּ שְׁוִין צָוּ דָּעָם אַרְטָט אַחֲרָה!

נֵחַ (שְׁטוּיסָט אַיְהָם אַרְאָבּ): טַוְּלִיבְּט אַנְחָר בַּיְּ דִי חַוְּחָה! שְׁוֹתָה, וואָס אַנְחָר וּנְעָטָה!... אַוְ אַנְקָט בָּנָן אַדְוָרְבָּגָעָזְוַיְקָט אַנְזָאַל גַּעַרְוִידָעָנָר וּוּלְטָא אַהֲרָן הַאָבָּעָן דִּי חַוְּחָה צָוָם וְאַרְעָמָעָן אַזְּיךְ? אָ, אַזָּאָס אַבְּיָסָעָל אַנְרִישָׁעָר יַוְּדָה, אַנְרִישָׁעָר יַוְּדָה!... נַעַטָּה אַרְאָבּ דָּעָם פְּעַלְעָן אַוְ וּלְזָה צַוְּלָעָנָן שְׁלָאָהָן, פְּנַקְּטָה אַבְּעָר אַיְהָם דָּעָר מִינּוֹת בְּעוּווֹיּוֹת זָהָר זָהָר וּוּיְבָא אַנְזָאַל (פָּעַנְטָטָעָר).

אַסְהָתָר (בְּיוֹיָן): זַעַה נַאֲרָן, וואָס פְּאָר אַסְדָּר עַר מַאְכָט זָהָר...

מעה' פעה'לט איהם שווין נוּט, מײַן מאגעניש... אָוֹדָאי, אוֹ דָּאָס
וועיב מיט די קונדר האט ער איבער געלאות און דְּרוֹיסֶען אִוְּף
דעם שלאקס-דרענן! .. אַקלָּאנָג צוֹ מִינֵּעַ יַאֲהָרָעַ וְאָסְ פָּאָר מַעַן
נאָט האט מַיְּךְ בְּעַשְׂרַת ...

נָח : נָ, וְאָסְ וְאָל אַיךְ דֵּיר טְהָוָן? וְאָסְ בָּנָן אַיךְ שְׁוִילְדִּינָג,
אוֹ דָו בְּיוּט, נָוָט פָּאָר מִיר גַּעֲרָאַט, אַ יְוָדָעַן עַ אַן מַעַן טְהָאָר דִּין
דְּרַעְפָּאָר אַן אַמְּקוּם=קְדוּשָׁה נִיטָּאַרְיָאָזָן ...
אַסְתָּר (שְׁרִיְּטָה) : וְאָסְ דָעַן, לְאָוֹן אַן דְּרוֹיסֶעַן דָּאָרָף מַעַן
מַיְּךְ אַן צָוָא וּמְטָעָר, וְאָסְ סְאַיְּן אַגְּבָרָה אַחֲנָד אַרְוִים צָוָא
טְרִיבְּעָן? ..

נָח : אַיךְ טְרִיבְּעָן דִּין דָעַן אַרְוִים? פָּוֹן מִינְגָּט וּוּגָּנָן ...
לְיִיְבְּלָעַ פְּרוּשׁ (פִּיְּטָה) : וְאָסְ האָט זַי זַנְקָה אָוּעָק גַּעַז
שְׁטָעַלְטָ ? וְיַיְּ קְוֹמָעַן דָא אַהֲרָן נִשְׁמָ ? וְאָסְ אַן עַס פָּאָר אַגְּנָג ! ..
נָח : פָּאָר וְאָסְ גַּעֲהַסְטוֹן נִיטָּאַרְיָאָזָן אַן דִּי וּוּיְבָרְשָׁעַ שְׁוֹהָל ?
אַסְתָּר (שְׁבָעָה אַיְּם נָאָר) : אַנוּ זַי דָעַן טְאָקָעַ פְּעַרְשָׁלָאַסֶּעָן,

חַכְמָה מִינְגָּעָר ...
נָח (קְרִיאַת אָאָס) : נָוָט, מַיְּלָא, וְאָסְ וְאָל אַיךְ דֵּיר טְהָוָן ...
קוֹם שְׁווֹן אַרְיָאָן אַהֲרָן ... (עַר פְּיָהָרָת זַי אַרְיָאָן . דְּרִיְּיָ קְנוּדָעָלְעָד
הַאלְעָטָן זַי בַּיְּ אַיְּהָרָקְלִיד . ער צַעַצְטָן זַי אָוּעָק גַּעַזְעָן דֵּיר טְהָוָן . זַי
קְנוּדָעָר לוּעָעָן אַסְ אַיְּבָעָן זַי וּוּרְעָמָעָן) .

לְיִיְבְּלָעַ פְּרוּשׁ (שְׁרִיְּטָה) : פּוּשָׁעָם ! נְרָאָבָע יְוּגָּנָן ! וְאָסְ
לְאָוֹט אַיְּהָר מַטְמָא זַיְן אַמְּקוּם קְדוּשָׁ ? .. וְאוֹזְעַנְטָ אַיְּהָר ? פָּאָר
וְאָסְ וְאַרְפָּט אַיְּהָר זַי בְּינְדָעַ נִטָּאַרְיָה . אַן זַי זְעַהָנָעָר
קְלוּיְבָעָן ! .. וְאוֹזְעַנְטָ אַיְּהָר גַּעֲהַעָרָת פָּוֹן גַּעֲוָלְקָעָם ! וּוּגָּנָן
אַיְּדָ ? אַוְ אַיְּהָר האָט גַּעֲמָאַט פָּוֹן בֵּית הַמְּדָרָשָׁה אַהֲרָן, אַנְעָר
מְקָלָט פָּאָר יַעֲדָעָן בְּטָלָן, פָּאָר יַעֲדָעָן בְּעַטְלָעָר, פָּאָר יַעֲדָעָן
שְׁלָאָק ! ..

רִיְּפִיבְּיִשְׁ ? וְאָסְ וְאָל מַעַן טְהָוָן, אוֹ דֵעַר שְׁלִיסָעָל פָּוֹן
דִּי וּוּיְבָרְשָׁעַ שְׁוֹהָל אַנוּ בִּים גְּבָאִ ?
לְיִיְבְּלָעַ פְּרוּשׁ (שְׁרִיְּטָה נָאָר הַעֲדָעָר) : דָאָרָף מַעַן נִטְמָ ? .. אַנוּ
זַי נִטְמָ קְרָאָנָק צַי לְיִעְגָּל אַן דְּרוֹיסֶעַן ... אַמְּקוּם קְדוּשָׁ ? ..
רִיְּחִים (הָאָט זַי פְּרִיהָר גַּעֲהַט אַיְּבָרְגָּוּעָקָט, אַיְּצָט שְׁלָאָגָט

וילנער בעל-הביתיל.

עד איהם שטרענונג אייבער) ; דאס מקומ קדוש ווי דו נאָר ניט מטמא,
לייבַּלע !
לייבַּלע פֿרוֹשׁ (פֿראָטְעַסְטוֹרָט) : ווי הײַסְט אַיְודֶעְנָעַ, אַין
בֵּית הַמְּדֻרְשׁ ? .. .
ר' חִים (קְלָאָפָט מִיטִין שְׁתַעַקְעָן אַין דַּי פָּאָדְלָגָע) : לייבַּלע
פֿרוֹשׁ ווי שְׁטִיל ! .. .
לייבַּלע פֿרוֹשׁ (שְׁטִילָע) : דַּאֲרַ, ר' חִים, ס' אַין דַּאֲרַ
אַפְּאָרָט אַנְכָּבָה !

ר' חִים (נַאֲרַ שְׁטְרָעְנָגָע) : לייבַּלע פֿרוֹשׁ ווי שְׁטִיל !
נַח (הַעֲלָקָת אַחֲרָ אַרְאָפְּשָׁלָעָפָעָן) קָנוּ וַיַּךְ בְּלָעָר אַן פְּאָטְשִׁילָעָם,
בַּיטַּ וּוּלְקָעַ זַי אַיְזַי אַזְוִי פֿאָרְבָּונְדָעַן, אַזְעַן וּשְׁתַחַט אַיְהָרָ קָוִיטַיְזָאָן
אַרְוֹסָט) : ווי, מִינְן אַסְתָּר אַנְכָּבָה נַאֲרַ ? .. . חַעַ, חַעַ .. אַזְיַּדְמִיר
אַנְכָּבָה .. . אַנְכָּבָה אַיְזַי זַי אַמְּאָלָן נְעַזְעַן, טִינְדְּלָוְוִיזָן, יְיַעַן יְעַרְעַן
פֿרִיעַן הָאָט אַשְּׁלָאָק גַּעַטְרָאָפָעָן, אַזְעַר הָאָט אַוִּיפָּ אַיְהָר אַקְוָק
גַּעַטְהָוִן .. . זַי פֿלְעָגָעָן זַי צְוִילְעָב אַיְהָר שִׁינְהָהִיטָּ רְפָעָן : "קְרוֹלוֹאָוָאָ
עַסְטְּעַרְקָצָן" .. . קָנוּ צְעַהַנְטָעָן דַּאֲרָפָט פֿלְעָגָעָן זַי אַיְהָר
מַאֲמַעַן אַן קְלִיְּטָעַל קוֹיְפָעָן וּוְאַסְסָאַיְזָן, אַבְּנַיְזָאַר זַי אַגְּזָוְקָעָן .. .
וּזְעַן זַי דָּעַרְעַחַן זַי אַבְּעַר אַינְצָט, מִינְן שִׁינְעַנְעָסָטָר, וּוּלְאַטְעַן זַי
אוֹרְאַי אַן צְעַהַנְטָעָן דַּאֲרָפָט קָנוּ אַיְהָר אַגְּמָלָאָפָעָן, אַזְעַר יְפָת הַזָּאָר
איְזַי זַי בְּיַי מִיר גַּעַזְעַרְעַן קָנוּ אַיְבָּגָעָן שְׂוֹאַלְמָאָג אַן רַאְסְקָאָשָׁ .. .
אַסְתָּר-מַלְפָּה מִינְעָן, בִּזְמַת אַפְּשָׁר הַגְּנָעָרִין ?

אַסְתָּר : וּוְאַסְסָט פֿרְעָנְסָטוֹ ? מַאֲסָסָט זַיְקָט מַעֲוָאָטָעָ ? .. . וּוּיְסָט
דָּעַן נִיט, אַז אַיְךְ הַאָפָט נַאֲרַ הַיְנָטָט קִיְּמַן מִינְטָאָג נִיט גַּעַנְעָסָעָן .
נַח : שְׁשַׁש .. . שְׁרַיְזָאַר נַאֲרַ נִיט אַזְוִי .. . קָנוּ מִינְטָאָג אַן אַיְזָן
שְׁוִין אַשְׁעַהַן בְּסַעַל צִוְּיָּט אַוְעַקְעָ, הַאָפָט אַיְזַי פֿעַרְגָּנְסָעָן .. . וּוְאַסְסָאַיְזָן
אַיְךְ בָּנַי דַּאֲרַ נִיט קִיְּמַן מִינְיָסְטָאָר אַנְרַ זַאְלַי טְרָאָגָעָן אַוִּיפָּ מִינְן
קָאָפָט .. . (זַי דַּי קִינְדָּעַ) קִינְדָּעַ ! אַזְעַר בְּזַוְּ, אַוְנְתָּעָר מִינְן
זְעַסְעַל, וּוּטַמְעַט אַיְהָר גַּעַטְגִּינְעָן אַבְּסַעַל קָאָרְטָאָפְּעַל, בְּרָעְנָגַט זַי
אַרְיַעַן אַהֲרָ, וּזְעַלְעַן מִיר זַי אַבְּבָרָאָטָעָן אַזְעַן טְאַבְעַן זַי אַסְעָוָה
בְּיַרְבָּמְלָךְ ! .. . (זַי קִינְדָּעַ לְיוֹעָעַן אַרְוֹסָט) וּוְאַסְסָט דָּעַן וּשְׁאַלְעַזְעַן וּזְעַלְעַן
אַיְךְ דִּיר מִינְן וּוּיְבָעַל, לְעַבְעַן וּלְסַמְטָוּ מִיר .. . דַּי פָּעָרַד וּזְעַלְעַן
זַי נַאֲר אַקְאָפָט אַבְּרוֹהָעָן אַזְעַן אַוְנְטָעָרְפִּיקָעָן דַּאֲרָעָן מִיר שְׁוִין

פרק ארנשטיין.

וועיטער פאָהֶרֶן. נאָך אֲשַׁעַן שטיקעל וועגן האָבען זי געבעד
בּוּ ווּלְנָא... (די קינדרער קומען אויריך טראָגענִיריג אַין די פֿאלָעָם קָאָרטָאָס
פֿעַל, וועלְכּוּ זי וואָטְעָן אַריַין אַין פֿיעַר. פֿאן דער מִינְגַּש אַן דעהָן זי
גִּיט אָזּוּקָן קָון אָוּבָעָן, אַלְעַ זוּילָעַ חָפְעָן זי אַרְיוֹס אַקָּאָרטָאָגָעָל אַין
פֿראָפִירָעָן צוּ עַר אַיְוֹ שְׂוִין אַגְּנָעָרְטָעָן... גִּיט אַיְגָמָל בְּרוּהָעַן זי זַיְדָרָ
בּוּ (אב').

ר' פִּיבִּישׂ : פּוֹן ווּאַנְגָּן פֿאָהֶרֶת אַיְהָר, ר' נַחַ?

נַח : פֿרְעָנֵט פּוֹן ווּאַנְגָּט פֿאָהֶרֶת אַיְךְ נִימְט... ס' חַיִּיסְט פֿאָהֶרֶן
פֿאָהֶרֶת אַיְךְ אֲוֹשֵׁ פּוֹן ווּאַרְשָׁא פֿאָהֶרֶת אַיְךְ, נַור אַוְיסְגָּעָפֿאָהֶרֶן בּוּ
אַיְךְ... אַחֲן אַנוֹטָאָ, סְךָ הַבְּלָ, מַעְזָר וּן אַהֲלָבָעַ וּוּלְטָבָן
אַיְךְ אָוְרָאי אַוְיסְגָּעָפֿאָהֶרֶן.

ר' פִּיבִּישׂ : אַנְן זַיְ לְעַבְטַן זַיְ אַיְךְ עַפְעַם, האָ?
נַח : אַטָּ, זַיְ אַיְהָר זַעַחַת מִינְךְ... זַיְ לְעַבְטַן אַיְוד?...
אוּנוּעָרָעַ שְׁנָאִים זַאֲלָעַן אַזְוִי לְעַבְטַן זַיְ אַיְךְ לְעַבְטַן... כַּלְעַבְטַן מַאֲקָן
נַאֲרַ נִימְט! (ס' קִומְט אַרְיַין אַנְיָאַלְטָעַר יַוד, מִיט אַבְּלָעָנְגָעָר זְדָקָה=פֿשָׁקָע
זַיְן דַּעַר הַפְּנִיר).

די זַעַלְבָּעַ אַן דַּעַר אַלְטָעַר יַוד.

אַלְטָעַר יַוד : אַנוֹטָעַן אַבְּגָנְד אַיְךְ, יַודָּן!
אַלְעַ : אַנוֹטָעַן אַבְּגָנְד! אַנוֹטָעַן אַבְּגָנְד!

לִיְבְּלָעַ פֿרְוּשׂ וּוּתוֹרִיָּוִי : שָׁוֹן ווּוּדְרָעָר נַאֲר אַנְדָּבָה?
אַלְטָעַר יַוד : יַא, נַאֲר אַנְדָּבָה... (ער שָׁאָקָעַלְט מִיט דַי
פֿישָׁקָע, עַס קְלִינְגָע אַין אַיְהָר עַטְלִיכָּע מַטְבָּעוֹת) אַיצְטָ קְלִיּוֹב אַיְךְ פֿאָר
דָּעַם שְׁוֹחָתִים אַלְמָנָה... (קְלִיבָּט צְוָאָטָן קָון ווּעַטְמָן ס' אַיְ אַנְדָּבָה)
גַּעֲבְּלִיעַבְּעַן גַּעֲבְּעַר אַהֲן פֿרְנָה, רְחוּמָה לְצִילָּן, נַאֲר אֹזָא פֿשְׁרַיַּן
יַודָּעַן... דַּעֲרִצְוֹ, נִימְט פֿאָר אַיְיךְ גַּעֲדָצָט, אַיְזָן זַיְ אַקְרָאנְקָעַ?
אַיְזָן שְׁפִיטָאָל אַבְּעַר וּלְמַעַן זַיְ נִימְט צְנוּעָמָן, דַּעֲרוֹיָף אַיְזָן זַיְ צְיַ
וּוּינְגָק קְרָאנְק... שְׁוּוֹנְגָוָטָה הָאָט זַיְ, נַאֲר אַרְוָמְגָעָן קָעָן זַיְ...
וּוּאָלָט זַיְ חַאְטָשָׁ גַּעֲהָטָה אַפְּאָר רְוּבָּל, וּוּאָלָט זַיְ גַּעֲקָעָנְטָמָט
עַפְעַם הַאֲנָרְלָעַן, אַוְיָב נִימְט בְּלִיעַבְט אַיְהָר אַבְּרִירָה גַּעֲהָן בְּעַטְלָעַן.
(זַיְ זַיְן) נִימְט ר' קְרָיב אַנְדָּבָה פֿאָר אַנוֹנְגָּר שְׁוֹחָתִים אַלְמָנָה...).

נַח (צַו אַסְטָרִי) : גַּעַבְט, אַסְטָרִ!

וילנער בעל-הפייה!

אַסְהָר (דרעהט זיך אַב): לְהַאֲבָב נִיט, לְבִנֵּן אַלְיִין אַנְאָרָעַמָּעַ.
נַח (נטומוהיג): גַּעַב אַלְטָע, גַּעַב! אוֹ דוֹ וּעַסְטָ אַמְּאַל
הַלְּגָה וַיַּן אַנְאַלְמָנָה וּעַט מַעַן פָּאָר דִּיר אַוִיךְ קַלְוִיבָעַן אָוּן קַינְגָּעַר
וּעַט זַיךְ אַוִיךְ נִיט אַבְּוָאנְגָּעַן.

אַסְהָר (פִּיאַי): דַּי צַוְנָג, וְאֵל דִּיר אַבְּנָעַטְמָעַן פָּאָר אַוְעלְכָּעַ
רַיְיךְ (וּוְאַרְטָא אַרְיוֹן אַטְבָּעַ).

אַלְטָעַר יְיךְ: הַשְׁם יַתְבִּרְקֵךְ וּעַט אַיִיךְ דַּעֲרָפָאָר אַבְּהִיטָּעַן
פָּוּן אַזְאָן גַּנְגָּלִיק!... (וּוְאַרְטָשָׁזְיַיךְ בַּיְסָ אַוְיכָעַן) אַוִיךְ קַאלְט, קַאלְט...
אַוְיַיְטָעַר וּעַלְעַן מִיר דַּאֲכָט זַיךְ הַיְנִיטָגָעַם יַאֲהָר הַאֲבָעַן, אֵי אַיִינָן
גַּעַט וְאֵל זַיךְ דַּעֲרַבָּאַרְטָמָעַן... (דַּי קַינְגָּעַר גַּעַמָּן אַרְיָים דַּי קַארְטָאַפְּעַל
קַן אַוְיכָעַן) קַארְטָאַפְּעַל הַאֲטָא אַחֲרָן זַיךְ אַבְּגַעְבָּרָאַטְמָעַן?

נַח: יְאַ, אַיְהָר וּוְילְטָ אַפְּשָׁר אַפְּאָר?

אַרְטָעַר יְיךְ: אַדְרָבָה...

נַח (נִיט אַיְהָט אַפְּאָר קַארְטָאַפְּעַל): נִאט אַיִיךְ, עַסְטָ אָוּן וְאֵל אַיִיךְ
זַ�אוּילְ בְּעַקְוּמָעַן.

אַלְטָעַר יְיךְ: אַיְישָׁר פָּח אַיִיךְ.

אַיְינָגָע (לַיְזָעַן צָו): נִיט מִיר אַוִיךְ אַפְּאָר קַארְטָאַפְּעַל, רַי...
נַח! מִיר אַוִיךְ... מִיר אַוִיךְ...

אַנְדָּעַרְעַ (בְּעַפְּאַלְעַן אַיְהָט וַיְיִהְיֶה יְהִישְׁעִירִיקָעַן): אָוּן מִיר נִיט,
רַי, נַח?... פָּאָר וּוְסָם מִיר נִיט... מִיר אַוִיךְ, רַי, נַח! נִיט, נִיט,
רַי, קְרוּב! מִיר אַזְּרָק!...

נַח (טַוְילְטָ אַרְיָום צַוְּרִיעַרְעַן): גַּעַמָּט, גַּעַמָּט אַיִיךְ... עַסְטָ גַּעַט
וְנַד... לְהַאֲבָב אַלְיִין נִיט קַיְיַן סְר, נָוָר סְיוּעַט פָּאָר אַלְעָלְקָעַן!
דַּעֲרוֹפִי וּוְגַעַן מִיר דַּאֲךְ יַידָּעַן; חֻעַ, חֻעַ... (לַאֲקָט) גַּעַמָּט
קַינְגָּעַר דַּי קַארְטָאַפְּעַל, דַּעֲרַלְאַגְּנָט דַּעַר מַאֲכָעָן אָוּן זַאנְט אַיְהָר,
אֵוֹ סְיַאָל וְאֵל אַיְהָר דַּאֲכָטָעַן, אֵוֹ דָאָס אֵוֹ אַגְּבָרָאַטְמָעַן גַּאֲרָר!...

צַוְּמַיְלָט... וְאֵם הַאֲסָטָט פָּאָר זַיךְ גַּעַלְאָוּן?

נַח: אַיְדִּישָׁע קַיְשָׁקָע, וְאַלְסָטוֹ וַיְיסָעָן, אֵינוֹ גַּאֲרָר נִיט
צָוָם אַבְּשָׁאַנְיָע... אַלְעַן אַיִיךְ פָּאָר אַיְהָר גַּעַנְגָּן, אַלְעַן גַּעַמָּט וְיַי
בְּאַרְלִיבָּעַ!... פְּוֹנְקָט וַיְיִמְגַע פְּעַרְדָּעַלְה, לְאַגְּנָג לְעַבָּעַן זַאלְעַן וְיַי מִיר...

אבותר (עסנדרו): וועסט שווין בי סיר האבען א פסק, אונדז דז וועסט מיר אויפֿן ווועג דער צעהלען א מעשה או דו ביזט הונגעריגן!... וווע ער האט דא ארטס-געטטיילט כבוד! פונקט גאר וווע ער וואלט דער גאנצער גבר גוינן... חאטעש א ראטט-שיגלד!...

נה: אַי נאָרעלע, נאָרעלע... וווען אַיך וואָלט ערשות באַמֶּה גַּעֲוֹעֵן רַאֲטְשִׁילְד, נַעַם אַיך דָּא בָּאַלְד, אַט ווּן אַיך שְׂטָעָה, אַוּן צוּטִיל אַיטְלִיבָּן אַזְוִי פְּנִיעַל קַאֲרְטָאָפְּעַל, ווּפְנִיעַל אַימְזָעָר וואָלט נַאֲר אַלְיַין ווּלְעַן!... חַע, חַע! אַיך וואָלט נַאֲר יַעֲדַעַן גַּעֲנְגַּבְעַן צַו שְׂטִיקְלִיךְ גַּעֲבָרָטְעַנְעַם הַעֲרִינְג אַזְוָילָן! גַּעֲבָרָטְעַנְעַם הַעֲרִינְג מִינְט קַאֲרְטָאָפְּעַל... (מליאקעט מיט דז ליען) מִצְיָא... מִצְיָא!... אַמְּדָר-טְלִיךְ!... אַהֲרָן! וווען אַיך וואָלט ערשות גַּעֲוֹעֵן רַאֲטְשִׁילְד!...

ר' פִּיבִּישׂ (וַיַּעֲצֵט): אַך... אַך... וואָלט אַיך חאטעש אַמְּאַל גַּעֲוֹעֵן אַשְׂטִיקְעַל רַאֲטְשִׁילְד!...

לייבְּלָעַ פְּרוֹשָׁ: בַּע., בַּע., וווען אַיך וואָלט גַּעֲוֹעֵן דַּאֲטְשִׁילְד!...

אלטער יוד (זז יואל דודז), וועלדר זיצט דז גאנצע צויט אַיך קיקט זיך אַין אַין פִּיעַר, נִיט וועהנדיג וואָס אַרטס אַיהם מהוועז זיך!... וואָס זַצְמַת אַיהֲר עַפְצָם אַזְוִי אַומְדָרָן, ר' קְרוֹב! פְּאַר וואָס נַעֲכַט אַיהֲר נִיט אַ קַאֲרְטָאָפְּעַל? פְּאַר אַלְעַטְעַן סְמִצְעָט ווּעַט פְּאַר אַיהֲר אַזְוִיךְ סְמִצְיָעַן... (זז נחן) פְּאַר וואָס—כְּבָעַט אַיְיךְ דַּעַם יַוְנְגַעְמָן נִטְמַבֵּד גַּעֲוֹעֵן מִינְט אַ קַאֲרְטָאָפְּעַל? דַּאֲכַט נַאֲר אַחלּוש... .

נה: אַיהם לְאֹות בעסער גאר צורה. ער ווועט אַיְיךְ אַפְּינְלַז גַּט עַנְטַפְּעַן.

אלטער יוד (קָעוֹרְוָאוֹנְדָעָרט): פְּאַר וואָס? אַינוּ ער דַּעַן חַלְילַז אַ שְׁטִימָעַר?

נה: שווין צוּווֹ טַאַג פְּאַהְרָעַן ווּי בַּי מִיר אַין בּוֹיד אַון—
וועיס אַיך—שְׁטוּמַעַ רַיְרַעַן מַעַתָּר פָּנַן זַי...
איינְגַען (ניינְרִיט): וואָס אַינוּ דַּאַס פְּאַר אַ מעַשָּׂה? פְּאַר וואָס
דַּעַרְעַן ווּנִיט? פְּאַר וואָס, הא?

וילגער בעל-הביבה ל.

ר' פיביש : ווי הייסט עס ערפֿעַס, גלאט ניט רידען ? און
או זי ווילען ערפֿעַן, רידען זי אויך ניט ?
נה : הערטשוי, אט דאס איז דאך טאָקע דין גאנצע מעשה,
או זי ווילען גאָר ניט ערפֿעַן ! הלוּאי וואָלט מײַן וויב אָזִי ניט
חעלען ערפֿעַן, ווי זי . . .

איינגע (קליבען זיד צוניג אָרט אַברומען און יוֹאל דָּרוּין) :
וואָער זענט אַיהֲר (פֿוֹיוּז) מה שמכם ? (ויי ענטפֿערען ניט).
לייבֿלְעַ פֿרְוּש : אַ יְוָד וְאַל נִתְּרֵי רִידְעָן ! אַ יְוָד וְאַל נִט
עַנְטֶפֿערָן אַוְיף "מה שטיכְּסַי" . . . ערפֿעַס גאָר ניט קִמְּן גַּלְאָטַע
זאָך ! .. דאס אָזִי גאָר ניט גַּלְאָט . . . ווי הייסט ! .. וואָס אַיִּז דאס
אוּלְבָּכָּעַס ? ! .

ר' פיביש (זיו יוֹאל דָּרוּין) : זאָנט ר' קָרְבָּן . . . אַפְּשָׁר קענען
טייר אַיִּיך מיט וואָס סְאִיּוֹ אָרוּס הַעַלְפָעָן ? זאָנט . . . ווֹזָס אַיִּיך
עם זיך אוּלְבָּכָּעַס גַּעַשְׁעָהָן ? . . .

ר' אַברָהָם : לאָזִי אַיִּהְמָן, אַנְקָה בָּעַט אַיִּיך, צוֹרָה . . .
מוֹטְשָׁעַט אַיִּהְמָן נִט . . .

איינגע (זיו ר' אַברָהָם) : טא, זאָנט וְשַׁע אַיהֲר, וואָס אַיִּיך
איַיִּהְמָן אוּלְבָּכָּעַס גַּעַשְׁעָהָן. אוּ ער ווֹיל ניט קִמְּן ווֹאָרט אָרוּס
רידען ? . . .

ר' אַברָהָם : לאָזִט מַךְ צוֹרָה . . . אַנְקָה קָעָן עַס אַיִִיך נִט
זאגען . . .

לייבֿלְעַ פֿרְוּש (הארט) : רעדת רײַנְעַ דִּיבְּרוּם ! וואָס אַיִִיך
דאָס אוּלְבָּכָּעַס ? באָלְד וְאַלְט אַיהֲר זאָגעָן זאָנט דָּעַס יונגעַנְמָן
גַּעַשְׁעָהָן ? ערפֿעַס אַיִִיך דָּאָך טוֹירָט, ווי אלְעַס פּוֹיְידָעַט . . .

ר' אַברָהָם : מַיִּין זוּהָן . . . מַיִּין זוּהָן הַאָט גַּעַבָּעַר אַ
חוּרָים אַונְגְּלִיק גַּעַטְרָאַהָן . . .

אלְעַ : וואָס פְּאָר אַונְגְּלִיק הָא ? וואָס פְּאָר אַונְגְּלִיק ? . . .

ר' אַברָהָם : אַנְקָה קָעָן עַס אַיִִיך נִט אָרוּס זאָגעָן . . .
אלְטָעַר וּד : פְּאָר וואָס ? פְּאָר וואָס ? וואָס אַיִִיך עַס פְּאָר
אַונְגְּלִיק וואָס אַיהֲר קָעָנְתָּ אַזְנָת אָרוּס זאָגעָן ? מַוְּרָא הַאָט
אַיהֲר ? מַבְּרָזְעָן דָּאָך דָּאָכְט זיך יְוָדָן . . .

לייבלע פֿרּוֹשׁ : וואס האט אַיִדְר מָוָא צו האבען ? ווֹיָה ?

היכסט ? מען בעט אַיִדְר—זאנט, זאנט מען . . .

איינינגע (געטען) : זאנט, ר' יוד זאנט . . .

ר' אַבְרָהָם : אַיְן קָעָן נָטָה ! דָּאָס אַיְן אֲוּלְבָּעָם . . .

נוֹלִיבְּט מֵיר—דָּאָס אַיְן אֲוּלְבָּעָם, וואס אַנְךְ קָעָן אַיִדְר אוּרְפָּעָן פָּאל נִטְּעָת עַרְצָעַהָלָעָן . . . אַיְךְ וואַלְטָם אַלְטָין אוּרְגָּעָוָלְטָם פָּאָר אַיְיךְ מִין הָאָרֶץ זָנָךְ אַוְיסְרִירָעָן, אֲפָשָׂר וואַלְטָם מֵיר חַפְּטָש אַיְבָּעָל לַיְכְּטָעָר גַּעַוּאָרָעָן . . . נָאָךְ אַיְן קָעָן נָטָה ! אַיְן קָעָן נָטָה ! . . . נָוִוָּת מִין ? . . . לָאוּ מִין צוֹרוֹת ? . . . פּוֹיוּ. אַלְעָ קָוְקָעָן יְודָא אַבְרָהָם (קָעָרְוּוֹאַנְדְּעָרט).

אלטער יְודָא : אַבְרָהָם . . . וואס אַיְן שִׁיר ? . . . אַמְּעָנְשָׁ קָעָן

דָּאָךְ—גָּלְאָט אַוְיִי—אַוְיְנָהָן . . .

ר' נָח : אַוְרָאִי, גָּרְעָלְטָן . . . צוֹוִי מַעַן האבען זַיְן נָאָר

אַיְן וַיְיָר מַיְלָן נָטָה גַּעַחָט . . .

ר' אַבְרָהָם : זָאנְט וְשָׁעַ מֵיר—אַיְךְ בָּעַט אַיִדְר—וּוואּ קָעָן

אַיְךְ בָּעַקְוּמָעָן צוֹ קוּפָּעָן אַבְּיָסָעָל וּוֹיָן פָּאָר אַיְחָם, פָּאָר מִין
יעָרָן . . .

אלטער יְודָא : וּוֹיָן ? וּוֹוֹ וּוֹלְטָ אַיִדְר דָּאָהָיַנְט בָּעַקְוּמָעָן

צוֹ קוּפָּעָן וּוֹיָן ? הַיְיָנָט ? . . . אַיְן טִימָן ? דָּעָר וּוֹאָךְ וּוֹיָן נָאָר ! . . .

נָאָר אַיְן מַשְׁבָּת לְשַׁבָּת פָּעַרְקְוִילָט אַוְנוּנָר רְכָב בְּחוֹקוֹה זַיְן-קָדוֹדָוָש

פְּרָאַסְטָעָן וּוֹיָן, וְעַקְסְּנָרָאַשָּׁעָן אַקְיוּעָרְטִיל, שְׁרִיטָט נָאָךְ דָּעָר עַלְמָן,

אוּ סָאָנָיָן צוֹ טִיעָר . . .

ר' אַבְרָהָם : קָיְנָעָר, קָיְנָעָר—זָאנְט אַיִדְר—הָאָט דָּאָ קָיְנָעָר

וּוֹיָן נָטָה ?

אלטער יְודָא : חַלְלוֹה ! . . . בַּי אָנוּ טְרִינְקָט דָּאָ קָיְנָעָר

נָטָה אָנוּ טְיַבָּעָן דָּעָר וּוֹאָךְ קָיְנָעָר וּוֹיָן . . . אַחֲיָבָע אַקְרָאַנְקָעָר, אַיְן

דָּעָר דָּאַקְטָעָר פָּעַרְשְׁעִיבָּט אַיְחָם וּוֹיָן, נָוּ, קוּפָּט טָעָן דָּאַבְּאָלָם

אַבְּיָסָעָל וּוֹיָן אַיְן אַפְּטִיכִיךְ . . .

ר' אַבְרָהָם (שְׁנִיעָל) : וּוואּ וְשָׁעַ אַיְן דָּן אַפְּטִיכִיךְ ? וּוואּ ? !

אלטער יְודָא : אַיִדְר וּוֹיָלָט פָּאָר אַיְחָם קוּפָּעָן

צַיְן אַיְן אַפְּטִיכִיךְ ? צַיְן גַּסְךְ ! . . .

אייניגען : אין נסיך וויל ער קויפען ? אוש אוי קראנק איז
ער דאך חיליה ניט ! . . .

ר' אברהם : ער איז וועדה קראנק, להאכ פאר איזם
שטאָרַק מורה . . . וועהט וויל ער קויקט איזים — גלייך וויל ער וואָלט
שיין חדשן-לאָנג קראָנג געוועזען . . . וועהט וויל ער קויקט איזים . . .
אייניגען (שטייל) : ער קויקט באָמת איזים וויל ער קראנקער . . .
וויל ער חוליה מספּן . . .

ר' אברהם : זאנט מיר, וואו איז די אָפְטִיךְ ? פֿוֹחָרֶת פֿינְךְ
אָהָן ! . . . (אָסְרָן דֵי, וואָס זונען געשצָאנָן אָרוֹם יוֹאל דָוָן אָן גָּעֵז
קויקט אַיְזָה מִוְתְּ מִוְתְּ עַפְלָהָל. צונעהן זיך אַיצְטָ יְעַדְעָר אַיְזָה זַיְן אָרט
די בְּחָרוֹיִים גַּעֲמָן יְיךָ גַּעֲשָׂמָק זָס לְעָרְנוּן) . . . אַיְזָה ווילט נִטְמָה אַיְזָה
ווילט מיר נִטְמָה וויבּוּן וואו די אָפְטִיךְ אַנְזָה ? אָנוּ דָאָס רַעַט
אָזְוּז ?

אלטער יוד (נאר אַוְילָע) : אַנְקָה ווועל אַיְיךָ זאנען דָּעַם אָמָת,
ר' קָרָבָה. מיר טָרָעָן עַם נִטְמָה !
ר' אַבְרָהָם (פֿערָוָאנְגְּדָרֶט) : פֶּאָר ווֹאָס טָאָרט אַיְזָה עַם
נִטְמָה ?

אלטער יוד : די מעשה — פֿערַשְׁתְּעַהָת אַיְזָה פֿינְךְ — אָנוּ אַזְוּז :
סִיר האָבעָן אַנְאָפְטִיךְ קָרָעָא אַיְזָה, אָנוּ ער אָפְטִיךְ אַמְוֹרָאַדְגָּנָעָר
אָפְטִיקָרָם ווֹאָס מָהָוָת אלְעָל עַבְרָוֹת שְׁבָעוֹלָם נִטְמָה עַבְרָה
אָפְלָילָו, וויל נָאָר אָנוּ אַזְעַמָּעָן אַנְגָּנָעָר רְבָּןָן — לאָנָגָן לְעַפְעָן וויל
ער — אַיְזָה צָו לְהַכְּעָם . . . הָאָט אַיְזָה דָּעַר רְבָּנִי עַטְלִיכָּעָמָל
מוֹהָנָר וּמוֹתָרָה גַּעֲוָזָעָן אָנוּ אוּסָהָאָט אלְעָז נִטְמָה גַּעֲהָאָלְפָעָן, הָאָט
דָּעַר רְבָּנִי אַגְּזָעָרָר אַיְזָה גַּעֲלִינָט אַשְּׁאָרָעָן אָסְוָר אַיְזָה די
סְחוּרוֹת פֿון זַיְן אָפְטִיךְ . . .

ר' אַבְרָהָם (בְּעַשְׁלָאָסָעָן) : הָעָרָט ! אָפְרַעְמָדָעָר בְּנָן אַנְקָה דָא
בְּיַיְיךָ . . . אַנְקָה גַּעַת אַלְיָין ! אַנְקָה ווועל ווּבָעָן די אָפְטִיךְ, נָאָר
וַיְיָט ווַיְסָעָן, אָוַיְבָה אַנְקָה ווועל אַנְקָה דָעַר פֿינְסְטַעְרָעָן נָאָכָט פֿאָרָה
בְּלָאָנְדוֹשָׁעָן ווַעַט אַיְזָה אַיְזָה פְּאָלָעָן אַגְּרוֹיסָעָבָרָה ! . . . זאנט ווּשְׁעָעָה :
קִינְגָּעָר פֿון אַיְיךָ ווַעַט סִיר דָעַם ווּנְגָן נִטְמָה וויבּוּן ? הָא . . . קִינְגָּעָר
נִטְמָה ? . . . קִינְגָּעָר ? ! .

ר' חַיִּים (וּוּלְגָעָר הָאָט יְיךָ די גַּאנְצָע צִוְּתָן צִוְּעָהָרֶט) : ר'

סארק ארנשטיין .

קרוב, איך וועל איך דעם וועג וווײַען !
אללע (שטיל פערוואונדרט) : ער, ער ? .. דער בלינדעָר ? !
אלטער יוד ; איזהָר, ר' חיים ? איזהָר וועט איזהָם גאָר
פִּיהָרְעָן ? ..

ר' אברהָם (ביטער) : איך בעט איך, לאכט נט פֿין
מיַר ... ווֹי וועט איזהָר מַןְך פִּיהָרְעָן, או איזהָר זענט אלַּיאַן בלינְדָר ? ..
ר' חיים : נט איך — אַט, עַז וענְזָן בלינְדָר ! .. איך
עהַז אלסְרוֹנָג גות אָן ווַיַּסְרֵיכְטִיג דעם וועג . .. עַרְשֶׁט
געַלְמָעָן בָּן איך, שפְּעַט بيַ נַּאֲלָט, אַיְינְעָרְ אלַּיאַן אַפְּטִיךְ
געַנְאַנְגָּעָן . ..

איינְגָּעָן (פארוואונדרט) : אָן אַפְּטִיךְ אַיְזָר גַּעֲוָעָן !
אָן אַפְּטִיךְ . ..

לייבְּלָעְ פְּרוֹשָׁה ; ווֹי הַעַסְתָּ עַם ! נַאֲך ווֹאָס זענט אַזְהָר
דאָרט גַּעֲוָעָן ? .. ווּעְרָהָט אַיְיךְ דָּאָס מַהְנוֹר גַּעֲוָעָן ?

ר' חיים : ס'אַיְז בַּעַנְאַכְטָ פְּלוֹצְלָנָג אַוְעַקְגַּעַלְאָלָעָן
בעַל דעם שנידָרָם ווַיַּבְּ .. האָט בעַרְלָמָרָג גַּעֲהָט צוֹ גַּעַהָן,
בן איך גַּעַנְאַנְגָּעָן . ..

ר' אברהָם : נַאֲלָזָן, אלטִיטְשְׁקָעָר ! פִּיהָרְטָ מַיך ! .. איך
עהַז מִיט אַיְיךְ . ..

ר' פִּיבְּישָׁ (גערהייט) : נַעַן, ר' חיים ! איזהָר בלְיַבְּטָ דָא אָן
אָן וועל אָנָּהָם אָהָן פִּיהָרְעָן . ..

ר' חיים : נו אָרוּבָה פִּיהָרְ אִיהָם דָו, ס'אַיְ אָרוּדָי אָנוֹ
בעַסְעָר .. אַזְהָר וועט מסְתָמָא גַּלְעָר טַרְעָעָן . ..

ר' אברהָם (קקט אַזְוַיְלָעָט), השם יתברָך וועט עַם אַיְיךְ בעַצְאַהָלָעָן ! (ז' ר' פִּיבְּישָׁ
קָומָט ! גַּעַהָט אָרוּס מִיט פִּיבְּישָׁ) .

די זעלבע אָטוֹן אַברְהָמֶן מִיט ר' פִּיבְּישָׁ .

ר' חיים (לענט זיך צוֹרִיךְ אַוְף זַיְן אַרט) : מסְתָמָא וועט פְּלִיוּוֹנִישָׁ
גַּלְעָר טַרְעָעָן . .. אַיְ ווֹאָס דָעָן ? דִי מַצְהָ אַשָּׁאָר ? טַאַקְנָ אַשָּׁאָר ,
אַבְּעָר נִשְׁקָה, דָעָן אַיְבָּעַרְשְׁטָעָר וועט צוֹשִׁיקָעָן אַנְדְּרָעָר מַצְוֹת . ..
סְבָּעָהָלָעָן בְּהָ נַיְט קְיָמָן מַצְוָת بيַ יְוָדָעָן . ..

וילנער בעל-ההבותיל.

נח (שטייל או לייב-לע פירוש) : הערטט איהר, וואס אינך וועל-אייך זאגען : ביר דאלט זיך, אָ דער אלטער בלינדרער דאָרְפַּן זיין עפָּעם אָ פֿערבָּאָרְגָּנְעָנָר צְדִיק... אָ נְסָתֶר...

לֵיְבָּלָע פֿרוֹשׁ : עט. וואס סְפָּאָלֶט אָיִיך דָּרְטַט אַיִּין אָ מְשֻׁגָּנָה... אָ פֿרָאָסְטָאָק אַיִּוּ שָׁר! — אָ יְוָד זַוְּ אַלְעַ זַוְּעַן... אָוּן אָוּן ער קָעָן שַׂוְּן אָפְּיָלוּ אָבִיסָעַל לְעָרְנָעַן, אַיִּוּ וואָס?...

נָח : נַיְן זַיְן, דָּאָס קָעָן נַיְן זַיְן אֲוּיּוּ גְּלָאָט... דָּאָס קָעָן אֲוּיּוּ נַיְן זַיְן, (ליינט אַרְיָין אַיִּין דִּיאָפָּלָע פָּנוּן זַיְן קָאָפָּאָטָעַד יַיְלָעַטָּע 2 קָאָפָּאָטָעַד אַיִּין טְרָאנְט וְזַיְן ר' חִימָעַה האָט נַיְט פֿערְאַיְבָּעַל... אָסְט,

זַיְרָעַ ! אָנָק בָּעַט אָיִיך, אָסְט אַיִּין... בָּעַנְשָׁטָט מַיְך.

ר' חִימָעַה (געטט די קָאָפָּאָטָעַל) : אָנָק זַאְל אָיִיך בָּעַנְשָׁעַן? אָנָק גַּאֲרַ ? וואָס רְעַדְתָ אַיִּיהְר ר' יְוָד פֿאָר אָגָּרְשָׁקְיָיטָעַן?... זַאְל זַיְיך בָּעַסְעָר גָּאָט בָּעַנְשָׁעַן... (ער געטט עַסְמָנוּ די קָאָפָּאָטָעַל מִיט אָפָּעַטָּעַת).

לֵיְבָּלָע פֿרוֹשׁ (זַיְחָיַה) : וואָס האָט אַיִּיהְר זַיְק דָּרְאָטְפָּלָעַ זַוְּגָעַט גַּעַטשְׁעַפְּעַט צָוּם בְּלִינְדָעַן? וואָס גַּעַרְתָּט עַר אָיִיך דָּרְאָטְפָּלָעַ זַיְן? עַרְצָעַהָלָט אַוְנוּ בָּעַסְעָר ר' נָח, אַוְיב אַיִּיהְר פֿאָהָרָת טַאָקָע יַאֲן וּוְאָרְשָׁא, מְוֹתָם אַיִּיהְר דָּאָך אֲדָאוּ זַוְּסָעַן, זַאְסָס סְחָדָעָת זַיְק דָּרְאָט וּזְעַנְעַן וּוְילָעַר בעל-ההבותיל? וואָס אַיִּוּ טַאָקָע פֿאָר אָמַעְשָׁה מִיט אַיִּיהם פֿערְאַלָּאָעַן, וואָס?

בְּחוֹרִים : זַי אַיִּוּ דָּאָס טַאָקָע אַלְעַ אַנְאָמָה, וואָס מַעַן עַר-צַּחָלָט וּזְעַנְעַן אַיִּם?...

בְּעַטְלָעַר אַיִּוּ בְּטָלְנִים : מסהמא האָט אַיִּיהְר דָּאָך עַפְּעַם וּזְעַנְעַן דָּעַם עַנְיַן גַּעַהָעָרָט? זַאְל עַס טַאָקָע אַלְעַ זַיְן אַמָּה?...

נָח : אַיִּיהְר מְיַינְט, אָוּ אָיִיך אַלְיָין וּוְיָים יַאֲעַפְּס וּזְעַנְעַן דָּעַם? אָוּמְעַטְיָום, וּוְאוּ אָיִיך פֿאָהָרָת נָאָר אָדוֹרָך פֿרָעָנָט מַעַן מַיְך דָּאָס זַעְלָבָע... אָיִיף דָּעַר גַּאנְצָעָר מְדִינָה וּוַיְסָט מַעַן זַיְן פָּנוּן דָּעַם אָוְנְגָלִיק, וואָס סְהָאָט דָּעַם בעל-ההבותיל גַּעַהָעָרָט? וּוְאָרוּם וּוְעַר האָט דָּעַן פָּנוּן וּוְילָעַר בעל-ההבותיל נַטְגַּעַתְאָעַן! וואָרוּם קַיְיט דָּאָס וּוְילָעַר בעל-ההבותיל!... אָמַעְשָׁה, וואָס האָט טַאָקָע מְרַעִישׁ עַולְמַגְעַזְעַן!...

בְּעַטְלָעַר אַיִּוּ פֿאָרְשִׁוּנָעַן : טַאָקָע מְרַעִישׁ עַולְמַגְעַזְעַן!

בָּחוֹרִים : זָאנְטְ=וּשׁ עַרְצָעַלְטְ=וּשׁ, אֵקָשֶׁר ווַיִּסְטֵם אַיְהָר
 דָּאַךְ עַפְעַם, חָאַטְשׁ ווֹאַסְ סָאַנְיָ ווּעַגְעַן אַיְהָם ? ..
 נָחָ : אָז נָטַ נָאַר אַינְ, נָאַר—גְּלִוְיפְּטָ מִיר—קִינְנָר ווַיִּסְטֵם
 נִוְתָ אַיְיףְ קְלָאַר ווֹאַסְ סָאַנְיָ מוּטָ אַיְהָם גַּעַשְׁהָעָן ! אַטְיַיְלָ וְאַגְעַן
 אָז עַרְ האַטָּ נְזָךְ דָּאַרְטָ אַינְ וְאַרְשָׁא גַּעַזְאַלְטָ פְּעַרְלְיוּעַבְעַן אַיְן אָ
 שְׁפִוְעַלְעַרְןָ פָּןְ טְעַמְטָר אָוָןְ האַטָּ נְזָךְ צְוַלְעַב אַנְדָּר . .. עַט,
 ווֹאַסְ וּזְעַלְ אַיְיךְ גַּעַהָן נְאַרְבְּרִידְעָן נְאַרְשְׁקִיבְעָן . ..

בָּחוֹרִים אָוּ בְּטַלְנִים : אַרְבָּה ! זָאנְטָ אַוְן ! פָּאַר ווֹאַסְ וְאַלְעַן
 טְנָרָ נָטַ ווְיַעַן . .. זָאנְטָ ווֹאַסְ אַנְדָּר ווַיִּסְטֵם . ..

נָחָ : זָאנְטָ מְעַן — עַרְ זָאלְ זָזָקְ האַבְעָן צְוַלְעַב דִּי גַּוְיהָ—
 רְחַמְנָא לְצָלְזָן—חַלְילָה גַּעַשְׁמָדִיט ! ..

בָּחוֹרִים : גַּעַשְׁמָדִיט, זָאנְטָ אַיְהָר ? ! עַט, דָּאַסְ אַחֲ אַלְיַעַ
 גַּעַנְדָּ ! אַשְׁקָר=בְּלְבָדָל ! .. אַלְיַעַנְדָּר ! ..

נָחָ : אַנְדְּרָעָ ווְיַעַדְרָ זָאנְעַן . אָז עַרְ זָאלְ האַבְעָן אַיְן
 וְאַרְשָׁא וְעַרְ טְעַמְטָר גַּעַזְאַנְגָּן אַיְן אַרְוִיְמַעְהָעַנְדָּרָגָן פָּןְ טְעַמְטָרָהָטָה
 יַרְ זָזָקְ שְׁטָאַרְקָ צְוַעְקָהָלָטָה, אָז עַרְ האַטָּ אַינְגָּנָא גַּעַנְצָעָן פְּעַרְלְיוּיָ
 גַּעַנְזָעָן זָזָקְ אַיְן אַזְעַקְהָאָרָ זָאנְטָ מְעַן—גַּעַנְטָ דָּאַגְדָּאַטְ אַרְיַיָּה
 גַּעַנְאַלְעַן אַיְן אַוְיִסְטָעָ מְרָהָהָהָה !

בָּחוֹרִים (בִּיטְחָה טְיֻעָף מִתְּנַעַּחַל) : אֵי, אֵי . .. אַיְן אַמְרָהָ
 שְׁחוֹהָה, זָאנְטָ אַיְהָר ? אֵי, אֵי !

בְּעַטְלָעָר אָוּ בְּטַלְנִים : אַוְאָ, אַוְאָ ! אַמְעָשָׁה, אַמְעָשָׁה . ..

נָחָ : דָּעַם אַמְתָה אַכְבָּרָ, דָּעַם רַוְיכְתָגְעַן אַמְתָה ווַיִּסְטֵם קִינְנָר
 גַּעַטְ . ..

אַלְטָעָר יְודָ : אַיְךְ ווַיִּסְטֵם יְאַדְעַם רַוְיכְתָגְעַן אַמְתָה !
 אַלְעַ וְקְלוּיְבָעָן זָזָקְ זָנוּנִיְפָרָאָרָם אַיְהָם) : פָּןְ ווְאַגְעַן ווַיִּסְטֵם אַיְהָר
 דָּאַסְ ? פָּןְ ווְאַגְעַן ? פָּןְ ווְאַגְעַן ווַיִּסְטֵם אַיְהָר דָּעַם אַמְתָה ? ..

אַלְטָעָר יְודָ : בְּיַםְ רְבִנְיַם רְבִנְיַם רְבִנְיַם, זָאלְ לְעַפְעַן, ווֹאַסְ
 מְעַן הַיְנַטְמָטָקָי ווְעַגְעַן דָּעַם גַּעַשְׁמוּעַסְטָ, הָאַבָּא אַיְךְ גַּעַהָעַרטָ, ווֹאַסְ
 דָּעַרְ רְבִנְיַם רְבִנְיַם אַלְיַיְן האַטָּ גַּעַוְאַנְטָ ..

אַלְעַ (וְעַהְרָ נְיַיְנִיְרָ) : דָעַרְ רְבִנְיַם רְבִנְיַם ? דָעַרְ רְבִנְיַם ?
 מְעַכְלִיל ? ווֹאַסְ האַטָּ דָעַרְ רְבִנְיַם רְבִנְיַם מְעַכְלִיל ? דָעַרְצָעַהָלָט ? וְיַטְ
 מְוחָלָ ? ווֹאַסְ האַטָּ עַרְ גַּעַוְאַנְטָ ? ווֹאַסְ ? ..

וולנער געל-הביתל.

אלטער יוד : דער רבין ר' מעכט האט הינט נעאנט,
או די מעשה מיטץ בעל-הביתל אויזנט גלאט עפֿס א געשעהע=
ניש, ווי אלע געשעהענישען, וואס טרעען זיך אויף דער וועלט...
דאס אויז-זאגט ער — אַמְּנִין אויסטערלישען, וואס בעזיזט, ווי
מען זעהט בעשינפערליך, מאקן נאָר גאנט נברעה, ווי וויט ער
אויז אַל נוקם וווטר פֿאָר די יונגען, וועלט ערשוואָען זיין
זאגטען... .

נה : הייסט עט, קומט אוים, או דער ווילנער בעל-הביתל
זאל נאָר האָבען פֿערשוואָלט גאנט נאמען? .. דאס זעהט אַיהָר קאן
שווין נאָר מֵין בעל-ענלהשעד של גוּט פֿערשטען... . ווי אויז
זשע? מוּט וואָס ושע? ..
אלטער יוד : שלאָגט גוּט אַיבער, ווועט אַיהָר באָלד הערען
ווי אויז.

לייבלע פרוש : לאָט וידען, וואָס מינשט אַיהָר זיך
אַרײַן! ..

אלע : נו זאגט, ערצעעהלט! .. (ווי צהעצען זיך אָרים אַיהם, ווער
אויף די באָק, ווער אויפֿן טיש, אַנדערע נאָר אויף דער, וואָאַיגֶען קען).

אלטער יוד : דער רבין ר' מעכט זאגט, או דער ווילנער
בעל-הביתל האט זיך געהאט שווין אויז פֿערטייעקט אין זונגען
סאמ, או ער האט נאָר אַנגאנגען שווין אוּינֶגעעהרט אין זונגען
האָבען די היליגע הַקלות, טראָכְטַעַנְדִּינְג בשעת זונגען נאָר
וועגן די קולות וועלפסט ... דערפֿאָר אָנוּ זיין געוֹאָרען אַמְּנִין
אַפְּיקָרָסָות, אַגאנטס לעסטעונגן! אָנוּ דערפֿאָר מאָקִין אָנוּ אָנוּ
הַמְּעַל. ננוּ געוֹאָרען נסיוּן... נאָר אויז ווי — פֿערשטַעַת אַיהָר מִינְך — דער בעל-
אַשׁוּעָרָען נסיוּן... נאָר אויז ווי — פֿערשטַעַת אַיהָר מִינְך — דער בעל-
הַבְּיִוְתְּל אָיז אוּבָעַן אוּיך אַגרוּסָעַר חַשּׁוּב, האט מען צוּ דעם
גבינוּן אוּיסנְעַקְלִיעַבָּעַן, וויסט אַיהָר וועמען? די מלפה שבָּאָלְיַיְן! ..
בְּטַלְנִים אוּ בְּעַטְלָעָר : אָוֹא! אָוֹא! די מלפה שבָּאָלְיַיְן!

אייזער הערט אַ מעשה? .. אַיהָר הערט אַ מעשה? ..

לייבלע פרוש : שיוינט, גראָבע יונגען! לאָט ערצעעהלן.

אלע : ערצעעהלט מאָקִין ווועטער! ערצעעהלן... .

אלטער יוד : האט זיך געלאָקָעָרט אוּיך אָיהם, די מלפה

שבא , און גענארט איהם און געציינען אווי לאנגן , ביז זע האט איהם צו זיך , און אידער פערפּשֶׁטְעָן שלאָס פַּעֲנָאָרָט ! דאַ האט זע איהם צו איזהיע פִּסְטַּעַן גַּעֲזָרְקָעָן אָז אַוְפְּגַעַלְאָקָעָרט אָז זיך זע האָרֶן אלֻחְתָּה אַזְּהָדִינְגָּעַ פַּעֲרָלָאָגָּנָעַן . אלֻחְ שְׂרוֹם זְגַעַת הַתְּהִבּוֹת . . . אָז עָרָן , אַנְשָׁטָאָט מַלְחָמָה צו האָלְטָעַן מִוּטָן כְּחַתְּמוֹאָה , אַנְשָׁטָאָט זיך צו אַמְפְּצָעָן מִיטָּדִי קְלִיְּהָה , וּאָס עָרָן וּאָלְטָן זיך זיך עָרָן צְוִילְעָבְּ זיך זְלוֹתָה , בִּינְעַקְוּמָעָן , האָט עָרָן זיך גַּאנְצָעָן מִיטָּדִי לְיִיב אָזָן לְעַבְעָן אָז אַזְּהָרָעַ העַנְד אַיְבָּעָר גַּעֲנַטְפָּעָרט ! אָזָן קְנוּנְדָּגָן פְּאָר דֵי מַלְפָּה שְׁבָא בְּקָלִות רַאֲשָׁה האָט עָרָן וּזְיך פַּיְעָרְעָלָעָן גַּעַחְאָפְּטָן , אָזָן זְיַנְגָּעַ צְיַעַטְרָדְגָּעַ העַנְד אָזָן האָט פְּאָר בִּירּוֹשָׁה גַּעַחְאָטָן פָּן דָּרָה המֶלֶךְ אלְלִין , יְעַמְּסָפְּרָה אָזָן מִינְגָּשָׁן גַּעַחְאָפְּטָן אָזָן זְיַנְגָּעַ צְיַעַטְרָדְגָּעַ העַנְד אָזָן האָט פְּאָר דֵי מַלְפָּה=שְׁבָא — מַח שְׁמָה וּכְרָה — גַּעַנְמָעָן אַוְסְפְּעִילָעָן אָזָן דֵי בעטָלָעָר אָז בְּטָלָנִים . אָוֹתָן , אָוֹתָן ! . . אָמָשָׁה , אָמָשָׁה ! . .

די בחוריות (אגנגולודריים) : נו וואָס , וואָס אַיְזָדָעָלָס גַּעַשְׁעָה ? אלְטָעַד יְזָד : דָּעַמְּאָלָט האָט דֵי טְוָמָה שְׁוִין דֵי גַּאנְצָעָן שְׁלִיחָה אַיְבָּעָר אִיהם בְּעַקְוּמָעָן ! אָזָן פְּלַצְּלָהָג אָזָן מִטָּמָאָל פַּעֲרָשָׁו אָונְדָעָן גַּעַזְאָרָעָן דָּאָס גַּעַשְׁטָאָלָט פָּן דֵי מַלְפָּה=שְׁבָא , אָז אַיְיפָּ אַזְּהָרָעָט אַיְזָנְגַעַוּאָקָסָעָן דָּעָר אַשְׁמָדָאִי אלְלִין ! . . אלֻעָן : דָּעָד אַשְׁמָדָאִי ! דָּעָר אַשְׁמָדָאִי ! . . אָוֹוָא ! . . אלְטָעַד יְזָד : אָזָן דָּעָר אַשְׁמָדָאִי האָט אִיהם אַזְּהָרָעָט פָּן זְיַנְגָּעַ הַעֲנָדָר אַרְיוֹסְגָּרִיסָעָן אָזָן זיך פְּגַאנְאָנְדָר גַּעַלְאָלָט מִיטָּא אָז מְזָרָאָדָגָעָן גַּעַלְעָטָטָר , אָז סְיַעַנְעָן אַושׁ פַּעֲרָצִימְטָרָט גַּעַזְאָרָעָן דֵי שְׁפִיצָעָן פָּן דֵי חַעַלְכְּבָטָע בְּעָרָג ! . . דָּעַרְנָאָר האָט עָרָמִיט זְיַנְגָּעָן אַיְזָעָר פְּגַאנְגָּר אַלְלִין גַּעַנְמָעָן קְלָאָפָּעָן אַיְזָעָר דֵי הַיְלִיגָּע סְטוּרָה נָעַם מִטָּמָאָל אַזְּהָרָעָט טְיַיְוָלְשָׁעָן כְּה , אָז דָּעַרְעָלְעָל אַיְזָעָר אַיְשׁ אַיְזָעָר שְׁטִיקָלָעָק צְוִילְזָגָעָן אָזָן זְיך זְוְלָזָגָעָן אַיְזָעָר אַרְבָּעָ רִוּחוֹת הַעוֹלָם ! . . נָאָכְדוּעָם האָט עָר אִיהם זְיך קְוָלְהַגְּנִינה פָּן זְיך האָרֶן אַרְזָוִסְגָּרִיסָעָן אָזָן אַזְּמָס אַרְזָוִסְגָּרִיסָעָן , אַיְזָעָן סָאמְץ דָּגָא ! . .

וילגער בעלה-הבית'ל.

לייב'לע פרוש: און ער אלין? וואם איזו מיט איהם אלין?
בְּשׁוֹאָרָעַן?
אלע: וואם איזו געשעהן מיטן בעלה-הבית'ל אלין? הא?
וואם? ..

אלטער יוד: אט דאס זעלגע וואם דער אשמדאי האט
אמאל געטהון מיט שלמה המלך. האט ער איזט מיטן?
בעלה-הבית'ל געטהון... נאָלֶרֶעַם ווי ער האט זיין זעלטענען קoil-
הנגינה און ים דערטראָנגען און זיין פִּיעַדְעַלְעַ צוֹבָרָאָלְעַן האט ער
צ'וֹרְבִּסְעַן זיין קלידער און איהם קָרְעַשְׁלִידְרַעַט ווּוִיט, זוּוִיט, איזו
סָמָע עַק ווּלְעַט. וואו עַס וואָהָנָעַן נָאָר אַנְדְּרַעַע, פָּרְעַמְדָּע
מענשען... און דְּאָרָט גַּעֲהַת אִיצְט אַרוֹם דָּעַר גְּרוֹזָעַר ווִילְגָעַר בעלה-
הכִּוְתִּיל אַן בְּעַטְלְעִישָׁע בְּגָדִים אַן פָּוְנָקָט ווי שלמה האט אַמָּאֵל
גַּעֲרוֹפָעַן, "אַנְיָ שְׁלָמָה!" אַן קִינְגָּעַר האט איהם נִיט גַּעֲוָאַלְט
גַּלוֹיְבָעַן, מַעַן האט גַּעֲלָאַט פָּוּן אַיִּם, גַּעֲרוֹפָעַן מַשְׂוָגָעַנְגָּעַר!
אוֹוּ לְוִוְּפָט אִיצְט יְזָאֵל דָּוָד אַרוֹם אַן דָּעַר פָּרְעַמְדָּר אַן שְׁרִיטָה:
"אַיך בֵּין יוֹאֵל דָּוָד! אַיך בֵּין דָּעַר ווִילְגָעַר בעלה-הבית'ל!
אַבְּעָר גַּלוֹיְבָט אַיִּם נִיט! אַלְעַ לְאַלְעַן פָּוּן אַיִּם אַן רְוַּפָּעַן אַיִּם—
מַשְׂוָגָעַנְגָּעַר!
די פְּרוֹרִים (שטייל): קִינְגָּעַר גַּלוֹיְבָט אַיִּם נִיט! ..

יְאָרָ דָּוָד (שטייל): ווי שלמה המלך!

בטלנים און בעטלער (געריהרט): אַרְחַמְנָוֹת גַּעֲבָעַן אוֹוּפָ
איהם... אַרְחַמְנָוֹת... .

אלטער יוד (פֿאנָטִישׁ): אַמְזוֹה אַוְוִי אַיִּם אַגְּרוֹזָעַס! דָּעַר-
פָּאָר וואָס ער האט מיט זיין זונְדָגָן, נְבוֹהָדָגָן זִינְגָעַן מַחְלָל קְוּדָש
גַּעֲוָעַזָּעַן, האט ער דָּעַם עַנְשָׁ רַעְבָּט פְּעַדְיָוָת! גַּט אַן גַּעֲרָעַט
און זיין מַשְׁפָט אַן גַּעֲרָעַט! ..

אייניגע (שטייל): גַּט אַן גַּעֲרָעַט אַן זיין מַשְׁפָט אַן
גַּעֲרָעַט... .

יזָאֵל דָּוָד (אוֹוּ נִיט בעמְעַרְקָט צוֹנְגָנָגָנָעַן צָוָם אַלְטָעַן): דָּעַר-
נִיט אוֹוּ, זִירָעַ... נִיט זִינְדָגָן, נִיט נְבוֹהָדָגָן אַן גַּעֲוָעַזָּעַן דָּאָס
גַּעֲזָאנָג, נִין—הַמְּלִיאָג אַן עַס גַּעֲוָעַזָּעַן! ..

לייב'לע פרוש: ער רעדט דאך יא, ער רעדט דאך נאָר יא! ..
אלטען יוד (פערוואונדערט): פּוֹן וְאַגְּנָעָן וְוִיסְטָמוֹ עַס? ..
יואָל דִּיד (שטייל): אַזְקְּבָּן דָּאָך עַס טַקְעַ אַלְזָנוֹ—אַזְקְּבָּן דָּאָך דָּעֵר וְוַיְלָעֶר בָּעַל-הַבּוֹתֵיל! ..
בחורימ אַז בָּעַטְלָעֶר (ערשטיינט): ער! ער דָּעֵר וְוַיְלָעֶר בָּעַל-הַבּוֹתֵיל! ..
לייב'לע פרוש: חֻע! חֻע! ער אַל נָאָר וְזַיְן דָּעֵר בָּעַל-הַבּוֹתֵיל! ..
אלטען יוד: משוגע בּוֹתוֹ, וְוָס? ..
בטלנים: אַזְאָצִי אַמְשָׁגָעַע'ער! זַעַת נָאָר דָּעֵר וְוַיְלָעֶר בָּעַל-הַבּוֹתֵיל! .. אַמְשָׁגָעַע'ער! ..
יואָל דָּוד (בְּשָׁעָר): וּוּ שְׁלָמָה הַמֶּלֶך! ..
 (פּוֹיוּ) נָאָר אַזְקְּבָּן גַּט אַזְקְּבָּן קִין פָּעַרְדָּאָס דָּעַרְקָאָר, וְוָס אַזְקְּבָּן דָּעַרְקָעַנט מִיךְ נִטְמָ .. פָּרַעֲמָר בֵּין אַזְקְּבָּן אַזְקְּבָּן, זַעַת אַזְקְּבָּן אַזְקְּבָּן אַזְקְּבָּן אַזְקְּבָּן וְזַיְן אַזְקְּבָּן נִעְלָעַר .. גַּט אַזְקְּבָּן דָּעֵר .. אַזְקְּבָּן וְזַיְן אַזְקְּבָּן אַזְקְּבָּן שְׂטָאָרְטְּלִיט אַזְקְּבָּן דָּיָן נְאָהָעָנְכָמָעָ .. פּוֹן מִין מְשָׁפָחָה אַפְּיָלוּ וְוַעֲלָעַן מִיךְ אַזְקְּבָּן, נָאָר מִין צְרוּקָקְוּמָעָ .. אַזְקְּבָּן גַּט מְעַהְרָךְ דָּעַרְקָעַנט .. אַזְקְּבָּן זַיְן וְוַעֲלָעַן אַזְקְּבָּן ..
בעטלעэр אַז בְּטָלְנִים: וְוָס רַעַטְטָעַר? .. וְוָס רַעַטְטָעַר ..
וְוָס?

יואָל דָּוד : נָאָר אַלְעָן וְזַיְן רַוְּפָעָן מְשָׁגָעַע'ער —
 רַוְּפָעָן מִיךְ אַלְעָן וְזַיְן אַזְקְּבָּן גַּעַפְּעַלְט — וְאַגְּנָט נָאָר גַּט, אַזְקְּבָּן גַּעַפְּעַלְט ..
 זַגְּנָג אַזְקְּבָּן אַזְקְּבָּן יַעֲנָעַ הַיְּלִינָּעָ מִינְטוֹם אַחֲלָל קָוְדָשָׁ גַּעַוּעוּעָן! .. הַיְּלִינָּעָ לְיִגְּנָג אַזְקְּבָּן עַס גַּעַוּעוּעָן! .. זַיְן סְעַנְעַן הַיְּלִינָּעָ דִּי תְּפָלוֹת פּוֹן מִין נָאָנָן לְעַבְעָן! .. וּוּן סְזַעְנָעָן הַיְּלִינָּעָ מִינְעָ לְיִדְרָעָן, בְּעַנְקָעָן אַזְקְּבָּן שְׂטָרְעַבְעָן צַו אַגְּרָעָץ עַלְמֹות, אַז אַגְּרָעָץ לְיִדְרָעָר — אַלְעָן אַזְקְּבָּן הַיְּלִינָּעָ ..

לייב'לע פרוש (אג'רוּהוּ): וְוָס זַוְּמָט זַוְּקָדָר אַזְקְּבָּן לְאַנְגָּן זַיְן פָּאַטְעָר? .. מִעְן זַעַת דָּאָך אַז ער אַזְקְּבָּן פָּעַרְמִישְׁטָעָר ..
אלטען יוד : אַפְּעַרְמִישְׁטָעָר נְעַבְעָך .. פָּאַר וְוָס קְוּמָט נָאָר אַלְעָן זַיְן פָּאַטְעָר גַּט צְרוּקָ? ..

אלע (שטייל) : אַפְּעַרְמִישְׁטָאָר גַּעֲבָעָר , אַפְּעַרְמִישְׁטָאָר . . .
 וואל דוד (צ'ו זיך) : ווֹי שְׁלָמָה הַמֶּלֶךְ . . . ווֹי שְׁלָמָה הַמֶּלֶךְ . . .
 נאר הערט ! איך וויל גיט עס זאל איך אמאל אויף זיך אלין
 בענג טהון דערפֿאָר , וואס אינָהָר האט מַרְקָאָסְגָּלָאָכְט אָן אַגְּזָנָה
 גַּעֲרַפְּעָן מַשְׂגָּעָן . . . אַנְך וויל גיט סיַאָל איך אמאל ווועָה טהון .
 דאס איהָר האט מַרְקָאָסְגָּלָאָכְט . . . אָן דערפֿאָר זאלט אַיְהָר מַרְקָאָסְגָּלָאָכְט אָן
 וויסט אלע , או אַנְך בָּן דאס גַּעֲוָאנָג דערקָעָן . . . הערט מַיְן גַּעֲוָאנָג ! אָן
 פַּעַרְשְׁוִינָן אֵין בעטְלָעָר : וואס ער אַנְך עַם מאָקָע ? זאל
 ער עַם באָסָת זַיְן ? . . . ער , ער ?!
 בחורים אָן בטְלָנִים : שְׁשָׁש . . . ער וויל גַּעֲנָעָן , לאַמְוֹר
 הערטען . . . שְׁשָׁש . . . (ס' יוערט שטייל) . אַלְעָוָוָאָרְטָעָן , וואל דוד וויל שְׁוִין
 אַנְהַיְבָעָן ווַיְגַעַן , נוֹר בָּאָלָד דָּעָהָרָהָר וַיְקַרְבָּן הַיְנְטָרָעָן פַּעַנְטָעָר אָ
 טְרָאָטְפָּעָטְעָן=סְגָנָאָל פָּאָן אַ צְוֹאָהָרָעָנָדָע פָּאָסְטָקָאָרָעָעָן .
 בטְלָנִים אֵין בעטְלָעָר (לוֹטָעָן צָוָם פַּעַנְטָעָר) : דַי פָּאָסְטָ
 פְּאָהָרָט ! דַי פָּאָסְט ! . . .
 לייבְלָעְפְּרוֹשָׁן (אַיזְדָּעָעָן פַּעַנְטָעָר) : אַיְן פַּיְעָר פַּעַר גַּעַעַן .
 שְׁפָאנָט ! צַו אָנוּ ! נַאֲך וואס דאס פְּלַזְלָוָנָג צַו אָנוּ דַי פָּאָסְט ? . . .
 בטְלָנִים אֵין בעטְלָעָר : צַו אָנוּ ? אַיְן פַּיְעָר פַּעַר גַּעַעַן .
 שְׁפָאנָט צַו אָנוּ ! . . . מעַן הערט שְׁטָעָהָן בְּלִיְבָעָן דַי קָאָרָעָטָע פָּאָן
 דַי טָהָיר) .
 לייבְלָעְפְּרוֹשָׁן : עַפְעָם אַנוּ גַּעַהָט אָרוֹיָם פָּאָן קָאָרָעָטָע !
 ער גַּעַהָט אָרִין אַהָעָר . . .
 בטְלָנִים אֵין בעטְלָעָר : צַו אָנוּ גַּעַהָט ער אָרִין ! . . . צַו
 וואס גַּעַהָט ער אָרִין צַו אָנוּ ? צַו וואס צַו אָנוּ ? (ס' קִימָט אָרִין
 בְּלָאָוָשָׁעָן) .
 דַי זַעַלְבָע אֵין בְּלָאָוָשָׁעָן .
 בְּלָאָוָשָׁעָן : האט גיט קִינְן פַּעַרְאִינְבָּאָל וואס אַנְך עַרְלִוִּיב זיך
 אָרִיןְגָּזְגָּהָן אִין אַיְיָר בְּאָנוֹיְצָע . . . אַיך זיך דָא . . . (האקט אַב , קוּקָט
 זיך אַרְום) .
 אלטָעָר יְודָה : וּעַמְעָן זַוְּבָט אַיְהָר דָעָן דָא בְּיַי אָנוּ ?

בלאושען : מען האט מיר געואנט, או א בoid פיט פא ?
סאושירען האט זיך דא פארבייט אודערנדיג אונגשטעטלט . . .
לייבילע פרישן : נו, טא אינן וואס ?
בלאושען : אט, צוינשען דן דזינגע פאסאושירען דראפ
זיך געפיגען . . .
יואל דוד : בלאושען !
בלאושען (ערגרעהט) : יואל דוד ! דיך זיך אונד ! פון נצטטען
און יאנג איך זיך גאך דיר ! . . .
יואל דוד : ווער רופט מיך ? ווער האט נאך מיר געשיקט ?
בלאושען : נו האט טוּן געשיקט . . . אונ, מהות אונדר ווועה
דיין אונעך פאהרען ! נו האט מיר בעטלילען דיך דעריאגען אונ
בעטען ואלסטט צו אונז צויניק קומען . . . מיט געוואלט האט נו מינ
געהיסען דיך צויניק-ברענגן ! . . .
יואל דוד : יא ! יא, בלאושען ! אונק פאהר צויניק ! געם מינ
שווין מיט זיך ! . . . איך מאָר דאס ניט, אונק וויס, אונ אונק
דראפ עס גנטשטיון . נאר איך קען ננט אנדערש ! אונק קען ניט ! . . .
איך אנטוליוּפ ! אפֿלוּ טוּט סטינ טאטען קען איך זיך גיט געניע
גענען . . . איך טאָר איזהם שווין מעהָר ניט ועהָן . . . ווינע
טרעהָרען, ווינע טרעהָרען ! . . . הערט ! איך בעט אונד, טרייסט
סיטן טאטען . . . ואנט איזהם, אונ איך וועל אמאָל צויניק-קומען צו
איזהם . . . איך וועל צו איזהם אונ צו איך צויניק-קומען אונ
זונגען איך איזס-גנוי ! . . . נאר שווין נאר אנדערע ליעדר ! . . . איך
וועל צויניק-קומען ! איך וועל צויניק-קומען ! . . . לויוק איזויז צו
זומען מיט בלאושען. אלע בליען ווי ערשטיינערט).

אלטער זיך (קויים צו זיך קומען) : וואס אונ ער א
עלכען געוווען ? הא ? . . .
אלע (איינער צום צויניטע שטיל) : וואס זאלע אלע בערטיטען ?
וואס אונ ער אט ? וואס הינסט דאָפ ?
לייבילע פרוש (שריט) : עפֿעס ניט קיין גלאָט זיך .
נח : הינסט ער, אונ בי מיר און בויד געפֿאהרען דער
בעל-הבית ? און איך האב נאר דערפֿון ניט געוואסט ! . . .

וילנער בעל-הביתל.

אלטער ייך (איינגענטיגן) : ער זאל זיין דער ווילנער בעל-הביתל ? ער ? ער ! ..
לייבליך פרוש (וטראגנון) : ווים אין זואם איהר דערט ?
א משוגענער און ער ! איהר וועהט דען גיט ? א פשיטער משוגענער!
פון שפיטאל אודאי אנטלאָפֿען, האט איהם דער ווועטער דא
דער-אנגט ! ..

איינגען : אודאי א משוגענער . . . אודאי, אודאי ! ..
ר' חיים (שרייט קלעפֿענדיג מיטן שטעקען) : בלינדע ! בלינדע
זואם איהר זענט ! וואו האט איהר איעערע אינגען געהט ! סאיו
דאך קלאה, או דער ווילנער בעל-הביתל אוניא בײ אוננו דא געווען !
סאיו דאך קלאה ! ..
איינגען : דער בעל-הביתל, דער בעל-הביתל ! (ס'קיטען
אידין ר' אברהם און ר' פֿוייביש).

ר' אברהם (האט דעהרט דו לעצעט וועטער) : וווער האט עם
אייך געאָגט ?
אלע (וועי צומישטען) : דער ווילנער בעל הבותהיל ! דער בעל הבותהיל.

די זעלבע ר' אברהם און ר' פֿוייביש .
ר' אברהם (וועי זונען) : וואו און ער ? וואו און פֿון זונען ? !
אלטער ייך : דא און עטּעס אינגען, עטּעס א נוי און דא גען
וועזען — און איעער זונען איז מיט איהם, אט נאר זואם אוועק-געלאָהרען !
ר' אברהם : טין זונען ! .. ווועדר איזקנסני .. פֿון יואל !
(מחורט זיך פון דער ווועטונג דער טינגל פֿון דער פֿאָסט קארעטען).
נח : אט ! איהר הערט ? זי זענען נאך נאָהענט .. איהר
קענט זי נאך דער-אנגען .. געשותניד ! געשותניד ..
ר' אברהם (שרייט פֿערצ'ו-וַיְהָעֵלט) : יוֹאַל דָוִן ! יוֹאַל ! יוֹאַל ! ..
לְיוֹאַט אֲרוֹוּם .. זוֹין גַעַשְׂרִי פֿערלְעָרֶט זיך אַיְוֹסְעָן זוֹוִיט .. צְהָאָמָעָן
טיטן פֿאָסט טִינְגָּל).

לע (שטיל) : דער ווילנער בעל-הביתל און דא געוועזין ! דער
ווילנער בעל-הביתל ! דער בעל-הביתל ! דער בעל-הביתל ! ..
ר' חיים (קלאָפֿט. מיטן שטעקען און די פֿאָרְלָאנְס) : בלינדע !
בלינדע — זואם איהר זענט ! .. בלינדע ! בלינדע ! ..
דער אָהָאָגָּג אָאָלָט)

פיערטער אקט .

דָּם וְלֶבֶע צִמְעָר פָּן עַרְשָׁתָן אֲקָט . מֶלֶכָה שְׁטוּחָת בֵּית
שִׁיש אָנוּ דָּאוּעָנָס שְׁאֵיל אָנוּ אַגְּרָאָבָעָן כֹּרָא . עַמְּ קְמָט
אַרְיוֹן חַיְמָל מִיט אַגְּרוֹיסָע גַּמְרָא אַגְּנָטָעָרָן אַרְעָם .

מלכה און חייםיל.

חיימיל (געחת צו פָּאוֹאַלָּע צו דער באָבע אַין קִישְׁט אַירָר הַאנְדָּ) :
אַגְּנוּתָעָן מָאנָג , באָבָעָשָׁן ... אַנְך גָּעה שָׁוֹן אַין חָדָר .
מלכה (ענטָאָרָת נִיט , דָּאוּעָנָס וּוּיטָעָר) .
חיימיל : דוֹ דָּאוּעָנָס , באָבָעָשָׁן ? (אַלְעָגָרָע פּוֹזָע) .
מלכה (געחת אוֹס שְׁטוֹנוֹה עַשְׂרוֹה) : עַשְׂה שָׁוֹם בְּמָרוּמוֹי הַגָּא
יעַשְׂה שְׁלוֹם עַלְינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל ... (מַאֲכָת דָּריּוּ טְרִיט אַוְיפָּה הַינְּטָעָן ,
בוֹקָט זַרְעָכָת אָנוּ לִינְקָס אָנוּ עַנְדִּינָט שְׁטִיל דָּם דָּאוּגָעָן . דָּעַרְנָאָר) וּוְאוֹהָנוּ
גַּעַהַסְטָוּ , קִינְדָּר מְפִינְס ?

חיימיל : אַין חָדָר , באָבָעָשָׁן .
מלכה (קִישְׁט אַיהֲת אַין קָאָפָ) : גָּעה גַּעַוּנְטָעָרָהִיט , מְהָדָן
קרָוָן ... וּוְאָרָט , וְעַל נִיךְ דִּיר מִטְמָעָבָעָן אַפּוֹטָעָר-קָוְבָעָן , דָּם
הַעַרְצָעָל צו דָּעַרְחָאָפָעָן .

חיימיל (טְרוֹיוֹיָט) : בְּזָוִיל נִיט קִינְ פּוֹטָעָר-קָוְבָעָן . . .
מלכה : וְאָס דְּזָן וּוְלְסָט דָּו ? אַלְשָׁאָר אַלְעָפָעָל ?
חיימיל : נִנְנָי באָבָעָשָׁן . אַנְך וְוַיְלָן נִטְקִינְ עַפְעָלָע אַוְיכָן . . .
אַוְיכָן וְוַיְלָן בְּעַסְעָר . . .

מלכה : וְאָס וּוְלְסָטוּ דָּם אַזְעָלָעָם בְּעַסְעָר , זְוַהְגָּעָנוּ ?
חיימיל : אַנְך וְוַיְלָן דָּער מְאָטָע זָאָל שְׁוִין צְוִירִיק קָוּמָעָן !
(צְזָוְוִיְינָט זַרְק , פּוֹזָע) .

וילנער בעליך.

מלפה (געריהט) : ווין ניט קינד. דער טאטע וועט און
ניכען צוירק קומען.

חיימל : ווין וועט ער קומען ? ווין ? ווין ? ..

מלפה : מסהמא היינט . . . אָפֶשֶׁר מַאֲרְגָּעָן . . .

חיימל דעררעהט) : היינט ? היינט וועט דער טאטע

קומען ! עס קומט אריין משהילע אויך מיט א גمرا אין דער האנט
משהילע, הערטט ? היינט קומט דער טאטע ? היינט . . . קומ
לאמיר לוייפען און חדר און אלע קינדרער ערצעהילען די גוטע
בשרה ! זאלען זיך אלע פרעהן ! היינט קומט דער טאטע . . .
היינט ! היינט . . . (ליינע ארטוים).

מלפה (רויט זיין) : חיימל ! משהילע ! נעטט די עפערליך,
די קיבעליך נעטט בית . . . (די קינדרער אנטליילען ניט העיגנידיג
ו) טינע ארעמע ווערט, ניעבעך . . . ס'הארץ טהוט וועה יעדען
טאג וויז זינאראן . . . (געטע צו די טהיר קון דבוראים צימער און
רווחט) דבורה ! דבורה !

מלפה און דבורה :

דבורה (פֿון אוֹהֶר צִימָעָר) : באָלֶד גַּעַת אָרֶךְ ! אָנֵךְ טַהַר זַיְקָה
שׂוֹן אָן ! ..

מלפה : האסטו זיך נאָךְ אלֵיךְ ניט אַנְגַּעַתְּהָוּן ?

דבורה : ווין האָב אַיךְ זיך גַּעַלְתָּ אַנְתָּהָוּן ? ווֹי לאָנג אַיךְ
דען אַינְגַּעַתְּהָוּן, אָן אַיךְ בָּנָן נָאָר אַיְמַעַשְׁתָּאָנָעָן ? ..

מלפה : אַיְל זיך צִי, סְאָנוּ שְׂוִין שְׁפַעַט ! ..

דבורה (קומט אריין אַנְגַּעַתְּהָוּן יְיִהְוָה וְאָסָט קָנוּ שְׁלָאָט אַזְּגַעַתְּשָׁפָעָעָן).
פֿאָר וּאָס זָאָל אָנֵךְ זיך צו אַיְלעָן ? וּאָס אָנוּ דען אַזְּלָכָם גַּעַת
שְׁעַחַן ?

מלפה : גַּעַשְׁעָהָן אָנוּ נָאָר נִטְטָה, נָאָר וּוַיִּסְטְּ דָאָךְ, אָנֵךְ שְׁטוֹב
אָנוּ דָאָךְ אַרְבִּיטִיג גַּעַנְגָּו.

דבורה : טָא וְאָל יְיךָ זַיְן ! סְאָנוּ דען נִטְטָה בַּעַי אָנוּ וּוְעַר
סְזַאָל אַרְבִּיטִיג ? וּאָס וּוַיִּסְטְּ מַאֲמִעָה פֿון מִיר ? אַיךְ וּוְיִלְשָׁאָה

פֿאָז וּוְיִלְשָׁאָה סִינְלוֹסְטָה זַיְקָה אָונְזָסְטָה ! .. (געיגעט אָנוּ צוֹיהָת זַיְן)
די קינדרער זענען שְׂוִין אַזְּוּקָה-גַּעַנְגָּנָעָן אָנֵךְ חדָר ?

מארק ארנשטיין.

מלפה (ג'ויסט אין טהע פון סאמאָוואר אין ניינט דבורה): שווין אַ וועק
גענאנגען . בײַטוּ רוחַגַּן גַּעֲשְׁלָאָפֶעַן דיַ חִינְטְּגַעַן נַאֲכַט ?
דְּבוֹרָה : ווֹאָס פֿרְעָנְכְּטוּ מֵיקַ עַפְעַם הַיְּנִינְט פֿלוֹצְלָוְגַּן אָזְלָכַע
נַאֲרוֹשַׁעַ שָׁאלָות ? פְּאָר וּוֹאָס וְאָל אַנְךְ דָּעַן נִימַּט רֹוחַגַּן שְׁלָאָפֶעַן ?
בְּפִין דָּעַן חִילָּה קְרָאנְק ? .. (פּוֹיוּ, צָעַר נַאֲךְ פֿרְיוֹלִיךְ) דוּ ווַיַּסְתַּמֵּט
מַאֲמַע וּוֹעֵר סְהָאָט זְנַחַר דַּיְן גַּאֲכַט גַּעֲחָלוֹמַט ?
מלפה (שנעל): יוֹאָל דָּוֹד ! ..
דְּבוֹרָה : חָאָסְט גַּעֲטְרָאָפֶעַן ! מַאֲכַן מִין יוֹאָל דָּוֹד הַאָט זַנְךְ
טַיַּר גַּעֲחָלוֹמַט . ..
מלפה (מייט אַ קְעַרְכָּפִיעַן אַטְהָעָם): אָז ווֹאָס הַאָט זְנַחַר דַּיְן
גַּעֲחָלוֹמַט ? ..
דְּבוֹרָה : מַאֲמַע, דָּעַרְלָאָגַן מִיר אַט דָּעַם פּוֹטָעַרְ-קְוָיכַען ...
(מלפה דָּעַלְאָגַנט אַיהֲר דָּעַם קְבָּעַן, וּוּלְבָעַן חִיטְּלָה הַאָט גַּעֲלָאָיָן, וּ
נַעַמְתָּ עַפְעַן, וּיְיַעֲנִידִי) סְהָאָט זְנַחַר מִיר גַּעֲחָלוֹמַט, אוּ ער אַנוּ גַּעַ-
קוּמָעַן צַו פְּאָהָרָעַן ...
מלפה (דרָעָרָעָת): גַּעֲקוּמָעַן צַו פְּאָהָרָעַן ! ..
דְּבוֹרָה (נאַיאַת): אַיְאָ, אַ וְאַוְלָעַרְ חַלּוֹם ?
מלפה : אַנוּ ווֹי הַאָט עַר אַוְיְסְגַּעַוזָּה ?
דְּבוֹרָה : נִישְׁקָה, אַדרְבָּה גַּאֲרָ נִישְׁקָה הַאָט עַר אַוְיָסָ-
גַּעַוזָּה ... דַּי בָּאָרְד אַנוּ בְּיַי אַיהֲם קְיָיַן עַן הַרְעַזְוָגְעָוָאָקָסָעַן,
אַסְךְ לְעַנְגָּעַר גַּעַוְאָרָעַן ! אַמְתָּה, אַ גַּוְעַרְחַלּוֹט ? ..
מלפה (ניַינְגִּירִיָּה): אַמְתָּה ... אַנוּ ווֹאָס וּוּנְטָעַר ?
דְּבוֹרָה : אַוְיָסָ צַו לְהַבְּעִים, אַוְיָסָ צַו שְׁפָרְמְנַעַנְשָׂ אַלְעַשְׁלַעַטְעַ
צַיְנְגַּעַר, ווֹאָס הַאָפְעַן אַיהֲם גַּעַמְאָכְט אַשְׁמַדְעַ, אַז עַר הַאָט אַינוּ
וּוְאַרְשָׁא אַינְגָּאָנְגַּעַן דַּן בָּאָרְד אַבְגָּעַי-לְטָמַ, הַאָט עַר דַּוְאָקָא אַט אַיָּאָ
לְאַנְגַּע בָּאָרְד ! .. אַנוּ דָּעַרְצָו אַנוּ עַר אַלְעַן אַוְיָסָ גַּעַוְאָרָעַן אַסְךְ
דִּיקָעַר ווֹי פְּרִיחָעַר ! .. גַּנְטַ וְאַהֲרָ אַ גַּאֲלָדְעַנְגַּעַר חַלּוֹם ? ! הָא ? ..
מלפה : אַ גַּוְעַרְחַלּוֹט ...
דְּבוֹרָה : אַיְן גַּעֲקוּמָעַן אַיְן עַר צַו פְּאָהָרָעַן פֿרְיוֹטָאָג אַוְיָסָ
שְׁבַת ... אַנוּ ווֹי עַר אַיְן אַרְיַן אַיְן שְׁטוּבַּה, הַאָט מִין אַיהֲם נַאֲכַ-
גַּעֲטָרָאָגַען אַ גַּרְוִוְסָעַן קְאָרְבָּה ! הַעֲרָסְטָמָאָמַע, אַ גַּרְוִוְסָעַן קְאָרְבָּה !
אַ גַּוְמָרְ סִימָן ! נִיְּין אַפְּשָׁרְ ...

מלפה : יא, יא!..

דברורה וערצעהלהט מיט נאך מעהו החולგוּהוּ: און דער קאָרֶב איי געווועשׂן קול אַנְגַּעֲפָקָט מִט שְׁעָהָנָעַ זָכָרָן, ווֹאָס יוֹאָל זָדָה אָט אָן ווֹאָרְשָׂא אַינְגַּעֲקָוִיקָט... פָּאָר טִיר האָט עַר עַס אַלְזָנְעָקְוִיטָט! נָאָר פָּאָר טִיר! אַפְּשָׂר הַוּנְדָרֶת לְעַנְטָעָם פָּוּן פָּעָר=שְׁעָרָעָנָעַ קָאָלִירָעַן! אָט, אַזְּעַלְלָעַ בְּרִיאַתָּעַ... אַפְּשָׂר נָאָך בְּרִיאַתָּעַ רָע!.. אָן צָוֵי סָמְעַטָּעָנָעַ... הַעֲרָסָט, מָאָמָע! אַזְּשָׂ צָוֵי סָמְעַטָּעָנָעַ מָאנְטָעָלָעַק מִט קָרָעָלָעַן-פָּוּנְקָט אַזְּלָבָעַ, ווַיְרָחֵל שלמה'ס האָט!..

מלפה : אָיך הַעֲרָדָאָך, דָּאָרְסָטָט נִטְּשׂ אָזְּוִי שְׁרִיעַן...
דברורה (עהיצט): לאַבָּעָן זָל אָזְּוִי, ווַיְיָ אָנָּק אָגָּדָר, קְיָין לְעַנְעָנָר נִטְּמָה!..

מלפה : אָזְּ אָיך גְּלִוֵּב דָּוָר, אָזְּ ווֹאָס דָּאָרְסָטָטָו נָאָך שְׁוּוֹרָעָן...
דברורה (ווערט פֿלוֹצְלִינְג אָונְגּוֹטְהִוִּי): ווֹאָס קְוָמָט מִיר אַבְּעָר דָּעָרְפָּוּן אָרוֹסִים, אָזְּ עַס אָזְּ נִטְּשׂ מְעָהָר ווַיְיָ אַנְרִישָׂעָר חָלוּם...
מָאָמָע!.. ווֹעַן ווֹעַט עַר שְׁוֹין צְוִירָק=קְוָמָעָן? ווֹעַן?..

מלפה : מסתמא נָאָך שְׁבָת...
דברורה (פֿעַמְּט ווַיְיָעַנד): אַיְבָּגָן נָאָרְסָטָט מִיר, פָּוּנְקָט ווַיְיָ דָּוָרָסָטָט חִימָיְלָעַן אַדְעָר מְשָׁהָלָעַן... אָיך ווַיְיָלָעַן לְעַנְעָנָר נִטְּמָה ווֹאָרָטָן! זָל דָּעָר טָמָעָ אָהָן פָּאָרָעָן אָזְּ אִיהָם בָּאָלָד אָרְהִים=בְּרָעָנָן!
אָיך ווֹעַל שְׁוֹין אָוִיפָּקְיָין פָּאָל נִטְּשׂ מְעָהָר ווֹטָרָעָן!..

מלפה : ווַיְיָסְט דָּאָר, אָזְּ דִּין שְׁוֹעָר אָזְּ שְׁוֹין נָאָך אִיהָם גַּעַפְּאָהָרָעָן אָזְּ בִּינוֹ אַינְצָט אָזְּ נָאָך פָּן אִיהָם קְיָין יְדוּעָה נִטְּמָה...
דברורה : טָא זָל אַינְצָט דָּעָר טָמָעָ פָּאָהָרָן נָאָך ווַיְיָפְּדָעָן...
מלפה : דָּעָר טָמָעָ קְיָין נִטְּשׂ אָוִיעָק פָּוּן דָּעָרְהִים. מַע שְׁנִינִיט אִיהָם דָּעַם פְּרִיזִים ווֹאָלְדָה כּוֹן עַר הַטְּשָׁעָן, מַעַן זָל אִיהָם נִטְּשׂ בְּעַזְבָּן.

דברורה : זָל מַעַן גַּנְבָּעָן, מִיר אָזְּ אַלְזָנָעָ אִינְס! אָיך ווַיְל, אָזְּ יוֹאָל דָּוָר זָל בָּאָלָד קְוָמָעָן! הַעֲרָסָט מַעַטָּע, אָיך ווַיְל—אָזְּ זָר זָל שְׁוֹין קְוָמָעָן!.. (וַיְיָגַע הַוַּיְל).

מלפה : נָו, בְּעַרְוָתִיג זָר קוֹנְדָה, עַר ווֹעַט קוֹטָעָן... ווַיְיָנָה נִטְּשׂ

דער קאָפּ ווועט דיר וויעדרער ווועה טהון... ער ווועט מסתמא באָלד
נֵאָך שְׁבַת אֹוֶיפּ גַּעֲוִים קַומְעָן... (אוֹיפּ דַי לְעַצְעַ ווּעַרְטַע קַומְעָן
שְׁרִיּוֹן דַי מְנַחַם).

מלפה דבורה אַזְרַיךְ מְנַחַם.

רַ' מְנַחַם: ער ווועט שׂוֹן מַעֲרֵר נִיטְ קַומְעָן...
מְלֻכָּה אַזְרַיךְ דְּבָוָרָה (אנֶשְׂרֵי): גַּעַשְׁתָּאַרְבָּעָן?!

רַ' מְנַחַם: הַלוֹא ווְאַלְטַ ער בַּעֲסַר גַּעַשְׁתָּאַרְבָּעָן: הַלוֹא
וְאַלְטַ אוֹהָם פְּרִיהָעָר אַדְנוֹגָר דְּעַרְשָׁלָאַגָּעָן, אַיְידַעַ ער האָט דַי
וַיְרַעְקָלְלַעַ זָאָךְ אַבְּגַעְתָּהָן!

מְלֻכָּה אַזְרַיךְ: ווֹאָסָה האָט ער אַזְעַלְבָּעָם גַּעַתְהָן?...

רַ' מְנַחַם: דַי גַּרְעַמְטַע חַרְפָּה האָט ער אָונָן אַגְּנַעְתָּהָן!
פָּאָר דַי גַּאנְגַּעַז ווְעַלְטַ האָט ער אָונָן מְבוֹה גַּעַמְאַלְטַ!...

מְלֻכָּה: ווְעַה אַיְזָה מִיר, מְנַחַם! ווֹאָסָה רַעַדְסַטְוּ?

רַ' מְנַחַם: גַּעַשְׁמַדְתַּ הָאָט ער זִיךְ, דָעַר יְמַחְ שְׁטוֹנִיק!

טִימַט אַגְּנַעְתָּהָן גַּעַתְהָן גַּעַתְהָן!

מְלֻכָּה: גַּעַוְאָלָד! ווֹאָסָה רַעַדְסַטְוּ!...

דְּבָוָרָה (צְיוּאַמְעָן): רַאַתְעַוְעַט מִיר! דַאַס קָעָן נִיט וַיַּן!

טִימַט יוֹאל דָוד!... ווּער האָט עַס אַזְעַלְבָּעָם גַּעַעְגַּטְוּ!

מְלֻכָּה: נַיְן! נַיְן! אַיךְ קָאָן עַס נַאֲרַ נִיט גַּלְיוֹבָעָן! אַ
בְּלַבְלָל אַיְזָה עַס, נִיט מַעְהָר וּוּי אַבְלַבְלָל! עַס קָעָן נַאֲרַ אַנְדְּרַעַשְׁ
גַּיְטַ וַיַּן! (וַיְיִגְּשַׁט בַּטְעָרְלִיךְ).

דְּבָוָרָה: מַיְן יוֹאל! מַיְן יוֹאל דָוד, וְאַל האָבָעָן אַזְעַלְבָּעָם
גַּעַתְהָן!... אַוי מַאֲמַעַנְיָה, מַאֲמַעַנְיָה אַיךְ ווּלְעַס נִיט אַוְיסָהָלְטָעָן!

(פְּאַלְטַ אַוְיפּ דַי מַוְטָּעָרִים הַאֲלָו אַונְ וַיְיִנְטַ),

רַ' מְנַחַם: דְּבָוָרָה, מַיְן קָונְדַר שְׁטָאַרְקַ, זִיךְ גַּעַדְעַנְקַ, אַו דַוְ
טְּאַהְרַסְטַ שְׂוִין נֵאָךְ אוֹהָם אַפְּגַלְוַ נִיט ווַיְיִגְעַן!... ער אַיְזָה אַוְצַט
גַּטְמַן דַיְן מִאֵן... אַלְעַמְדוֹעַר מַאֲסְבֵּל אַיְזָה ער דַיְרַ שְׂוִין אַנְצַט...
גַּעַרְעַנְקַ, אוֹהָם בְּעִוְיִינְגַּן אַיְזָה אַנְצַט אַנְעַרְבָּה!... הַעֲרָסְטַ? אַגְּרוֹיְסַ
עַבְרָה אַיְזָה עַס!...

דְּבָוָרָה (וַיְיִנְטַ נַאֲרַ הַעֲלָעָה): אוֹ דַאַס הַעֲרִיךְ פְּלַאַצְטַ אַונְ מִיר!...

רַ' מְנַחַם: אַיךְ ווּסַס אַו דַיְן ווַיְיִתְהָאָגַן אַיְזָה גַּרְוִיס... נִיחָאָגַן

וילנער בעל-הבית'ל.

וואָלט עַר געַשְׁטָאַרְבָּעַן ... נַחַץ וְאַלְטַ עַר בֵּין אֹנוֹ גַעַשְׁטָאַרְבָּעַן ,
איידער עַר אַיִן אַן דַעַר פָּעַדְשָׁאַלְמַעְגָּעַר שְׁטָאַרְט אַוּעַק ; וְאַלְמַעַן
מיַר אַיִם אַ שְׁעַהְנַע לְוִיה גַעַפְּלַאַט , רִי חַשְׁבַּסְמַע בָּלִי-בְתִים וְאַלְמַעַן
זַיִן אַרְון גַעַטְרַאַגְעַן , דַי גַעַצְעַשְׁטָאַרְט וְאַלְטַעַן נַאֲקַנְגַעַגְגַען ... אַן
מיַר וְאַלְטַעַן אַיִם מַקְבֵּר גַעַוּזְעַן טַעַט דַעַם נַרְעַסְטַעַן בְּבָדָר , זַיִן
אַ צְדִיק , זַיִן אַ גְדוֹלַ הַרְוָר , זַיִן אַ גְּאַן ! ..

דְּבוֹרָה : וּוְעָה אַיִן מַיר ! אַיִן וּוְעָה אַיִן מַיר ! ..

ר' מְנַחֶם : הַלְאִי וְאַלְטַ עַר בָּעַסְעַר גַעַוּזְעַן פָּרִיהָעַר גַעַט
שְׁטָאַרְבָּעַן ! ..

דְּבוֹרָה : וּוְעָה אַיִן מַיר ! אַיִן וּוְעָה אַיִן מַיר ! ..

מְלֻבָּה : מְנַחֶם ! דַאַס קָעַן נִיט אַמְתַ זַיִן ! מִין הַעֲרִין וּוְיל
דַאַס אַוִיפְ קָיַין פָּאַל נִיט גַלוּבָעַן !

דְּבוֹרָה : אַיִךְ גְּלִוֵּב אַס נִיט קָאַין אַוִיפְ ! דַאַס קָעַן נִיט
זַיִן ! .. נִין ! נִין ! ..

מְלֻבָּה : פָּוּן וְאַנְעַן וּוַיְסַטְיוּ עַם ? וּוְעַר הַאַט דַאַס וְירַ דַי
פִּינְסְטָעַרְעַ בְּשָׂוְרָה גַעַפְּרַאַכְט ?

ר' מְנַחֶם : ר' נַחַם שְׁלֹמֹהֶם אַיִן ר' וְאַלְפַ בָּעַר , זַי וְעַנְעַן
נַאֲרַ-וְאַסְטַעַן גַעַקְוּמַעַן פָּוּן וּוֹאַרְשָׁא . גַעַנְיַץ וּוֹרְשָׁאַקְאַט וְעַנְעַן דַעַם
זַי אַ קָּעַסְעַל ! מַעַן עַרְצַעְלַט דַאַרְט , אַו עַר הַאַט זַיִךְ צְוַלְעַב
עַפְעַס אַ נְוִיה נַשְׁמַדְת אַזְנַחְתָּן חַתְוָה גַעַהְטַמְת מִיט אַיְהָר !

דְּבוֹרָה : חַתְוָה גַעַהְטַמְת ! חַתְוָה גַעַהְטַמְת זַיִן מַעַן ?

ר' מְנַחֶם : מַעַן וְאַגְט אַזְנַחְתָּן אַנְדְּרָש , נַאֲרַ זַי הַאַט אַיִם
אַפְשָׁוֹף אַנְגַעְתָּהָן !

מְלֻבָּה : וּוְעָה אַיִן מַיר ! אַפְשָׁוֹף הַאַט מַעַן אַנְגַעְתָּהָן אַנוּנָעַר
קִינְד ! .. 8 עַין הַרְעַ הַאַט אַוִיכְגַעְעַסְטַעַן אַנוּנָעַר קְרוֹין פָּוּן קָאַפְּ !

דְּבוֹרָה (איינענְצִיטְינְג) : פָּאַר וְאַסְעַרְעַ זַיְנַד — רְבָנוֹשְׁלַעַלְעַל —
פָּאַר וְאַסְעַרְעַ זַיְנַד קָוְמַת דַאַס אַזְנַחְתָּן ! ..

מְלֻבָּה : אַפְשָׁוֹף הַאַט מַעַן אַיִם אַנְגַעְתָּהָן ... פְּוּזָע , זַי
וַיְיִבְעַר קָלְאַנְעַן יַעֲדַע אַזְנַחְתָּן (בעונדרוע ווינקעל).

ר' בְּנַחֶם : דְּבוֹרָה , מַהְוָ אֹוִיס דַי שִׁיךְ אַזְנַחְתָּן זַיִץ זַיִךְ אַוּעַק
נַאֲרַ דַיְנַן אַ שְׁעָה שְׁבָעָה ... אַזְיַ אַזְנַחְתָּן דַיְנַן ... פָּוּן דַעַר מִגְנָוֶת

אַ אַזְנַחְתָּן עַר פָּאַר דַיְנַחְתָּן ! ..

דברורה אוּן מלפה : געשטארבען ! געשטארבען ...

ר' מנחם : יא, געשטארבען אוּן ער מיט אונט טוידט, אוּן
מען טאר איהם אַפְּילוּ גיט בעווינען ! .. (שטרענען) מען טאר נאָך
איהם גיט ווינען ! .. (דבורה ויינש שטייל).

מלפה : גיט ווינען, אוּס' האָרֶין פלאצט ! ..

ר' מנחם (שטרענעג בעעהעלען) : גיט געווינט זאל מיר דאָ
באלד ווערטן ! (פוייעז. ס'הרט ויך קיומ אַשטייל כלעטען), דער נאָך געפט
ער דבורה בי די האָנד און פִּיהָרֶט זי צו די טהיר) געה דבורה, מהו
אוּים די שְׁנָךְ ...

דבורה : (טהוט אוּס' די שְׁיר, בליבט אַין וויסע זאָקען אַון וועט
זיך אַזעעק אוּוף אַ פִּיעָסָען=גענקל, קלעגענרגיג מיט אַ גַּנְגַּן ווי נאָך אַ טויטען)
מלפה (אין דער צוֹיט צוֹ מנהם') : מנהם ! לְבָעֵט דִּין, פָּאָהָר
דוּ אלְלִין באָלְד קִין ווַאֲרָשָׁא ! מיר זאָנט מִינְגָּהָרֶין, אוּ דָּסָס קָעָן
נאָך גיט אַבְּתָה ווַיְן ! .. פָּאָהָר אלְלִין !

ר' מנחם : לְזֹוּלָל דִּין דָּסָס מַאֲלָל פָּאָלְגָּעָן, מלפה ...
הלוֹאי וואָלְט אַיך דִּין דֻּעְמָאָלָם גַּעֲפָאָלָגָט, ווּן דוּ האָסָט מִין
געבעטען אַיך זאל איהם קִין ווַאֲרָשָׁא גיט שִׁיקָּעָן ! .. פָּאָהָר וואָס
הָאָב אַיך דִּין דֻּעְמָאָלָם גיט גַּעֲפָאָלָגָט ! ..

מלפה : מִסְתָּהָמָא האָסָט דִּין גַּאֲטָט אָזְוִי גַּעֲוָאָלָט ... מִסְתָּהָמָא
אַיְן עַס אוּבָעַן אָזְוִי אַגְּנָעָצִיכְלָעָנָט גַּעֲוָאָרָעָן ... ווּסְטוּ וּשְׁעַ הַיְנָת
פָּאָהָרָעָן ?

ר' מנחם : יא ! נאָך הַיְנָת פָּאָהָר אַונְקִין ווַאֲרָשָׁא ! געה,
מאָך מיר אלְלִין גַּרְבִּיט צוֹם פָּאָהָר ...

מלפה : ווּסְטוּ נאָך וְעַהֲן ... (אָבֶ).
גיט ! .. ווּסְטוּ נאָך וְעַהֲן ... (אָבֶ).
ר' מנחם : הַלוֹאי ... הַלוֹאי ! (ס'קְוָמָע אַרְיָין פָּן גַּאֲטָט דִּין,

טִיט צְוִי בָּעַלְיְ-בָּתִים).

די זעלבע, דער דִּין אוּ צְוִי בָּעַלְיְ-בָּתִים.

דִּין : אַנוּטָן מַאֲרָגָעָן דִּין, ר' מנחם !

די בָּעַלְיְ-בָּתִים : אַנוּטָן מַאֲרָגָעָן אַיך, ר' מנחם ...

ר' מנחם : פָּאָר וואָס זאָנט אַיהֲר מִיר אַנוּטָן מַאֲרָגָעָן ?

וויסט איהר דען ניט, או מין מארגען איז אויף איביג פער=פֿערַן
פֿינְסְטֶעֶרט גּעוֹאָרְעַן! ..
דין: מיר ווילען זיך טאכע بي דיר דערוויסטען וועגען
די ידיעה וואס צוּי עדות האבען איצט קון ווארשא געבעגענט?
זו וויאסטו, איז ...
ר' מנחם (פֿערְבּוּעַט דִּי הענד): איך וויס, וועה זו מײַנְעַץ
אָהָרְעַן! איך וויס ...
די בעלי-בְּתִים: זאל טאכע אַיעָר אַיְדָעַם האבען ...
ר' מנחם (שלאנט זוי איבער): ער איז שוין מעהר מין
איידעם! .. גּעַשְׁטָאָרְבּעַן איז ער קָרְטֵר מִיר!
די בעלי-בְּתִים: איז, איז! פֿלְצְלוֹנָג אֹז אָונְגְּלִיק! ווּער
זאל עס זיך נאָר רִיכְטָעַן, אויף אֹז אָונְגְּלִיק! אויף אָונְגְּלִיק! ..
דין: אַ גּרוֹסְמַעְר בּוּזְן האָט בעגעגענט די ווילגער קְהִילָה! ..
אונְגְּעַר שליח ציבור איז ער גּעוֹיְעַן, אָונְגְּעַר צְיעַד
רָוּנָג ... פֿאָר דַּעַר גּאנְצְעַר ווּעלְט, האָט ער אָנוּן בעשְׁעַנט, ווּ
די שְׁעַנְסְּטַעְטַע פֿערְבֵּיל, ווּ דַּעַר מִיעָרְסְּטַעְטַר בְּרִילָאנְט! די קְרוֹזְן קון
אונְגְּעַר קָאָפְּ אַיז ער גּעוֹזְעַן! ..
ר' מנחם: ער אַיז גּעוֹזְעַן מין איינְצִיגְן קִינְדִּים מאָן! מעהר
ווּן אַנְיְּנְעַנְעַר ווּהָן האָפְּ אַיך אַיהם לִיעְבְּ גְּהָאָט! .. די גּרוֹסְקִיטִים
אָן די שְׁעַהְנְקִיטִים פּוֹן מִין הוּוִי אַיז ער גּעוֹזְעַן! מִין כְּבָוד, מִין
גְּאוֹה אָן מִין שְׁמָלָעַן ...
דין (צינְדְּט זיך אָן מִיט פֿעַט): בְּבוֹר, גְּאוֹה אָן שְׁמָלָעַן! אַט אָוַי
טאָקָן האָסְטוּ אַיהם אַלְיְוָן פֿאָר אַ קְרָבָן גּעַרְבָּאָט! נאָר אויף דִּיר
פֿאָלָט אַיצְט די שְׁוֹלְדִּי אָונְגְּעַר גּרוּזִים אָונְגְּלִיק!
ר' מנחם: פֿאָר וואָס נאָר אויף מִיר?
דין: נאָר אויף דִּיר! צְוְלִיעְבְּ דין גְּאוֹה האָסְטוּ אַיהם קִיְּן
וואֲרַשָּׂא גּעַשְׁקִיט! אַיך האָפְּ דיַך נאָך בְּאַלְדְּ דַּעַטְמָלָט מְוּהָר וּמְתָרָה
גּעוֹזְעַן!
די בעלי-בְּתִים: אָנוּן אלָע, גְּאנְצַ קְהִלָּאָן גּעוֹזְעַן זַיְן
פֿאָהָרָעַן דַּעְרוֹוַיְעַדְעַר!
דין: נאָר דַּו האָסְטַקְיְּנָעַם נִמְטְגּוֹאָלָט האָרְבָּעַן! נאָר דין

marshak arneshetion .

גאה האסמי נאַכְנָעַכְבָּעַן ! נאָר דִין זַיְגְדִינָע גָאוּה ! .. ווֵי ווּסְטוּ
זַיְק אַיצְטַנְעַלְמַט מַאֲכָעַן ? ! ..

די בעיל-בְּתִים : קִינְד אָונְ קִימֶט וּוּלְעָן זַיְן גַּעֲרַעַט ! ..
דוּ נַאֲסָעַן נַאֲכוֹאַרְפָּעַן — אָונְ זַיְיָ וּוּלְעָן זַיְן גַּעֲרַעַט ! ..
דִין : ווֵי ווּסְטוּ אַיצְטַנְעַלְמַט דִין וּחְשָׁבָן אַבְגָּעַבָּעַן פָּאָר גָּאָט אָונְ פָּאָר
לְיעַט ? ! ..

ר' מַנְחָם (גָאנְץ נַעֲדָרְגַעַשְׁלָאַגָּע) : גָעַנוּג שַׂוִּין ! גָעַנוּלָד,
הַעֲרַט שַׂוִּין אַיְוף ! סְפִין הַעֲרִין אַיְן מִיר גָעַנוּג אַיְוף שְׁטָקָעַר צָוֵּ
רִוְסָעַן, שִׁיט נִיט קִיְין זַאלִין אַיְוף מִינְעַלְמָגָע וּוּאַגְּדָע ! ..
(מַלְפָה קָומָט צַוְיִיךְ) .

דִין (שְׁרִיְיט) : גַּעַב אָונְ צְרוּק אַונְעוּר יַוְאָל דָוד ! גַּעַב אָונְ
צְרוּק אַונְעוּר בָּעַל-הַבִּיתִיל ! גַּעַב אָונְ צְרוּק זַיְן גָאַנְשָׁעַן גַּעַע
זָאנְג ! ..

ר' מַנְחָם : מַעֲנְשָׁעַן ! מַעֲנְשָׁעַן ! הָאָט אַיְוף מִיר רַחְמָנוֹת,
גַּעַהְתָ אַוְעָק ! לְאָוט מִיר אַיצְטַ אַלְיַין ! .. יַוְדָעַן ! יַוְדָעַן ! .. (פָּאָלָט
אַוְהָן טִיש אָונְ וּוּוִיט הַוָּר . פָּוּעַ)

עַרְשָׁטָעַר בָּעַל-הַבִּיתִיל (שְׁטִיל צָוֵד) : לְאָמֵיר שַׂוִּין גָעַהְן !
דָאָך אַרְחָמָנוֹת אַיְוף אִיהָם ...
צְוּוִיְטָעַר בָּעַל-הַבִּיתִיל : עָר אַיְן שַׂוִּין גָעַנוּג גַּעַשְׁטָרָאַט ! ..
אוֹא אַיְרָעַם צַוְּעַרְלִיעַעַן . . .

דִין : קָוְטָט ! זַיְיָ גַּעַהְעַן צַוְּ דִי טָהָר, בָּאָלָד קַעְהָרָעַן וַיַּד קָנָ
דָאָרט אָום, גַּעַהְעַן צַוְּ וּוּיְנָעַדְעַן מַנְחָם אָן זַעְגָּעַן זַעְהָרָהָט.
הַמְּקוֹם יַנְחָם אַוְתָך .. אָן עַנְגִּיגָעַן שְׁטִיל, פּוּעַע. דָעָרָאָגָע גַּעַהְעַן זַיְיָ
אָרוֹיָס מִימָאָרָאַבְגָּעַלְאַוְעָגָע קָעַפְע. אָין סָאָטָעָמָהָיר בָּעַגְעַגְעַן זַיְיָ זַיְק פְּלוֹזָגָ
לְזָבָג מִיט יַוְאָל דָודָן, וּוּלְבָעַן ר' אַברָהָם פִּיהָרָת אַיצְטַ אַרְיוֹן .. אַיְנָגָע
בָּחָורָה אָונְ בָּעַל-הַבִּתִים קִיטָעַן נַאָר זַיְיָ.

די זַעַלְבָעַ, יַוְאָל דָוד, ר' אַברָהָם, בָּחוֹרִים אָונְ בָּעַל-בִּתִים .

דוּן אַיְן בָּעַל-בִּתִים (עַרְשָׁטוֹיִיט) : יַוְאָל דָוד ? ! יַוְאָל דָוד ?

מַלְפָה (לִוְיָאָט צָו) : קִינְד מִינְם !

ר' מַנְחָם (פָּעַרְלִוִינְט אַהֲרָה דָעַם וּוּעַד) : שְׁמַעַה מַלְפָה ! עָר אַיְן
שַׂוִּין נִיט מַעְהָר אַונְעוּר אַיְרָעַם ! ..

ר' אברהם: ס, איז אליענער, מהותן! דאס וואס מען
רערט דא ווועגן איהם איז אליענער! איך האב עס שיין איז
שפטאָרט געהערט און מײַן אלט הערין איז מוד שער ננט געפֿלאָט
פּון גרוּס ווועטהָאָג!... דאס איז אלען אליענער!
איינגעַ (איינער צום צוֹיְשָׁען): לבן, זאל דאס אלען זיין נאָר
אַ בְּבּוֹל?...
דיין ושטיל צי ר' בעלי-הביבה: ווי קען דאס זיין, או יודען זאלען
אוֹז זאָך אַיסְטְּרָאַטְּצָעַן!... אָזָאָז בְּבּוֹל!...
די בעלי-הביבה (קוקען זיך אָז): ווי קאָן דאס זיין?... ווי
קאָן דאס זיין!...
ר' אברהם: מײַן זואָל דוד איז דער זעלבעָר יוד געפֿלאָט
ווי ער איז געוועזען דעםָאלָם בשעת ער איז פּון אַיִּיך אַוּזָעַג-גַּעַז-
פֿאָהָרָעַן... (אַקְרָאַצְּעַט פּוֹיוּעַ). אלע שוינוּגַען איז קיקען זיך אָז!... אַזְּד
שוועָר עס אַיִּיך בֵּין מײַנָּעַ נְרָאַהָעַ האָר (אלע שוינוּגַען) בַּמִּנְאָט שׂוועָר
אַיִּיך דאס אַיִּיך!...
מלפה וויט אַפְּרִיאַדְּגַּנְגַּשְׁרִי: קינֶרֶת מִינֶס! מִינֶס זוֹהַן!
ר' מנחם: שלום עליכם, זואָל דוד... זי מיר מוחל,
דאָס אַיִּיך דִּיר אֹז זאָך גענְלוֹיבָט...
דָּבָרָה וְנִיעַט אַפְּלַעַסְקַּט מִיטַּדְּהָן: אַיִּיז טאָקוֹן אַלְאַז אַ
לייענְנָדָה! גענְלוֹיבָט אַיִּיז גַּנְעַט! גענְלוֹיבָט אַיִּיז זַיְעַבָּר נְאַמְּצָעַן!...
וַיַּוְאַפְּט אַיִּיז זוֹיְגָעַל אַזְּמָהָן שְׁנָעַל אַז דִּיר שְׁידָה) אַיִּיך אַבְּעָר בָּאָלָר
גַּעֲזָאנְט...
דיין: שלום עליכם... זי אונַז מוחל! ווֹאָס מיר האָבָּאָן
אוּלְּכָעַם אַזְּוִיפָּע אַזְּנוּעָר בעל-הביבה! גענְלוֹיבָט... אַיִּיך בֵּין דִּיר
מְבָטְחָה, אַז אַיִּיך וְעַל חֻקָּר וְרוֹדָשׁ וְזַיְעַנְדָּן וְעַל סְזַעַנְעַן גַּעַזְעַן דִּיר
לייענְנָדָה, וְעַל כָּאָבָּעָן מְזִיאָה גַּעַזְעַן אַשְׁם בַּע אַזְּוִיפָּע דִּיר אַז
וְעַל זַיְעַדְתִּי גַּאֲרָא מִיאָסָטָקִים פְּסָק זַיְן!...
אַבעָּל-הביבה: שלום עליכם! מיר האָבָּאָן גענְעַן דִּיר אַ
גרְזִיסְעַע עַולָּה בענְגָּנְגָּעַן אַזְּמָה בְּעַטְעַן דִּיר אלע מְחוּילָה...
דָּבָרָה: נו, הא? אַיִּצְתָּמָע וְעַחֲסָטוּ שְׂזִין, זַיְעַל... מִיךְ האָלָר
טַעַן זַיְעַבְּגָעַ פְּאָרָר דָּעַם גַּאנְגָּעַן גַּאֲרָא אַיִּיך האָבָּאָן דִּיר עַרְשָׁמָע
גַּטְמַע גַּעֲנְלוֹיבָט זַיְן זַיְן!... נו, הא?... זַיְעַל דָּוָר קַוְּטָא אַזְּוִיפָּע אַז

שטאָרען בליך, ווי ער וואָלט נוֹט געוּאַיסט וואָו ער אוֹן וואָם מעַן
רעֶדֶת צ'וֹ אַיְחָם).

מלכה: מְנַחֵם, וְעֵה נָאָר—וּוִי בְּלָאָם עָר אַיְן!

דעַר דִין אַיְן דַי בְּעַל-בָתִים: וּוִי בְּלָאָם עָר אַיְן...

ר' מְנַחֵם (צ'וֹ ר' אַבְרָהָם): וּוֹאָם אַיְן אֲרוֹד?

דְבוֹרָה: עָר אַיְן מִסְתָמָא פְּעַרְמָאַמְעָרָת פָּזָן וּוֹעָג.

מלכה: אֲפָשָׂר אַיְן עָר חַלְלָה קְרָאנָק?

ר' מְנַחֵם (צ'וֹ יַיְלָה רְוִיָּה): וּוֹאָם אַיְן דִיר? קוּקְסָט אַוִיכָּפָע אַוְנוֹן
עַפְעָם אַוְיִוְשְׁוָה דִיְגָן, ווי דַו וְאַלְסָט נָאָר קִינְעָם נִימָט דָעָר=
קָעָנֶט...

דְבוֹרָה: וּוֹאָם אַיְן אַיְחָם?...

ר' מְנַחֵם (דָעַרְלָאָגָט אַיְחָם אַשְׁטוֹהָל): זַעַן זַיךְ... רִידָע עַפְעָם
צ'וֹ אַוְנוֹן... עַרְצָעָהָל אַוְנוֹן ווי סַאַנְיָה דִיר דָאָרָט גַעַגְגָנָעָן... ווי
הָאָט מַעַן דִיךְ דָאָרָט צַוְעָנוּמוּן? (פְּיוּעָה).

דְבוֹרָה: פְּאָר וּוֹאָם עַנְטוּעָרָט עָר נִימָט?

ר' מְנַחֵם: וּוֹאָם אַיְן אַיְחָם, ר' אַבְרָהָם? עָר אַיְן טַאָקוּן קְרָאנָק.

ר' אַבְרָהָם: יָא...

אַבְעַל-הַבִּית: הָאָט אַיְחָר אַיְחָם בְּעַדְאָרָט לְאוֹעֵן אַיְן
וּוְאָרְשָׁא בָּנוֹ עָר וּוּעָט גַעַונְד וּוּעַרְעָן.

ר' אַבְרָהָם: הַלְאִי וְאַלְטָט עָר קִינְמָאָל וּוְאָרְשָׁא נִימָט
גַעַקְעָנֶט!

דְבוֹרָה: וּוֹאָם אַיְן אַיְחָם גַעַשְׁעָהָן? עָר אַיְן דָאָךְ טַוִיט ווי
אלָעַ טַוִיט...

ר' מְנַחֵם: יוֹאָל דָוָר! רַעַד צ'וֹ אַוְנוֹ חַאָטָש אַיְין וְוָאָרָט...

בְּעַגְרִיעָם דִין וַיְיִבְעַל! בְּעַגְרִיעָם דִין שְׁוִינְגָרָר; רִידָע צ'וֹ זַיְן—(פְּיוּעָה).

וְעַה, אַט וּעַנְעָן מַעֲנְשָׁעָן צְוֹאָת-עָן=גַעַקְוָמָעָן דִיר שְׁלוּם אַבְגָעָ=

בָעָן, אַט אַיְן דָעַר דִין, אַט וּעַנְעָן דִין בְּעַל-בָתִים... אַט אַיְן...

לוֹי זַי וְאַלְטָט נָאָר וּוֹאָם קָוָן בְּעַט אַוִיכָּפָעָנוּן).

מלכה: גַיְעַט אַגְעָרָי אַפְּעַרְצָאַפְּעַלְטָע: לְאָה!

אנְדִיעָרָע (דָעַרְשָׁרָאָקָע): לְאָה!...

די זעלבע אין לאה.

לאה (齊יחט אוייס די הענד צו יואל דוד) : יואל דוד אין וויעדר...
ער אין וויעדר דא ! מײַן יואל דוד ...
יואל דוד : לאה ! לאה ! .. (בליביט שטעהן געגען איתר מיט
אויסגעזיזגעגען אָרוּטְמֶן).

דבורה (דרישראקען) : נו אַנְיָ פָּן בְּעֵת אַוְּגַנְּגַעַתְּאַנְּגַעַן ! ווועל
האט נו אלין געלאָזען ?!
מלפה : לאה, וו האסטי געקבענט אויפֿשְׁטְּהָעָן ! וויסט
דאָך אָדו טָרָסְטָן נִטְמָן ! דער דָּקְטָאָר האט דאָך דִּיר אַנְגְּגָעָאנְטָן,
או דו טָרָסְטָן נִטְמָן ! ..

לאה : יואל דוד, אין וויעדר דא ... יואל דוד ! ..
יואל דוד (פֿערוֹוִירְט) : פָּן וְאַנְגָּעָן האסְטָוּ נִיךְ אַהֲרָן גַּעֲקוּמָן,
או וויסט צוּוִישָׁעָן אַזְוִי פִּיעָל שְׂוָאָרְצָעָן ? ..

דין אַו רִ' מְנַחָּם : ווּאַסְטָרְטָעָר ?
יואל דוד : ווּ פָּן הַיְמָעָל בְּינָטוֹ אַהֲרָן אַרְאָבְנָעָלָלָעָן ?
וואָז האסְטָוּ דִּינָעָ פְּלִינְגָּל אַהֲרָן גַּעֲהָאָתָן ? ..

אלע : ווּאַסְטָרְטָעָר ? ווּאַסְטָרְטָעָר ?
רִ' אַבְרָהָם : ווּאַסְטָרְטָעָר ? דָּאָס אַוְיָ דָּאָך דִּין שְׂוָאָרְטָעָר
לאה ... דָּרְקָעָנְסָט וְיִנְטָמָן ... האסְטָוּ וְיִזְוּיָּה לְעֵב גַּעֲהָאָת ! ..
אוֹן אַיְצָט דָּרְקָעָנְסָט וְיִנְטָמָן ...

דין (שְׂטִילְיָה) : עַר דָּרְקָעָנְסָט וְיִנְטָמָן ...
איינְגָּעָן (איינְגָּעָן צָוִוִּיטָעָן) : וַיְיַזְרְעָל שְׂוָאָרְטָעָר דָּרָרָעָר
קָעָנְטָעָר ! ..

לאה : דָּרְקָעָנְסָט מִיךְ נִטְמָן ? אַזְוִי לְאַגְּגָה האָב אַיךְ נָאָך
דִּיר גַּעֲבעָנְקָט ! אוֹן פָּן מִינְיָן בְּעַנְקָנִישָׁן האָבָעָן טְרָעָרָעָן גַּעַ-
פְּלִיסְטָן ... אוֹן פָּן דִּיר טְרָעָרָעָן וְעַנְעָן אַונְטָעָר מִינְיָן פְּעַנְסְטָעָר
אוֹסְגָּעָזָוָאָקָסָעָן בְּלוּמָעָן ... אַזְעָלָעָז צְוִיטָעָרָגָעָן וְוִיסְטָעָבָעָן,
וּוּאַסְטָרְטָעָר שְׂטָאָרְבָּעָן קָעָנְעָן וְיִנְטָמָן ...

יואל דוד : אוֹן שְׂטָאָרְבָּעָן קָעָנְעָן וְיִנְטָמָן ...
לאה : שְׂטָאָרְבָּעָן קָעָנְעָן וְיִנְטָמָן ... וַיְיַלְּסְפָּאָלָעָן אַזְוִי וְיִמְיַנְּגָעָן !
טְרָעָרָעָן — בְּלִיהָעָן וְיִזְלְקָעָן, אַבָּעָר שְׂטָאָרְבָּעָן קָעָנְעָן וְיִנְטָמָן ! ..

יואל דוד (פלצלביגט) : ווּ רעדסטע צ' מיר, לאה ? מען האט
דאך מיר געזאנט, או דו ביוט שווין לאנג געשטארבען !
ר' אברהם : וווער ? וווער האט עס דיר אועלבעם געזאנט ? ..
איך האב דיר נאָר געזאנט, או זי אַיִן געפערהילך קראָנק .
יואל דוד : וווער וווער האט מיר געזאנט, או זי אַיִן לאָנְג
שיין געשטארבען ? ..
לאה : געכטען בַּי נאָכֵט האט דער דאָקטאָר ווי אַיִּיך' אָוַיעַר
ערצעהַלְתַּט, או איך מַוּ שטַּאַרְבָּעַן ... ווְהַר שטַּיְלַ האט ער עס ווי
ערצעהַלְתַּט, נאָר איך האב געדרעם ! ..
יואל דוד (בעשטעטיגט) : יא ! דו מוות שטַּאַרְבָּעַן ...
לאה : איך וויס עס גַּפְּנִיז גַּט — איך וויס עס שיין פָּוָן
לאָנְג ... נאָר איך האב נאָר דיר אַיִּינְמַלְל גַּעֲוֹאַלְט הַעֲרָעָן . דִּין
געזאנג אָזֶן דִּין פַּיְעַדְלָעַן — נאָר אַיִּינְמַלְל נאָר ! ..
יואל דוד (ווי צו זיך) : אָן שטַּאַרְבָּעַן זי נִט ..
דורך טרעעהַרְעַן ווּלְקָעַן וַיְאַוְּנִיחַעַן ווְיַעֲדַעַר אַיִּיף ...
לְאָה (געמַת אִיהם בַּיּוֹדָר האַנְדָּר אַקְּ פִּיהָרֶת אִיהם צו זיך אַין צִימָעֶר) ; קָוָם,
קָוָם ! דָּאָרט וּוְאָרט אַזְּוַיְף דִּיר דִּין פַּיְעַדְלָעַן ... עַס וּוּעַט זיך אַזְּוַיְף דִּיר
פְּרֻעָהָעַן דִּין אַיִּסְפָּנִיכִי דַּרְעַוְעַנְגִּינְג ... צוֹאַמְעַן מִיטַּמְרַת האט
דִּין פַּיְעַדְלָעַן גַּעֲבַעַנְקָט ... קָטַם צו דִּין פַּיְעַדְלָעַן , קָוָם ! .. (געעהַן
בַּיּוֹדָר אִוּסִים, פּוֹזָע . אַלְעַ קָוקָע זיך אָן שְׁוִיְיגָעַן גַּעֲדַעַת-גַּעֲשַׁלְאָגָעַן) ..

די זעלבע אָחָוּ יואל דוד אָזֶן לְאָה .

דִּין (שטַּיְל) : אָנְיַאֲגְנְלִיק ... אָנְיַאֲגְנְלִיק ... ווּאָס אָזֶן אִיהם
אוּלְבָעָם גַּעֲשַׁעַן ? ..
אלְעַ (שטַּיְל אִינְגָּרְזִים צוֹוִיטָעָן) : אָנְיַאֲגְנְלִיק ... ווּאָס אָזֶן
זיך עַס מִיט אַגְּנוּעַר בָּעֵל-הַבּוֹתֵל פַּעֲרָלָקְעַן ? .. ווּאָס אָזֶן אִיהם
גַּעֲשַׁעַן ? ווּאָס אָזֶן אִיהם גַּעֲשַׁעַן ? ..
דָּבָרָה (שרוּטו) : אַיְהָר זְעַמְתָּ נִט, אוֹ ער אַיִּין קְרָאָנק !
מְדַאָּרָף אִיהם רַאֲטַעְוָעַן !
אלְעַ (איַסְטָר ר' מַנְחָמָן ר' אַבְרָהָם) : מַעַן דַּאָּרָף אִיהם רַאֲטַעְ
וּעַן ! מְדַאָּרָף עַפְּעַם טְהָוָן ... רַאֲטַעְוָעַן רַאֲטַעְוָעַן ! .. (ס' יְעוּרָת אַקָּאָר,
אַלְעַ דַּרְעָהָעַן זיך אַוְיָעַן זעלבען אָרט, נִיט ווִיסְגְּנָרְגָּוּן ווּאָס מַיט זיך צוֹתָהָוּן) ..

אייניגע : שיקט נאכֶן דاكتאר !
 א בעל-הביתיל : רוֹטַט בעסער דעם פָּעַלְדְּשָׁעַר, דעם
 נאכֶן רוֹטַט !
 דין (צי ר' מנחם וועלכער שטעהט פֿיעוּוִירֶט) : וואָס האָט אַיְהָר
 זיך אַיְצַט פֿעַלְטְּרָאַכְּט ? אַיְהָר זַעַחַט נִיטַּט, אוֹ מַעַן דַּאֲרֵף אַיְהָר
 רַאַטְמַעְוָעַן ?
 ר' בְּנָהָם (אייניגען) : רַאַטְמַעְוָעַן ! .. (רוֹטַט אָן דַּעַר מִיטַּס
 עַלְסְּטָעַר טַהִיר) מִשְׂרָת ! לֹוִיפַּ גַּנְקַ, לֹוִיפַּ נַאֲר אַדְאַקְטָאַר, לֹוִיפַּ ! נַאֲר !
 אַפְּעַלְדְּשָׁעַר לֹוִיפַּ ! דעם נאכֶן רְבָעָנָג אַיְיךְ ! .. גַּנְקַ, גַּנְקַ !
 (צי ר' ווּיבָעַר) וואָס האָט אַיְהָר זיך אַיְצַט אַוּוּקָג=גַּעַשְׁטָעַלְט ?
 רַיְהָרֶת זיך .. שַׁטְּעַחַט נִיטַּט ..
 מלפה (קוקט אַוְפַּ אַיְהָר מִיט שְׁטָאַרְעַ אַוְיגַעַן) : וואָס זַאֲלַעַן מִיר
 אַיְצַט טַהָּוָן ?
 דְּבוּרָה (וּוּיְגַעַן) : וואָס קָאנְצַעַן מִיר אַיְצַט הַעַלְפָעַן ..
 ר' מַנְחָם : אַיְהָר זַעַחַט דַּעַן נִיטַּט ? אֹזָא אַונְגְּלִיק !
 דְּבוּרָה אָן מַלְכָה : אֹזָא אַונְגְּלִיק, אֹזָא אַונְגְּלִיק ! .. (ליוּפָעַן
 אַרְוִים דַּוְרַק פֿעַרְשִׁיעַרְדָּעַן טַהִירַעַן).
 דין (צי אַברָהָם) : ר' אַבְרָהָם, אַיְהָר דַּאַרְקָט עַס דַּאַךְ ווַיְסַעַן,
 פָּנָן ווְאַנְעַט אַיְוָס עַס אַיְהָר גַּעַקְוָמָעַן ?
 ר' מַנְחָם : מַחְוֹתָן ! וואָס אָיְוָס עַס אַיְהָר ... זַאֲנָט, וואָס אָיְוָס
 עַס אַיְהָר דַּאַרְקָט אַוְעַלְכָּעַם גַּעַשְׁעַהָן ?
 אלְעָ (אַרְוִים ר' אַבְרָהָם) : וואָס אָיְוָס גַּעַשְׁעַהָן ? וואָס אָיְוָס
 עַס דַּאַרְקָט אַוְעַלְכָּעַם פֿגְּרַעְגְּפָלָעַן ?
 ר' אַבְרָהָם : וואָס קָעָן אַיְיךְ זַאֲנָעָן ? אֹז .. אֹז ... אֹז ...
 ר' מַנְחָם : אֹז וואָס ? זַאֲנָט, עַרְצָעַהָלָט !
 דין : מִיר דַּאַרְקָט, מִיר מַוְעַן ווַיְסַעַן וואָס סְפָאַיְוָן מִיט
 אַוְנוּעָר בעל-הביתיל גַּעַשְׁעַהָן !
 אלְעָ : זַאֲנָט אָנוּן ! מִיר מַוְעַן עַס ווַיְסַעַן ...
 ר' אַבְרָהָם : וואָס קָעָן אַיְיךְ זַאֲנָעָן ? .. בְּשַׁעַת אַיְיךְ דַּאַבְּ
 אַיְהָר אָנָן ווְאַרְשָׁא אַיְיף סְנִינוּי גַּעַקְוָנוּן אָיְוָס עַר גַּעַוְעַזְעַן אַיְנְגַעְגַעְן גַּעַ=
 זַוְנָד ... עַרְשָׁט ווּזְעַן אַוְנוּעָר בְּזַיְד אָיְוָס שְׁוִין גַּעַוְעַזְעַן פָּנָן שְׁטָאַרְט
 אַרְוִים=גַּעַפְּאַהְרָעַן הַאָפָּא אַיְיךְ בְּעַמְּרָקָט אֹז זַיְנָעָ אַיְינָעָן קוּקָעָן אַיְיף

אלין און זעהן נאר ניט... אָאנציגען מאג אַני ער אווי אַבגען-זעטען. ערטשט ביי נאכט, וווען אונזער בורדר אַני געדילטען פֿינְסְטֶרְעָן ווֹאַלְד אַרְתִּין, הָאָט עַר פֿלוּצְלָנוּן אַנְגַּעַחֲזָבָעָן זַיְנְגָעָן... אַיְנְגָעָן (שטייל): זַיְנְגָעָן, בֵּי נאכט אַן ווֹאַלְד גָּאר זַיְנְגָעָן... ר' אַברָהָם (ערצעהטל וואָס אַמְּלָה הייסְטָר): נָאָר דָּאָס גַּעֲזָאנְג אַיְזָאָר נִט גַּעֲזָעָעָן גַּעֲגָלִיכָּן צַו דַּי אַלְעַג גַּעֲזָאנְג, ווּעלְעַג אַיְזָהָר הָאָט פָּן אַיְהָם בֵּי הַיְמָט גַּעֲזָעָרְטָן... נָאָר עַפְעַס אַנְדְּרָעָש... נָאָר עַפְעַס אַנְדְּרָעָש אַיְזָאָר עַמ גַּעֲזָעָעָן... הַעֲרָטָן אַךְ בֵּן דָּאָר אַמְּלָאָל אלְיָזָן אַיְזָאָר אַחְוָן גַּעֲזָעָעָן וַיַּעַר... אַזְּאָן אַיְהָם, טַיְן וּהָן, הַעֲרָטָן אַיךְ דָּאָר זַיְנְגָעָן פָּן זַיְנְגָעָן... אַבְרָאָס אַזְּאָן גַּעֲזָאנְג, דָּאָב אַיךְ נָאָר בֵּין אַזְּמָט קִינְמָאָל פָּן קִינְנָעָם נִט גַּעֲזָעָרְטָן!... דִּין אַין בעלי-הבית'ם (בעאנְגָהָיגְט): וואָס אַיְזָאָר עַמ גַּעֲזָעָעָן
פָּנָר אַזְּנְגָעָן, הא? ..

ר' אַברָהָם: הָאָט אַיהֲר אַמְּלָאָל גַּעֲזָעָרְטָן וַיַּאַלְיְוָעָדָן וואָסָעָר גַּעֲזָעָט זַיְק אַיְזָפְרִיעָנָע מִיהָלָרְעָדָר? גַּעֲזָעָהן הָאָט דָּאָס יַעֲדָרְעָר פָּן אַיְיךְ, אַבְּעָר צַו הָאָט וַיַּעַר פָּן אַיךְ זַיְק אַמְּלָאָל אַיְנְגָעָן הַעֲרָטָן אַן דַּעַם גַּעֲזָאנְג פָּן דַּעַם וַיַּלְבָּרָן וַיַּאַסְעָר, בְּשַׁעַת עַמ בְּיַעֲרָטָן זַיְק אַן עַמ פְּלוּכָּת אַן עַמ שַׁעַלְטָן, פָּאָר וְאַס מַעַן הָאָט עַמ אַן אַזְּאָר שַׁוְּעָרָע אַרְכִּינְט אַיְנְגָעָשְׁפָאָט!... אַט אַיְזָאָר גַּעֲזָעָעָן זַיְנְגָעָן!... אַזְּאָן סְהָאָט זַיְק גַּעֲדָלָט אַזְּאָר וַיַּאַסְעָר וַיַּעַרְתָּן וְאַס אַמְּלָאָל שְׁטָאַרְקָעָר, בִּיּוּר, בְּרִיטָמָעָר!... בֵּין סְהָאָט זַיְק צְוָאנְסָעָן אַן פְּעַרְפְּלִיזְטָן פּוֹנְקָט וַיַּאַנְוָעָר טַיְיךְ, פָּאָר פָּסָח... אַזְּאָן סְהָאָט גַּעֲזָעָמָן בְּרוּזְיָעָן אַזְּוּוּ שְׁטוּרְמָעָדָג אַזְּוּוּ אַגְּבָרְחָמָנוֹתָדָג גַּלְעַד עַמ וֹאַלְטָה ווּלְעַד דָּוקָא בָּאַלְדָן אַלְיָזָן מִיט זַיְק פְּעַרְטָרָאָגָן, אַלְיָזָן דָּעַרְטָרִינְקָעָן, פְּעַרְלִינְקָעָן!... פְּעַרְלַעֲנָדָעָן!... יָא, יָא! כִּירְאָהָן בְּפֶרְוּש גַּעֲזָעָרְטָן וְאַיְזָעָנָעָן בְּעַמְעָן זַיְק רַחֲמִים מַעַן וֹאַל זַיְק דַּי לְעַצְטָע פָּוֹחוֹת - אַזְּאָן דָּאָס מַוְרָאָדִינְג גַּעֲזָעָסְעָר גַּעֲזָעָט זַיְק אַזְּנְגָעָן ..

איַנְגָעָן: אַחֲרִישׁ דָּגָן גַּעֲזָאנְג... אַז וַיַּאַנְדְּרָלִיךְ גַּעֲזָאנְג... דִּין: מִסְתְּמָא הָאָט זַיְק עַמ אַיךְ נִט מַעַהָר וַיַּאַזְּגָעָדָקָט?!

ר' אַברָהָם (פָּעָרְגָּעָט זַיְק). נִין! טִיר הָאָט עַמ זַיְק נִט אַזְּסָמָן

נדראכט ! איןך האב עם געוזהן—וון מיט טינגע אוניגען .. מיר האבען אלע אנן וואגען געיצטערט פון אימטה, די ווייבער האבען אונגעעהויבען ווינגען, די קונדר האבען זיך געתוליעט צו די מוטערס—אונן די מאנספֿילען האבען שיין איהם געוואלט בעטען ער זאל אויפֿהערען זינגען—נאר פֿלוֹצְלוֹנָג האט זיך פֿון צוינשען די בויומער פֿון געדינטטען ואלד אroiיסגעריסטען א שטורות-וונדר מיט איז בנטערן יאמער, נלייך וו א סטאדען ווילדער חיית ואלט אוניער בויד גענומען נאַבִּיאָגָען .. מענשען הערען אין וועגן נחפָאל : איז גענגען האבען זיך געהרט ! מענשען הערען און ווערען פֿון שרָעַק—פֿאָרגְּלִיּוּעַרט : איז זינגען האבען זיך ניט געווואוסט, איז עס איז אויף די וועלט פֿאָראָהָן !! .. און ער זינגען נאָך אלֵין ! ער זינגען נאָך אלֵין .. נאר דאס איז שווין ניט געוועזען קיינן געוזאנן ! דאס איז שווין קיינן געוויאָסֶעָר אויך ניט געוזזען !! .. אַ שְׁרָעַק זיך זאגען : סְהָאָט זיך אויסגעראכט, אַז אַלְעָרְלִיּוּת האבען זיך אויף איןן אָרט, ערְגָּז ווֹאוֹאן אַ פֿאָרגְּנִעְסְּעַנָּע חורבה צוֹנוֹיִיךְ-גַּעֲקָלְבָּעָן ... סְהָאָט זיך אויסגעראכט, אַז אלָעַ מִינִים שְׂדִים און אלָעַ מְחַבְּלִים פֿון שָׁאָלַת הַתְּהִיחָה בְּיוּן עַפְּשָׁם אַ נִּיעָם מְגַדֵּל בְּבָל, כָּרוּ אַרְיוֹצְזּוֹקְלָעָטָעָן אוֹיְזָה הַיְמָעָל—דָעַם פְּסָא הַכְּבָד ווַיְלָעַן זיך צוּשְׁטָעָרָעָן ! און אַט ... שווין דָאָכָט זיך—דָעַרְלָאנְגָעָן זיך מיט די הענְדָר די וואָלְקָעָנְס ! אָט, שְׁיַעַסְעַן זיך באָל אַוִים אַ ווַיְלָד גַּעֲלָעַטָּר—נָאָר דָאָהָט פֿלוֹצְלוֹנָג אַ בלְיָז אלָעַ הַיְמָלָעָן מיט אַמְּאָל גַּעֲפְּעַנְט אַזְן סְהָאָט אַ קְנָאָל גַּעַתְּהָוָן אַ גַּוּאָלְדִּינְגָּר דָוְנָעָר בְּנָט אַזְן גַּעֲוָאָלְדִּינְגָּעָן כְּה, נְלִיְיך ווּ די גַּאנְצָע ווּלְט ווּלְט זיך אויף איןן מָאָל אַבְּעָרְגָּעָקְהָרָט !! ..

אלָעַ טְרֻעָטָן צְרוּקָטַשׁ שְׁרָעַק, וואָגָעָן קוּיָם אַ וּ אָרט אַרְיוֹידָעָן : אַזְן ווֹאָס אַזְן דָעַמְאָלָס גַּעַשְׁקָעָן ?

ר' אַבְּרָהָם : באָל אַגְּנִינְעָם האָט זיך פֿון זיך האָלָן אַרְיוֹסְגָּעָרִיסָעָן אַ מִין גַּסְטְּ-דִּינְגָּר פֿאָיָף ... אַזְן מִיט אַמְּאָל, נְלִיְיך זיך אַיהם ווּלְט עס דָעַר דָוְנָעָר גַּעַטְרָאָפָעָן, אַזְן ער עַנְטְּשָׁוּוּיְינָעָן גַּעַוְאָרָעָן .. (ער בלִיְּבָט אַוְיְלָע עַטְשָׁוּוּיְינָעָן אַזְן עַנְדִּינְגָּט) : דאס אַזְן גַּעַוְעָעָן דָאָס לעַזְטָע גַּעַזְאָנָג פֿון אַיְצָר וּוְילְגָעָר בעָל-

וילנער בעל-הבית'ל.

הכיהיל ! דאס אינן געווועגן מײַן יוֹאַל-דוֹרִים לְעֵצֶט גַּעַגָּן . . .

אלע (שטייל) : דאס לְעֵצֶט גַּעַיָּאנְג ? זאל גַּאַט שׂוּמֶר אָזֶן
טְּזִוֵּל זִין ! .. דאס לְעֵצֶט גַּעַיָּאנְג ! .. דאס לְעֵצֶט גַּעַיָּאנְג . . .
(בלייבען פֿערט-אַרט מיט אַרְאָפְּגָּלָאָעָנָע קָעַפַּ). בָּאַלְדַּה הָעֲרָת זִיךְן דָּעַי
אוּוִיטָעָר שְׁטוֹפַּג יוֹאַל דָּוֹרִים שְׁפִיעָלָן אַיזָּעָן (קִידָּעָל).

ר' אַבְרָהָם (ווערט דער-צִיטָעָט) : הָעֲרָת—הָעֲרָת—עַר שְׁפִיעָלָט ! ..

אלע ; עַר שְׁפִיעָלָט ! שְׁשָׁש—עַר שְׁפִיעָלָט אַיזָּפָּנָנִי ! ..

מלְבָה אָזֶן דָּבָרָה (קִימָעָן צָרוּיק) : יוֹאַל דָּוֹר שְׁפִיעָלָט ! ..
יוֹאַל דָּוֹר ! ..

דִּין אָזֶן מְנַחָּם : שְׁשָׁש . . . שְׁטִילַן ? יְמִיטַּה . . . (אַלְעַה הָעֲרָעַן
זִיךְן אַיִּין זַיִּין פֿערְשִׁיטְיִינְגָּרַט. דאס שְׁפִיעָלָן וּוּרְטַס אַלְעַן הָרְצִילְבָּעָר אָזֶן
הָרְצִילְבָּעָר, אַלְעַן הָעֲדָעָר אָזֶן הָעֲדָעָר . . . דָעַר אַיְנְדָרָק אַוְיפַּ וּדְעַדְעַן בְּעַוְונְדָעָר
וּוּרְטַס אַלְעַן שְׁאָרְקָעָר . . . נָאָרַן קָוְקָעַן דְּרָשְׁרָקָעַן אַוְיפַּ וּדְעַדְעַן
עַם הָעֲרָת זִיךְן דאס שְׁפִיעָלָן : אַיְנְגַּר וּוּגָטַס קָוְקָעַן אַיזָּעָן צְוּוִיתָעָן .
לְעַגְנְדָעָר פְּזִיעָן).

ר' מְנַחָּם (שטייל) : אַזְוִי הָאַט עַר קִינְמָאָל נִיט גַּעַשְׁפִיעָלָט .

דָּאָס אָזֶן עַפְּעַס גָּאָר אַנְיָאנְדָעָר אָרט שְׁפִיעָלָן ! ..

די בְּעַלְיִ-הַבָּתִים : אַוּוֹנְדָעָר וּוּאָט פָּאָר אַ שְׁפִיעָלָן . . .

אַוּוֹנְדָעָר, אַוּוֹנְדָעָר . . .

ר' אַבְרָהָם : אַ שְׁרָעַךְ. וּאָסְעַר אַ וּעְתָהָגַג אַרְעַם קָנוּן מִינָּן .

דִּין : וּוּי סְזֹוֹאַלְטָעַן בְּיַיּוֹצָרָה אַינְצָט אָזֶן זִין פֿיעָרְדָעָל גַּעַגָּן .

עַסְפָּעָן ! .. (לְאָה קָוְמָשָׁאָרָוּס פְּנַי צִימָעָר וּוּאָוּיָל דָּוֹר שְׁפִיעָלָט).

די זַעַלְבָּע אָזֶן לְאָה.

לְאָה : עַר שְׁפִיעָלָט—מִינְן בְּרוּדָעָר שְׁפִיעָלָט ! שְׁשָׁש . . .

הָעֲרָת זִיךְן אַיִּין, אַיְהָר זָאַלְטַס עַם וּוּסְפָּעָן . . . זָאַפְּטַס עַם אַיִּין אַיִּין .

זִיךְן, אַיְהָר זָאַלְטַס אַוְיפַּ אַיְבָּגַג, אַוְיפַּ אַיְבָּגַג גַּעַדְעַנְקָעָן ! ..

בְּחוֹרִים (שטייל) : אַזְוּ, וּאָסְמָפָאָר אַ קְוָלוֹת, וּאָסְמָפָאָר אַ יְאָמָעָר ! ..

בְּעַלְיִ-הַבָּתִים (צִיטָעָן), קָלָאָפָעָן אַ צָּהָן אָזֶן אַ צָּהָן : וּוּי

סְשִׁרְעָקָט הַיִּנְטָט, וּוּי שְׁוֹוּעָר סְדִּירִקְטָט זִין שְׁפִיעָלָן ! .. אַזְוּי שְׁוֹוּעָר,

אַזְוּי שְׁוֹוּעָר . . .

ר' מנחם : אוי האט ער נאך קיינמאל ניט געפעילט!
מלבה (אייכערגעשראָקען) : אַפְּשֶׁר וְאֵלֶּنֶן אֲוֹזָקָן-גַּעַמָּן
די פִּיעָרָל ? ! . וְרָאֵס שְׁפִיעָלָן וְעוֹרָס אַלְעָן שְׁרָקְלִיבָּר אָן שְׁרָקְלִיבָּר).
אַבְּעָל-הַבִּית (שְׂוִירָדָת זַרְקָן שְׁרָעָק) : וְאֵלֶּר אַוְיָהָעָרָעָן
שפִיעָלָן !

אלע (ציטעריג) : וְאֵלֶּר אַוְיָהָעָרָעָן שְׁפִיעָלָן ! .. וְאֵלֶּר
אוֹיָהָעָרָעָן שְׁפִיעָלָן ! ..

לאה : וְוֹאָהָן רִיסְטַּמְּן זַיְנָן וַיְנָן שְׁפִיעָלָן ? ! אַוְיָף וְאַלְקָעָנָם,
אַוְיָף חַמְּאָרָעָם—וְוֹאָהָן רִיסְטַּמְּן מִינְךָ מִינְךָ ! . קְלוּבָּט וְזַיְנָן
נוֹיָף טַעַנְשָׁעָן, דְּרִיכְתָּן זַיְנָן זַוְאָמָעָן—הַאַלְטָן וְזַיְנָן פְּעַסְטָן אָן אַינְעָר
בְּנִים זַוְוִיטָעָן—מִינְטָה הַעֲנָר, מִינְטָה נַעֲגָעָל אָן מִינְטָה צַיְנָעָר, וְוַיְלָל
סַגְּהָת אַשְׁטוּרָם וְוַאֲסָם וְוַעֲטָטָן דָּן וְאַרְצָלָעָן וְעַלְטָעָן אַוְיָסָרָה
סָעָן ! סִיאָגָט אָן אַשְׁטוּרָם, וְוַאֲסָם וְוַעֲטָטָן אַרְאָבָשָׁטוּסָעָן הַיְמָלָעָן קָנוֹן
יַיְעָרָעָן וְיַיְלָעָן אָוֹן וְוַעֲטָטָן וַיְיַזְעָלָן זַוְרָעָבָעָן אָן שְׁלִידָעָרָעָן
אָן הַחּוֹם ! ..

מלבה (מייט אַפְּעָרְגָּלוּוּעָט גַּעֲיוּיָן) : מִעְן דָּאָרָף אֲיָהָם אַרְוִיָּם
רִיסְטַּמְּן קָנוֹן הַאנְדָּן דָּי פִּיעָרָל ! אַרְוִיסְרִיסְטַּמְּן דָּי פִּיעָרָל ! ..
אלע (שְׂרִיעָן) : וְאֵלֶּר מִעְן אֲיָהָם אַרְוִיסְרִיסְטַּמְּן, אַרְוִיסְרִיסְטַּמְּן
די פִּיעָרָל !

לאה : טַהוֹת עַם נִינְט, נִינְט פְּרוּבָּט עַם צַוְּהָוֹן, גָּאַט
וְאַל אַיְנָקָהָטָעָן ! .. דָּי פִּיעָרָל אַיְנָן וַיְנָן ! דָּאָס שְׁפִיעָלָעָן אָן מִוְּר
אַלְעָן וְעַנְגָּעָן וַיְנָן ! .. וַיְנָן סַוְעָט קְוּמָעָן דָּי צִיְט, וְוַעֲטָט עַר אַלְיָין
די פִּיעָרָל זַוְרָעָבָעָן, וַיְנָן לִיְעָד וְוַעֲרָעָר שְׁחַתָּעָן אָוֹן מִינְטָה
יַיְנָעָשׂוֹאָרָצָעָן בְּלִיזָּעָן וְוַעֲטָט עַר אָוֹנוֹ אַלְעָן אַוְיָף קוֹיָל פְּעָרָה
ברַעֲנָעָן ! ..

אלע (שְׂטִיל), פְּעַרְזְּוִיְּפָעָלָט : וְאֵלֶּר זַיְנָן אַוְיָהָעָרָעָן רִיזְרָעָן—
וְאֵלֶּר אַוְיָהָעָרָעָן שְׁפִיעָלָעָן ! ..
ר' מנחם : וְוַאֲסָם אַיְנָן עַם הַיְנָטָפָר אַטָּאג—גַּעַוָּאָלָד !
וְוַאֲסָם אַיְנָן עַם פָּאָר אַטָּאג ! ..

לאה : אַיְהָר הַעֲרָט, וְוַיְשִׁרְיָאִט אַרְסָמָעָר וְוַיְנָט ! .. בְּזַיְמָעָר
וְוַאֲרָפָט עַר אָוֹס ! אַלְעָס רִיסְטַּמְּן עַר קָנוֹן בֵּית עַולְם אָוֹס אָוֹן
וְוַאֲרָפָט מִינְט צָרָן אַהֲרָן—אַוְיָף אָוֹנוֹ .. מַעֲנָשָׁעָן אַגְּמָלְוָהָט !

סְטְרִיּוֹסֶלֶט וַיֵּךְ אַיּוֹף דַּי וּוּלְמַט אָונ் שְׁלִידָעָרֶת אַרְאָפֶן וַיֵּךְ
אֲלָעַ שְׁוּעָרָעַ קִינְטוּן דַּעַר הַיְמָעֵל קוּקָעָלֶט וַיֵּךְ פָּנִים שְׁטִינוּרָנֶעַ
בָּעָרָג . . . עַר פָּאָלֶט . . . יְוָדָעַן ! אַנְטָלוֹיְפֶט ! . . . וְרָאָס שְׁפִיעָלֶן
רוֹיְסֶט וַיֵּךְ פָּלְצָלוֹגֶן אָפֶן. סְהָרֶט וַיֵּךְ אַקְלָאָפֶן וַיֵּךְ פָּנִים אַצְּבָרָקָעָנֶעַ פְּיָעָרֶל .
לְאָהֶ פָּאָלֶט מִיט אַגְּשָׂרַיִוָּאָיְפֶן דַּי עַרְדָּן אָן וּוּרְטָאָפֶן עַרְשָׂוּוּנֶעַן. אַיּוֹף אֲלָעַ
פָּנוּמָעַר זְעוּחָא וַיֵּךְ אַיְכָהֶן. אַתְּהָיִיל לְיוֹאָעַן צַו דַּי טָהִיר וּוֹאָן דַּי פְּיָעָדָל
אוֹ צְבָרָקָעַן גַּעֲוָאָעַן, נָאָר קִינְגָּר וּוְאָגָּט גַּט אַרְיִינְגָּגָהָן אַחֲוָן .
אַבְּחוֹר (קוֹקָט אַרְיָין) : עַר הַאָטֶן צְבָרָקָעַן דַּי פְּיָעָדָל !
אֲלָעַ : צְבָרָקָעַן דַּי פְּיָעָדָל ! צְבָרָקָעַן דַּי פְּיָעָדָל . . .
מְלָכָה : צְבָרָקָעַן דַּי פְּיָעָדָל . . .
מְשָׁהִלְעַ אָונְ חִימִ'קָּעַ לְיוֹאָעַן אַרְיָון פָּאָלֶעֶן צַו דַּי מְטָעָר מִיט
אַגְּוּיָּין : דַּעַר טָמְאָעַח הַאָטֶן דַּי פְּיָעָדָל צְבָרָקָעַן ! . . .
אֲלָעַ (שְׁטִילָר) : צְבָרָקָעַן, צְבָרָקָעַן דַּי פְּיָעָדָל ! (אָנוֹ
דַּעַר טָהִיר בְּעֻזְוּיּוֹת וַיֵּךְ יוֹאָל דָּוד. אָנוֹ הַאנְדָּה אַהֲלָט עַר זְיוּן צְבָרָקָעָנֶעַ
פְּיָעָדָל . אֲלָעַ דַּעַר שְׁרָעָקָעַן זַיְדָאָר זְיוּן אַוְיסָעָהָן. דַּי וּוּיְגָעַר אָונְ דַּי קִינְגָּה
דַּעַר טְוִילָעַן וַיֵּךְ צַו וַיֵּךְ מִיט אַשְׁטָוֹל שְׁלִוְיכָצָעַן).

דַּי זְעַלְבָּעַ אָונְ יוֹאָל דָּוד .

רַ' אַכְּרָהָם (אַיְבָּגָעְבוֹנָגָן אַיְבָּגָר דַּי טָוּשָׁע לְאָהֶן) : יוֹאָל דָּוד !
יוֹאָל דָּוד ! וּוֹאָסֶם הַאָסְטָוָן גַּעַתְּהָן . . . וְעַה, דִּיןְן שְׁוּעָסְטָעָר אָנוֹ
טוֹיָוִת !
מְלָכָה (לְיוֹאָעַן צַו מִיט גַּעַשְׂרִיָּה) : גַּעַשְׂטָאָרָבָעַן ! לְאָהֶן גַּעַשְׂטָאָרָבָעַן ! . . .

אֲלָעַ (שְׁטִילָר) : גַּעַשְׂטָאָרָבָעַן—גַּעַשְׂטָאָרָבָעַן—
יוֹאָל דָּוד : לְאָהֶן גַּעַשְׂטָאָרָבָעַן ! . . . דָּאָרָט הַאָפֶן אַיְךְ
מִין פְּיָעָדָלָעַ צְבָרָקָעַן, בִּינְטוֹ דַּא גַּעַשְׂטָאָרָבָעַן . . . לִיְנְטָ
אַרְיָין דַּי פְּיָעָדָל אָונְ לְאָהָיָס רַעַתְּהָנָד אָונְ דַּעַם סְטוּשָׁיק אַיְנְחָר
לִיְנְקָעַ הַאנְדָּה, פָּעָרְמָאָטָט דַּי טָוּיָּע פִּינְגָּעָר) שְׁוּעָסְטָעָר מִינְגָּעָ ! נָעַם דַּי
שְׁעַרְבָּעָלָעַךְ מִיט וַיֵּךְ מִיט, טְרָאָג וַיֵּךְ אַוּוֹעָק צַו דָּוד הַמְּלָיָּם
שְׁטוּהָלָל, קִנְהָה פָּאָר אַיְהָם אָונְ שְׁטָוָל וַיֵּין כְּעֵם אַיּוֹף מָנָר . . .
וְאָג אַיְהָם : אַיְךְ הַאָפֶן שְׁוֹיָן לְעַנְגָּעָר נִטְמָאָט גַּעַקְעָנָט ! אַיְךְ הַאָפֶן שְׁוֹיָן
לְעַנְגָּעָר נִטְמָאָט גַּעַקְעָנָט ! . . . פָּאָרְוָאָס הַאָט עַר אַזְעָלָעַ שְׁוּעָרָעַ

מארק ארגנטינן.

גלאקען און מײַן האָרֶץ צְבוֹוִינְגַט, וואָס האָפָען מײַן גַּזְוָאנְג
אוֹיף טוַיְט פֿערטוּבֶט? .. פֿאָרוּוָאָס האָט עַר טִינְג אַרְעָםָס
פֿלְיעָנְגָל נְגַעֲבָעָן אַיְן בִּינְג פֿוּעַם אֵז דַּי עַר זְגַעְשְׁמִינְדַּט!
וְאַג אַיְהָם : דַּי וַיְן הַאָט מִיר מִין נְשָׁמָה פֿעָרְבָּרְעָנְט אַיְן שְׂטָפָרָ
בְּעַן וּוְעַל אַיְךְ פָּון קְעַלְתְּ .. עַרְצָעָה לְאַיְהָם, אוֹ אַחֲן בְּלוּט פֿעַרְ
גַּנְעָסְגָּג הַאָב אַיְךְ דַּיְנָג גַּעַטְוִיט אַיְן תְּרַעְהָרָעָן הַאָב אַיְךְ דַּיְנָ
בְּעַגְלִיטָט, וּוְיל יְעַרְעַז טְרַעְהָרָא אַיְן שְׂוִין אַיְן מִיר אַיְרָפְּגָג אַיְן אַיְן
פֿעַרְטּוּרְעַן! .. גַּעַה, גַּעַה—אַיְינְגִינְג שְׂוֻעָטְמָעָרְלִי טִינְג, גַּעַם דַּי
שְׂעַרְבָּעָלְעָלְפָּון מִין הַיְּעַרְעָלְעָל מִיטָּן זְנָךְ מִיטָּן, גַּעַם דַּי צְאָרָטָע וַיְסָע
טוֹבָב, וּוְלְבָדָע אַיְךְ הַאָב פָּון גְּרוּסָס לְגַעְבָּע אַיְן לְיִרְבָּרְגָּגָן! גַּעַה,
שְׂוֻעָטְמָעָרְלִי אַיְן גַּעַם מִיטָּן זְנָךְ מִיטָּן דַּי לְעַצְמָע בְּרַכָּה פָּון מִיר
(ליינט אוֹף אַיְהָר שְׁטָעָרָן אַל אַגְּנָנָען, צָאָרָטָעָן קוֹשׁ, פּוֹיוּעָ).
דַּיְנָ : שְׁטָעָה אוֹיף, דַּיְנָ שְׂוֻעָטְמָעָר אַיְן טְוִוִּיט, דַּאָרָפָ מַעַן
אַיְהָר רַעְלָט טְהָוָן .. דַּו טְאָרָסְטָן זַי אַיְצָט גַּנְטִי קְוִשְׁעָן, אַזְוִי
פֿוּהָרָט זְנָךְ גַּנְטִי בְּיִי יְוָדָעָן .. אַיְהָר רַעְלָט דַּאָרָפָ מַעַן אַיְהָר
טְהָוָן .. שְׁטָעָה אוֹיף .. שְׁטָעָה אוֹיף .. (חוֹיְכָת אַיְתָם אַזְוִי).
יוֹאָל דּוֹד (קְוַקְטְּ פֿאָרְגָּר יְיךָ אַגְּבָעָוּגְלִין, שְׂטָאָר) : מִין אַיְינְגִינְג,
מִין לְעַצְמָע שְׂוֻעָטְמָעָר אַיְן גַּעַטְוִיטְרָעָן וּוּעָרְ-וּשָׁעָן וּוּעָטָמָר מִין
רַעְבָּט טְהָוָן? .. וּוּעָרָ ? ..
רִ' אַבְּרָהָם : מִיטָּן אַמְּאָל הַאָב אַיְךְ אַיְיךְ בִּירְעַזְרְלִוְיְרָעָן! ..
דַּיְנָ (חוֹיְכָת אַזְוָאנְג שְׂטִילָה) : יְשָׁב בְּסָתָר עַלְיוֹן .. (פְּלִיבְּפָט
שְׁטָעָהָן, טְרַעְרָעָן שְׁטִיקָעָן אַיְתָם).
בעַלְיְבָרְתִּים אַיְן בְּחָוּרִים (הַאָפָעָן אַונְטָעָר) : בְּצָל שְׁדֵי יְהָלוֹן,

דַּעַר פֿאָרָה אַגְּנָג פֿאָלָט לְאַגְּנָנָם.

